ko qabúl kiyá hai? Agar kiyá hai, to tú mubárak hai, hán̲, tú amn men̲ hai, aur chún̲ki tú amn men̲ hai, terá haqq hai, ki tú Yahowáh ke liye ek nayá gít gáwe. Aur agar nahín̲ kiyá hai, to ai ạzíz jaldí kar, kyún̲ki waqt bahut hí tang hai, is liye ki gor men̲ jahán̲ tú játá hai, na kám, na mansúba, na ágáhí, na hikmat hai. Pas jab tak ki Ḳhudáwand mil saktá hai, tú use ḍhúnḍh, aur jab tak ki wuh nazdík hai, us ko aur us kí naját ko qabúl kar, aur jab tú yih karegá, to tú bhí muqaddason̲ ke sáth shámil ho, Yahowáh ke liye ek nayá gít gáwegá.—*Ámín.*

TAMÁM SHUD.

aur daulat, aur ạql o táqat, aur ịzzat o jalál, aur barakat páwe. Aur un kí tamjíd yih hogí, ki Ai Ḳhudáwand Ḳhudá, Qádir i Mutlaq, tere kám baṛe aur achambhe ke hain̲, ai muqaddason̲ ke bádsháh, terí ráhen̲ rást aur durust hain̲.—*Muk.* 15 : 3.

Aur ab ai dosto,—Jab ki Yahowáh ne tumháre liye yih, aur aise ạjíb kám kiye hain̲, to kyá tumhen̲ us ke liye ek nayá gít gáná munásib nahín̲ hai? Hán̲, jab ki us ne tumháre liye yih ạjíb ạ̄lam banáyá, aur ek ạjíb aur nádir hukúmat muqarrar kí, aur is ạ̄lam ko ạjíb ạjíb qúwaten̲ ạtá farmáín̲, aur ek ạjíb naját taiyár kí, aur Kalám i Haqq ạtá kiyá, aur kamál fazl ká izhár kiyá, aur hamáre jism ke liye ek ạjíb tabdílí muqarrar kí, to kyá in barakaton̲ ko sochte húe rawá nahín̲ hai, ki ham sab yih kahen̲, ki Ai merí ján, Yahowáh ko mubárakbád kah, aur wuh sab jo mujh men̲ ho, us ke muqaddas nám ko. *Hán̲*, Yahowáh ko mubárakbád kah, ai merí ján, aur us kí sab niạmaton̲ ko farámosh na kar, balki ai merí ján, yún̲ pukár uṭh, ki Yahowáh ke liye nayá gít gáo, kyún̲ki us ne ạjáib kám kiye hain̲, us ke dahine háth aur us ke muqaddas bázú ne us ke liye us kí ummat ko bacháyá hai. *Hán̲*, Yahowáh ne apní naját mashhúr kí hai, qaumon̲ kí nigáh men̲ apní sadáqat záhir kí hai.—*Zab.* 98 : 1, 2. Ab chún̲ki Yahowáh ne baní Ádam ke liye yih kuchh kiyá hai, aur apní naját ko bhí maạ apní sadáqat ke mashhúr kar chuká hai, to kyá ai ạzíz, tú ne us kí is baṛí naját

2. Agarchi ásmán meṉ kull muqaddas ḳhush o ḳhurram honge, tau bhí jab un ká muqábala chhoṭe baṛe mạmúr zurúfoṉ se kiyá játá hai, to darjoṉ ká boná páe subút ko pahunchtá hai.

3. Toṛoṉ kí tamsíl meṉ mihnat ke muwáfiq ajr diyá jáná darjoṉ ke hone ká isbát hai.—*Matí* 25: 15.

4. Púlús Rasúl ke is kalám se, ki jo thoṛá botá hai, thoṛá káṭegá, aur jo bahut botá hai, bahut káṭegá, darjoṉ ke hone ko sábit kartá hai.—2 *Qur.* 9: 6.

5. Dániel kí kitáb ke is hawále se ki Ahl i dánish falak kí chamak kí mánind chamkenge, aur we jin kí koshish se bahutere sádiq ho gae, sitároṉ kí mánind abad-ul-ábád tak, (Dán. 12: 3,) ásmán meṉ darjoṉ ke hone ká subút hai.

6. Rasúl ká yih qaul bhí, ki Aftáb ká jalál aur hai, aur máhtáb ká jalál aur hai, aur sitároṉ ká jalál aur hai, ki sitára, sitáre se jalál kí banisbat farq rakhtá hai, darjoṉ ke hone kí taraf ishára kartá hai.

Lekin in sab jhagṛoṉ kí nisbat hamárí ráe yih hai, ki Ham *pahle* yih jáneṉ, ki jis sila ká ki wạda hai, so niháyat hí beshqímat hai, aur *dúsre* yih, ki jo ise hásil kiyá cháhte haiṉ, unheṉ jí ján se koshish karní wájib hai. Aur tab go díndároṉ ká ṭhahráyá húá hissa cháhe barábar ho, yá na ho, tau bhí yih to záhir hai, ki har ek apní hálat meṉ kamál razámand hokar lábayán ḳhushí meṉ ḳhush aur magan rahegá. Aur un kí hamd ká gít yihí hogá, ki Barra jo zabh húá, is láiq hai, ki qudrat

Lekin kyá ásmán par muqaddason̤ ke darmiyán darje honge? Is kí nisbat Masíhíon̤ ke darmiyán do ráen̤ hain̤. Is liye ham yahán̤ donon̤ ko pesh karke apní ráe ko pesh karenge. Yạne—

Awwal. Bạz ká yih ḳhiyál hai, ki ásmán men̤ muqaddason̤ ke darmiyán darje na honge. Is liye ki—

1. Kull muqaddas Masíh kí rástbází se malbús kiye jáenge. Pas jab ki unhon̤ ne yih haqq páyá, tab wuh sárí barakaton̤ men̤ barábar hí haqqdár aur hissadár ṭhahre.

2. Ki wuh sab pahlauṭhon̤ kí tarah Ḳhudá ke beṭe honge. Pas jab beṭe húe, tab mírás ke bhí hissadár húe, balki Masíh ke sáth ham-wáris ṭhahre.

3. Ki agar ek muqaddas ko dúsre muqaddas se jalál men̤ fauqiyat ho, to ásmán men̤ yih chhuṭái baṛái kí numáish ṭhík nahín̤ khátí, balki barạks is ke ek ḳhwáhish barábarí kí paidá hotí hai.

4. Ki hamáre Ḳhudáwand ne kull muqaddason̤ se bádsháhat ká wạda kiyá hai, aur yih bhí farmáyá hai, ki Wuh súraj ke mánind núrání honge. Is liye jab ham muqaddason̤ ke darmiyán darjon̤ ká zikr karte hain̤, tab ham be-mạní aur be-matlab lafzon̤ ko, jin se ki kuchh bhí matlab nahín̤ nikaltá hai, istiạmál karte hain̤.

Doum. Bạz ká yih ḳhiyál hai, ki ásmán men̤ muqaddason̤ ke darmiyán darje honge. Is liye ki—

1. Is dunyá men̤ muqaddason̤ ke bích fazl ke darje páe játe hain̤. Is liye ásmán par bhí in ká honá mumkin hai.

4. Ḳhudáyá, tú merá hai, dáim mudám:
Ḳhudáyá main̲ terá hún̲, dil se tamám:
Yá jíte, yá marte, har hál men̲ har já,
Tú merá hí hissa hai,—merá Ḳhudá.

Is ke ạláwa yih ḳhushí is liye bhí bahut baṛí aur behadd hogí, ki ásmán men̲ hamárí ạql aur hamárí samajh ko kamál darje ká kamál hogá, is liye ki ásmán men̲ badí ká nám o nishán tak bhí na hogá. Aur jab yih na hogá, tab koí shai hamen̲ kisí nau̲ se bechain aur beárám bhí na karegí, aur jab ham bechain, aur beqarár na honge, tab hamárí samajh aur hamárí ạql par bhí futúr ká parda na paṛegá. Aur jab yih na hogá, tab ḳhushí bhí afzúd hogí, is liye ki ạql aur samajh sab ṭhík rahegí, balki hamesha baṛhtí hí jáegí, kyún̲ki ásmán men̲ muqaddason̲ kí zindagí lá-áḳhir hogí: aisá ki wahán̲ rát tak na hogí, aur na kabhí us sarzamín men̲ zulm kí áwáz suní jáegí, aur na us kí sarhaddon̲ men̲ ḳharábí aur barbádí hogí, balki wahán̲ kí díwáron̲ ká nám Naját hogá, aur wahán̲ ke darwázon̲ ká nám Sitúdagí hogá. Wahán̲ kí roshní din ko súraj se, aur rát ko us kí chándní chánd se na hogí, balki Ḳhudáwand us ká abadí núr hogá, aur hamárá Ḳhudáwand us ká jalál hogá. Us ká súraj phir kabhí na ḍhalegá, aur us ke chánd ká kabhí zawál na hogá. Kyún̲ki Ḳhudáwand us ká abadí núr hogá, aur us ke mátam ke din áḳhir ho jáenge.—*Yas.* 60: 19, 20. Ab gaur karo, ki muqaddason̲ kí yih ḳhushí kaisí lábayán hogí!

Is ke ạláwa, ásmán is liye bhí ḳhushí kí jagah hogá, ki us men̲ maut ká daḳhl na hogá, balki wahán̲ ke báshinde us ká nám tak bhí na jánenge! Aur kyún̲ us men̲ maut ká nám tak bhí na hogá? Is liye ki aglí chízen̲ guzar gaín̲.—*Muk.* 21: 4. Tum jánte ho, ki gunáh ká hásil maut hai, par jab ásmán men̲ gunáh na hogá, tab wahán̲ us ká hásil bhí na hogá, aur jab us ká hásil na hogá, tab gam aur áh aur nála bhí na hogá! Aur kyún̲ na hogá? Is liye ki Ḳhudá muqaddason̲ kí ánkhon̲ se sab ánsú ponchh ḍálegá. Lekin un kí ḳhushí ká sirf yihí ek sabab na hogá, par Ḳhudá kí huzúrí un kí ḳhushí ká ḳháss sabab hogá: kyún̲ki sḥurụ men̲ yạne, Bág i Ạdan men̲ Ḳhudá hí kí huzúrí thí, jo hamáre awwal wálidain kí ḳhushí ká báịs thí. Aur jab ki ímándáron̲ ko yih phir nasíb hogí, tab un kí ḳhushí kyá kuchh na hogí! Aur kyá un ká rág yih kuchh na hogá! ki

1. Ḳhudá, merá hissa hai, mahbúb o habíb;
Main̲ banda hún̲ terá, majbúr o garíb;
Sab rúe zamín, aur ásmán par kahín̲
Hai tere siwá merạ koi nahín̲.

2. Jo tú hí na hotá, to sárá ásmán,
Aur sárí zamín bhí hai, ḳhálí butlán;
Sab ịzzat hai zillat; sab daulat hai dhúl;
Ḳhushwaqtí kí tú hí hai, asl i usúl.

3. Hán̲, súraj kí roshní,—maḳhlúq ká jamál,—
Aur doston̲ kí ḳhúbí,—aur mál o manál,—
Jo howe so howe; par mujhe manzúr
Hai tujh men̲ ḳhushwaqtí haqíqí mạmúr.

yih ḳhushí tanhái kí na hogí. Háṉ, ásmán meṉ ab ká rishta to beshakk ṭúṭ jáegá, lekin haqíqí bháí aur Masíhí ḳhándán ká rishta báqí rahegá, aur wuh sab ek sáth mile jule aur Masíhí ḳhándán hokar ḳhushí aur piyár aur muhabbat meṉ zindagí basar karenge, aur ek hí sáth ịbádat bhí karenge, aur yih bát is hawála se sábit hai, ki Bạd is ke maiṉ ne nazar kí, aur kyá dekhtá húṉ, ki har ek qaum aur firqa, aur log aur ahl i zabán meṉ se, ek aisí baṛí jamáạt, jise koí shumár nahíṉ kar saktá, sufed jáma pahine, aur ḳhurma kí ḍálíáṉ háthoṉ meṉ liye, us taḳht aur Barra ke áge khaṛí hai, aur baland áwáz se chilláke yúṉ kahtí hai, ki Naját hamáre Ḳhudáwand se, jo taḳht par baiṭhá, aur Barra se hai.—*Muk.* 7: 9-10. Háṉ, waháṉ we, jo yaháṉ Ḳhudáwand ke ghar meṉ ek sáth ịbádat karne ko játe the, ek dúsre se muláqát karenge, aur az hadd ḳhush honge, balki waháṉ wuh bhí, jo zamín par ek dúsre se muláqí nahíṉ húe the, milenge, aur ápas meṉ bháíoṉ kí sí ḳhushí karenge, aur yúṉ ásmán tanhái kí ḳhushí kí jagah na hogá, balki ek jamhúrí ḳhushí kí jagah hogá.

Lekin aisí jagah meṉ muqaddasoṉ ká shugl kyá hogá? Is ke jawáb meṉ ham yih kahte haiṉ, ki Ásmán meṉ muqaddasoṉ ká shugl hamd hogá. Háṉ, waháṉ us kí haikal meṉ, we rát din us kí bandagí karenge, aur waháṉ we apne Ḳhudáwand ko dekhenge, aur insán aur firishtagán milkar búd o básh karenge.

apná jalál aur izzat us men láte hain. Aur us ke darwáze kabhí band na honge. Aur we qaumon ke jalál aur izzat ko us men láwenge, aur koí chíz jo nápák, yá nafratí, aur jhúṭh hai, us men kisí tarah dar na áwegí, magar sirf we hí jo Barra kí kitáb i hayát men likhe húe hain.—*Muk.* 19: 21-27.

Ab is kull bayán se ayán hai, ki ásmán men Ḳhudáwand kí huzúrí ke, záhirí ásár honge, hán, yahán to ham us ko Kalám, aur kácnát ke wasíle se dekhte hain, par ásmán men ham us ko rú-ba-rú dekhenge. Ab gaur kíjiye, ki aise hál men yih mubárak jagah kaisí pur-jalál hogí! Aur jab ki is ká aisá hál hai, to kaun is ká púrá bayán kar saktá hai? Lekin hán, ajíb jagah hai, aur jo is ko mírás men lenge, wuh kaise mubárak honge!

Lekin kyá is mubárak jagah men ham ek dúsre ko pahchánenge? Is kí nisbat ham yih kahte hain, ki Hán, ham ek dúsre ko pahchánenge: kyúnki is pahchán se hamárí ḳhushí aur bhí ziyáda afzúd hogí, hán, is jagah men muqaddas har tarah kí iztirábí aur beqarárí se barí hokar apní masúm muhabbat men ḳhush o ḳhurram rahenge: balki wuh us jagah men is aur aise suwálon ke bagair, ki Kyá hamáre bachche aur hamáre yagáne aur rishtedár, aur wuh jin se ham apní ḳhushí ko baṛháte, aur ḳhush-iḳhlátí karte the, aur jin ko maut ne ham se judá kiyá hai, yahán hain, ḳhushí karenge! Par kyá un kí yih ḳhushí tanhái kí hogí? Is kí nisbat ham yih kahte hain, ki Un kí

náqis samajh se báhar hai; kyún̲ki jo jagah kabhí dekhí nahín̲ gaí, us kí haqíqat ká púrá bayán kyún̲kar ho saktá hai! Par tau bhí us jagah aur us kí ḳhúbí ká bayán hamári samajh men̲ áne kí ḳhátir kalám men̲ tamsílan yún̲ húá hai, ki Us ne áb i hayát kí ek sáf naddí mujhe dikhái, jo billaur kí tarah shaffáf, aur Ḳhudá aur Barra ke taḳht se nikaltí thí, aur us kí saṛak ke bích, aur us naddí ke wárpár zindagí ká daraḳht thá, jo bárah phal látá, har ek mahíne men̲ ek phal: aur us daraḳht ke patte, qaumon̲ kí shifá ke wáste the.—*Muk.* 22: 1, 2. Aur us shahr kí díwár kí newen̲ har tarah ke jawáhir se árásta thín̲. Pahlí neo, yasham kí thí: aur dúsrí, nílam kí; aur tísrí, shab-chirág kí; aur chauthí, zamurrud kí; aur pánchwín̲, ạqíq kí; aur chhaṭhí, lạl kí; aur sátwín̲, sunahre patthar kí; aur áṭhwín̲, fíroza kí; aur nawín̲, zabarjad kí; aur daswín̲, yamaní kí; aur gyárahwín̲, sang-sumbulí kí; aur bárahwín̲, yáqút kí. Aur us ke bárah darwáza bárah motí the, har ek darwáza ek ek motí ká, aur us shahr kí saṛak ḳhális sone kí, shaffáf shíshe kí mánind thí. Par main̲ ne us men̲ koí haikal na dekhí, is liye ki Ḳhudáwand Ḳhudá Qádir i Mutlaq aur Barra us kí haikal hain̲. Aur wuh shahr súraj aur chánd ká muhtáj nahín̲, ki we us ko roshan karen̲; kyún̲ki Ḳhudáwand ke jalál ne use roshan kar rakhá hai; aur Barra us kí roshní hai. Aur sab qaumen̲ jinhon̲ ne naját pái, us kí roshní men̲ phirengí: aur zamín ke bádsháh

Dúsre. Ki muqaddason ke gunáh ká zikr Masíh ke be-bahá kafáre kí buzurgí ká izhár hai.

Tísre. Is se Khudá ke behadd fazl kí, jis ke wasíle se ki unhon ne yih muáfí páí, aur is martabe ko pahunche, bharpúrí malúm hotí hai.

Chauthe. Agar in ke gunáhon ká zikr na kiyá jáe, to sharíron ke baz gunáhon ká bhí zikr nahín ho saktá hai, kyúnki baz gunáh aise niklenge, jin men ki muqaddas bhí un ke sharík the.

Pánchwen. Jab ki Kalám men baz díndáron ke qabíh aur kabíra gunáh darj hain, aur us ke wasíle se wuh kull jahán men mashhúr hain, aur is liye ki wuh muáf kiye gae hain, balki Masíh ke kafáre se dhámp diye gae hain, pas aise hál men, un ká zikr sharm ká bhí báis nahín hai, is liye agar díndáron ke gunáh ká zikr adálat men bhí kiyá jáe, to is men koí qabáhat nazar nahín átí, balki us se hamáre Khudáwand ká jalál aur us kí buzurgí záhir hogí, aur ímándáron ko ek kamál khushí hogí.

Lekin chúnki gaur karne se donon ráeon ko kuchh na kuchh Kalám kí pushtí ká zor miltá hai, is liye ham yahán khámosh ho, har ímándár ke faisale par is bahs ko chhor dete hain. Par hán, jab muqaddas kull dawon se barí kar diye jáenge, tab wuh hamesha kí zindagí ke wáris honge. Aur yih to záhir hai, ki wuh jagah jahán ki muqaddas búd o básh karenge, so ásmán hai. Lekin wuh kaisí jagah hai? Is kí haqíqat ká púrá bayán karná hamárí

Lekin yih zikr kuchh is bunyád par na hogá, ki goyá wuh un ke bach jáne kí bunyád hai, kyúṉki un ká bachná aur un ká naját páná, to sirf ímán aur fazl aur Masíh kí maut aur kafára aur us ke sawáb kí bunyád par húá hai, par chúṉki nek aạmál haqíqí ímán ke hásil aur us ke phal haiṉ, is liye wuh sirf un ke is haqq ko ki we bihisht ke páne ke láiq haiṉ, sábit karne ke liye karegá. Par suwál yih hai, ki Kyá muqaddasoṉ ke gunáh ká bhí zikr hogá? Is kí nisbat ham yih kahte haiṉ, ki

Awwal to kalám meṉ jaháṉ kahíṉ ạdálat ká bayán húá hai, muqaddasoṉ ke gunáh ke zikr ká kahíṉ bayán hí nahíṉ húá hai, balki un ke gunáh ká zikr majázan yúṉ húá hai, ki Wuh samundar ke muntahá meṉ ḍál diye jáenge, aur un ká zikr phir kadhí kiyá na jáegá.

Dúsre. Yih Qází i Mutlaq kí shán se, ki wuh un ke gunáhoṉ ká zikr ek aisí baṛí jamáạt ke sámhne kare, baịd hai.

Tísre. Ki wuh to un ke gunáhoṉ ká ḳhud hí kafára húá hai.

Lekin go yih sárí báteṉ qábil i taslím haiṉ, tau bhí Kalám meṉ yúṉ áyá hai:—ki Ḳhudá har ek fiạl ko har ek poshída chíz ke sáth, ḳhwáh bhalí ho, ḳhwáh burí ho, ạdálat meṉ tahqíq karegá.—*Wáiz* 12 : 14. Is ke siwá.

Awwal. Ạdálat bhí yih taqáza kartí hai, ki har ek fiạl insáfan záhir kiyá jáe.

ụdúlí kí hai? is liye ki wuh to usí waqt jab ki unhon̲ ne Masíh ko qabúl karke pahin liyá thá, aur us par ímán láe the, us ke dạwe se barí kar diye gae the, jaisá ki áyá hai, ki Un sab par, jo Masíh Yisụ́ men̲ hain̲, aur jism ke taur par nahín̲, balki Rúh ke taur par chalte hain̲, sazá ká hukm nahín̲; kyún̲ki us Rúh i Zindagí kí sharíạt ne, jo Masíh Yisụ́ men̲ hai, unhen̲ gunáh aur maut kí sharíạt se chhuṛá diyá hai.—*Rúm.* 8 : 1, 2. Aur chhúṭne ká ḳháss sabab yihí hai, ki we ab sharíạt se, yá sharíạt men̲ apní sadáqat nahín̲ ḍhúnḍhte, par ab un kí sadáqat aur un kí rástbází Masíh hai. Is liye un men̲ sirf yihí talásh kiyá jáegá, ki áyá wuh, wuh ímán rakhte the, jo naját-baḳhsh aur muassir hai, aur jis ko Ḳhudá ne naját ká ek ḳháss wasíla ṭhahráyá hai. Aur is liye ki is ạdálat ká faisala sab kí nigáh men̲ beḳhatá aur bilkull munsifána ṭhahre, aur ki muqaddas haqíqat men̲ insáfan aur haqqan bihisht ke haqqdár aur hissadár hain̲, un ke aạmál ká bhí zikr us munsif i Buzurg se yún̲ kiyá jáegá:—ki Ai mere Báp ke mubárak logo, us bádsháhat ko, jo dunyá kí paidáish se tumháre liye taiyár kí gaí hai, mírás men̲ lo, kyún̲ki main̲ bhúkhá thá, tum ne mujhe khiláyá, main̲ piyásá thá, tum ne mujhe pání piláyá; main̲ pardesí thá, tum ne merí ḳhátirdárí kí; nangá thá, tum ne mujhe kapṛá pahináyá, bímár thá, tum ne merí ḳhabar lí, qaid men̲ thá, tum mere pás áe.—*Matí* 25 : 34—36.

kiye jáenge. Aur hamárá Ḳhudáwand Yisú Masíh baṛe jáh o jalál aur baṛí qudrat ke sáth záhir hogá, aur apná taḳht bádalon̲ ke bích men̲ qáim karegá, aur us ke ḳhidmatguzár us ke firishte honge. Inhín̲ ko wuh apne kull muqaddason̲ aur barguzídon̲ ko jo kull zamín ke atráf men̲ rahte the, yá jahán̲ ki un ke jism madfún the, ikaṭṭhá aur jamạ karne ke liye bhejegá. Hán̲, ab to díndár aur bedín mile jule páe játe hain̲, aur ek hí sáth zindagí basar karte hain̲, balki Lút kí tarah sharíron̲ ke sáth rishta aur nátá bhí rakhte hain̲, lekin us waqt we gehún̲ aur bhúse, yá bheṛ aur bakrí kí tarah hamesha ke liye judá kiye jáenge. Aur is kí nisbat áyá bhí hai, ki Sab qaumen̲ us ke áge házir kí jáengí, aur jis tarah gaṛariyá bheṛon̲ ko bakríon̲ se judá kartá hai, wuh ek ko dúsre se judá karegá. Aur bheṛon̲ ko dahine, aur bakríon̲ ko báen̲ khaṛá karegá.—*Matí* 25: 32, 33. Us waqt kitáben̲ bhí kholí jáengí, aur ek dúsrí kitáb, jo *Zindagí* kí kahlátí hai, wuh bhí kholí jáegí; aur murdon̲ kí ạdálat, jis tarah se un kitábon̲ men̲ likhá hai, kí jáegí.—*Muk.* 20: 22. Ab is zindagí kí kitáb ke bamújib jis se yá to Injíl, yá Ḳhudá ke azalí iráde murád hain̲, aur jis se ki we naját ke liye muqaddar kiye gae the, muqaddason̲ kí ạdálat kí jáegí.

Lekin is baṛí ạdálat men̲ muqaddason̲ se yih na púchhá yá suwál kiyá jáegá, ki áyá unhon̲ ne sharíạt ko púrá kiyá hai, yá ki unhon̲ ne us kí hukm-

Yahowáh ke liye ek nayá gít gáo. Lekin táki tumhárí ḳhushí aur bhí ziyáda ho, aur ki tumheṉ Yahowáh ke liye ek nayá gít gáne ká aur bhí ziyáda mauqa mile, maiṉ us bayán ko bhí, ki *qiyámat ke baḍ phir kyá hogá;* tumháre áge pesh karúngá.

Ab jáno, ki qiyámat ke baḍ ạdálat hogí; kyúṉki Ḳhudá ne ek din muqarrar kiyá hai, ki jis meṉ wuh rástí se Yisụ Masíh kí mạrifat, jise Báp ne kull iqtidár aur ạdálat somp dí hai, jahán kí ạdálat karegá; aur us din meṉ na sirf bargashta firishtoṉ kí ạdálat kí jáegí; balki wuh sab, jo zamín par zinda rahe the, Masíh kí masnad ke áge házir honge: táki apne ḳhiyáloṉ, aur bátoṉ, aur kámoṉ ká hisáb deṉ; aur jo kuchh unhoṉ ne badan meṉ kiyá ho, ḳhwáh nek, ḳhwáh bad, us ke mutábiq páeṉ. Ḳhudá ne yih din is liye muqarrar kiyá hai, ki barguzídoṉ kí abadí naját se apní mihrbání ká jalál aur mardúdoṉ par, jo sharír aur náfarmán haiṉ, fatwá dene se, apne insáf ká jalál záhir kare; kyúṉki us waqt sádiq log hayát i abadí meṉ dáḳhil hokar wuh kámil ḳhushí o tázagí páwenge, jo Ḳhudá ke huzúr se sádir hogí. Lekin sharír log, jo Ḳhudá ko nahíṉ pahchánte, aur hamáre Ḳhudáwand Yisụ Masíh kí mubárak Injíl ko nahíṉ mánte, abadí ạzáb meṉ ḍále jáenge, aur Ḳhudá ke huzúr aur us kí qudrat ke jalál se abadí halákat kí sazá páwenge. Aur yúṉ is baṛí ạdálat meṉ, sab chhoṭe aur baṛe apná áḳhirí fatwá páne ke liye házir

aur zindon kí nisbat wuh farmátá hai, ki wuh badal jáenge. Pas ab jab ki muqaddas pahle hí se uṭh baiṭhen, to phir zindon men yih tabdílí kyún-kar hogí? Aur agar ho, to ham yih kahte hain, ki Pichhlí aur ámm qiyámat men díndár honge hí nahín! Par rasúl to farmátá hai, ki Dekho main tumhen ek bhed kí bát batátá hún, ki ham sab sowenge nahín, par ham sab badal jáenge.—1 *Qur*. 15 : 51. Ab is se záhir hai, ki Masíh kí ámad par zinda díndáron men ek tabdílí wáqa hogí, jis tabdílí se we ásmán aur Khudá kí huzúrí ke láiq ban jáenge. Aur yih tabdílí ek án kí án men hogí.—1 *Qur*. 15 : 52. Lekin hán, is tabdílí ke peshtar muqaddason ká uṭhná zarúr hai. Aur jab yih uṭh khaṛe honge, tab ek ajíb hí manzar dikhái degá, hán fání baqá ko, aur yih marnewálá hamesha kí zindagí ko pahin legá, aur zamín aur samundar apne apne murdon ko uchhál phenkenge, aur tab rúhen jismon men dákhil hongí, aur tab is ke bad ham men se jo jíte chhúṭenge, un samet badlíon par nágáh uṭh jáenge, táki hawá men Khudáwand se muláqát karen, so ham Khudáwand ke sáth hamesha rahenge.—1 *Tas*. 4 : 17. Ab ai Masíhío, jab ki Yahowáh ne hamáre fání jismon ke liye ek aisí ajíb tabdílí muqarrar kí hai, to kyá ham par wájib nahín hai, ki ham is ajíb barakat ke liye us ká ek nayá gít gáwen, aur us ke pák nám ko saráhen? Hán, ímándáro, yih tumhárá haqq hai, aur yih tum ko zebá hai, ki tum

mán hai, ki ámm qiyámat ke pahle muqaddason yá shahídon kí ek kháss qiyámat hogí, aur is kí biná sháyad wuh Mukáshafát 20 : 4, 5 kí pushtí par qáim karte hain, jahán yih marqúm hai, ki Phir main ne takht dekhe, aur un ko jo us par baiṭhe the, aur adálat unhen dí gaí, aur un kí rúhon ko bhí dekhá, jinhon ne Yisú kí gawáhí aur Khudá ke kalám ke wáste apná sir diyá, aur jinhon ne na us haiwán, na us kí múrat ko pújá, aur na us ká nishán apne máthon aur apne háthon par qabúl kiyá thá; we zinda húe, aur Masíh ke sáth hazár baras tak bádsháhí karte rahe. Aur báqí murde, jab tak hazár baras púre na húe, na jíe. Yih pahlí qiyámat hai. Ab in áyaton se aksaron ne yih khiyál kiyá hai, ki hamárá Shafí jism men phir záhir hokar hazár baras tak apne muqaddason ke sáth saltanat karegá. Par yih sárá bayán aise bárík khiyálon se pur hai, ki jis par un kí yih bunyád bakhúbí qáim nahín ho saktí hai. Mumkin hai, ki is ká matlab jismání ke iwaz rúhání ho, aur haqíqat ke iwaz men majází, kyúnki Kalám men aksar aisí istiláhen hain, jo záhir men to haqíqí malúm hotí hain, par asl men wuh majází aur tamsílí hain. Lekin ham in aur aise khiyálon ká kahán tak píchhá karen, Kalám kí to yihí ámm talím hai, ki Masíh ke do-bára áne par ek hí ámm qiyámat hogí. Aláwa is ke Púlús rasúl ne bhí yih sáf farmá diyá hai, ki Masíh ke do-bára áne ke waqt do tarah ke log páe jáenge, yane, ek zinda, aur dúsre murda,

nám tak na hogá. Aur jab yih nahín, tab muqaddason kí qúwat bhí lábayán hogí, aur un ke jism ek aisí táqat ko jis ká bayán karná bhí dushwár hai, hásil karnewále honge, kyúnki wahán wuh áb i hayát se píwenge, aur us zindagí ke darakht se phal kháwenge, jis men kabhí maut kí bú hí nahín lagí hai.

4. Rúhání hogá. Yane, maqaddason ke jismon men ek aisí ajíb tabdílí wáqa hogí, jo is fání jism kí ádaton aur hálat se bilkull aláhida hogí, aur is kí nisbat kalám men yún áyá hai, ki Ai bháío, main ab yih kahtá hún, ki Jism aur khún Khudá kí bádsháhat ke wáris nahín ho sakte, aur na fání baqá ká wáris ho saktá hai.—1 *Qur*. 15 : 50. Pas jab ki yih Khudá kí bádsháhat men dákhil hone ke qábil aur láiq nahín hain, to in jismání jismon ká rúhániyat men Khudá kí bádsháhat men dákhil hone ke liye badal jáná zarúr hai. Is liye natíja yih hai, ki hamáre jismon kí ek aisí tabdílí hogí, jis se we Khudá kí huzúrí aur us kí suhbat ke láiq aur qábil ho jáenge, jis se tá-abad we us kí huzúrí men khush rahenge. Ab ai Masíhío, jab ki Khudáwand ne hamáre liye yih aur aisá ajíb kám kiyá hai, to kyá hamen us ká ek nayá gít gáná zarúr nahín hai? Aur agar hai, to kyá tum ne gáyá hai? Hán, gáo Masíhío, kyúnki yih tumhárá haqq hai. Aur yih muqaddason ko zebá hai.

Lekin is sab par bhí baz ká yih khiyál aur gu-

us se insán ke jism aur us ke chihre kí chamak aur damak murád lí játí hai. Is liye ham is kí jalálwálí hálat ko us tabdílí se tashbíh de sakte hain, jo hamáre Shafí ke jism kí Koh i Tabúr par húí thí; yane, ki us ká chihra áftáb sá chamká, aur us kí poshák núr ke mánind sufed ho gaí.—*Matí* 17: 2. Yá aisá hogá, jaisá ki Mukáshafát 1: 14—16 men hai, yane, un ke sir o bál sufed ún kí mánind balki barf kí mánind sufed honge, aur un kí ánkhen aisí hongí, jaise ág ká shuala, aur un ke pánw khális pítal ke se honge, jo tanúr men dahkáyá gayá ho, aur un kí áwáz bare pání kí sí hogí, aur un ke dahine háth men sát sitáre honge, aur un ke munh men se do-dhárí tez talwár nikaltí hogí, aur un ká chihra áftáb ká sá hogá, jo barí tezí se chamke. Garaz ki hamárá khákí jism badlá jáegá, aur Masíh ke jalálí jism kí mánind banegá.—*Fil.* 3: 21. Pas natíja is tabdílí ká yih hogá, ki muqaddason ke jism az hadd jalálí honge, aur kull káenát par sharf aur buzurgí rakhnewále honge.

3. Zoráwar aur tawáná hogá. Tum jánte ho, ki is sar i dast kí zindagí men muqaddason ke jism anwá aur aqsám bímáríon aur saikaron tarah ke marazon men mubtilá rahte hain, aur un kí táqat jald záil ho játí hai. Unhen khurák, aur poshák, aur árám kí bhí zarúrat hotí hai, aur in se un ke jism sambhle rahte hain. Lekin hálat i áyanda men unhen in kí zarúrat na hogí, is liye ki ánewálí hálat men takán, aur sustí, aur mándagí ká kahín

bhí mírás húí. Aur jab ki dúsrá Ádam murdon men se zinda húá, balki qiyámat ká pahlá phal kahláyá, to yih zindagí yá murdon men se jí uṭhná bhí us kí nasl kí mírás ṭhahrá, aur is kí nisbat áyá bhí hai, ki us ne ham ko us ke sáth uṭháyá, aur Masíh Yisú ke sabab ásmání makánon par us ke sáth biṭháyá.—*Afs.* 2 : 6. To ab jab ki Masíh murdon men se jí uṭhá hai, aur un men se, jo so gae hain, pahlá phal húá hai, (1 Qur. 15 : 20,) pas to yih ṭhík aisá hí hai, jaisá ki qaum i Yahúd ánewálí fasil ká pahlá phal Khudáwand ko guzránte the, aur báqí fasil us ke píchhe hotí thí. Lekin suwál yih hai, ki muqaddason ke jism men kaun sí tabdílí wáqa hogí? Is suwál kí nisbat Kalám men yih jawáb hai, ki wuh Faná men boyá játá, aur baqá men uṭhtá hai: behurmatí men boyá játá hai, aur jalál men uṭhtá hai, kamzorí men boyá játá hai, qudrat men uṭhtá hai: haiwání jism boyá játá hai, aur rúhání jism uṭhtá hai.—1 *Qur.* 15 : 42—44. Aur is haqíqat ká matlab yih hai: ki wuh jism, jis men ki muqaddas uṭhenge:

1. Gair-fání hogá, aur wuh phir maut aur gam aur áh aur nála aur dukh ká hámil na hogá, kyúnki aglí chízen guzar gaín, (Muk. 21 : 4,) hán, wuh rúh kí tarah gair-fání hogá, balki fání baqá ko pahin legá.

2. Jalálí hogá. Lekin kaisá jalálí hogá? Is ká bayán zará mushkil hai, par hán, jab lafz jalál jism kí nisbat istiamál kiyá játá hai, to

ke muwáfiq kiye jáenge, jaisá ki áyá hai, ki Wuh apní qudrat kí tásír ke mutábiq jis se wuh sab ko apne tábị kaṛ saktá hai, hamáre ḳháki badan ko badalkar apne jalálí jism ke mánind banáegá.—*Fil.* 3:21. Pas záhir hai, ki qiyámat, aur ạdálat, aur fatwá, yih sab Masíh ke háth men̲ hain̲. Lekin chún̲ki yahán̲ hamárá matlab muqaddason̲ kí qiyámat se hai, is liye ham is ko kuchh thoṛá aur bayán karke ḳhatm karenge:

Pas wázih rahe, ki muqaddason̲ kí qiyámat aur Masíh ke qiyám yá us ke jí uṭhne men̲ ek andarúní muwáfiqat yá mel hai, is liye, ki agar yih mel na ho, to nire jism aur rúh ke mil jáne men̲ Masíh kí miyánjígarí kí koí fazílat mạlúm nahín̲ hotí, is wajh se, ki sharíron̲ ká hál bhí to aisá hí hogá: hán̲, wuh bhí to ruswáí aur zillat ke liye uṭháe jáenge. Is liye jo fáida, ki Masíh kí miyánjígarí ne ímándáron̲ ke liye kamáyá hai, so un ká ḳhushí kí qiyámat men̲ uṭhná hai, is liye ki wuh apne liye nahín̲, par un ke liye múá hai, aur jab un ke liye múá hai, to us ne un ke liye maut ke ḍank ko bhí toṛ diyá hai: aur jab ki wuh un ká zámin aur ịwazí hokar zinda húá hai, tab us ne un ke liye yih bhí hásil kiyá hai, ki wuh us be-tạdád zindagí men̲ jo us kí zamánat ká hásil hai, uṭhen̲, aur us ke hissadár hon̲; kyún̲ki jab ádmí ke sabab maut hai, to ádmí hí ke sabab se murdon̲ kí qiyámat bhí hai.—1 *Qur.* 15:21. Hán̲, maut pahle Ádmí ke sabab áí: aur us ke gunáh ke báịs us kí nasl kí

yahán yih aur itná kahte hain, ki agar qiyámat ká lafz murdon ke jí uṭhne kí nisbat sahíh hai, to hamárá jawáb isí lafz men is bát kí nisbat ki murdagán usí jism men uṭhenge, páyá játá hai. Aur agar is ke báre men Kalám ká kuchh aur matlab hotá, to Rúh-ul-Quds us ke liye koí aur lafz waẓa kartá. Pas záhir hai, ki murde isí jism men uṭhenge. Is ke siwá yih to záhir hai, ki murdon ká zinda karná Ḳhudá kí qudrat ká kám hai, aur yih kám bilá kisí híl o hujjat ke hamáre Shafí Ḳhudáwand Yisú Masíh ko sompá gayá hai, kyúnki wuh Taslís-fil-wáhid ká ek uqnúm hai, aur uqnúm aur darmiyání hokar wuh kull aḳhláqí hukúmat ká Málik aur Ḳhudáwand hai, aur yih bát Kalám ke is hawále se záhir hai, ki Is se taaj-jub mat karo, kyúnki waqt átá hai, jis men wuh sab jo qabron men hain, us kí áwáz sunenge: aur niklenge, jinhon ne nekí kí hai, zindagí kí qiyámat ke wáste, aur jinhon ne badí kí hai, sazá kí qiyámat ke liye.—*Yúh.* 5: 28. Is ke siwá yih bhí wázih hai, ki baḍ az qiyámat, ạdálat hai, aur baḍ az ạdálat fatwá hai: aur is kí nisbat yún áyá hai, ki Ḳhudáwand áp dhúm se muqarrib firishta kí áwáz ke sáth Ḳhudá ká narsingá phúnkte húe ásmán par se utregá, aur jo Masíh men hoke múe hain, we pahle uṭhenge.—1 *Tas.* 4: 16. Lekin nárástoṇ ke badan, Masíh kí qudrat se ruswái ke liye uṭhenge, par sádiqon ke badan us kí Rúh se ịzzat ke liye uṭháe jáenge, aur us hí ke jalálí badan

is men sirf díndáron hí ke jism uṭhenge, yá kull ke uṭhenge? Is suwál kí nisbat ham yih kahte hain, ki Ab ke zamáne men kull ká ḳhiyál ạmm qiyámat kí nisbat hai. Hán, ek waqt Socinus aur us ke pairauon ká ạmm aur ḳháss ká gumán thá, aur ab bhí kabhí kabhí aise ḳhiyálwále dahine báen mil hí játe hain. Lekin kalám to sirf ek ạmm qiyámat kí tạlím detá hai; jaisá ki Aạmál 24: 15 se záhir hai, ki Ḳhudá se yih ummed rakhtá hún, jis ke wuh bhí muntazir hain, ki murdon kí qiyámat hogí, kyá ráston kyá náráston kí. Aur hamáre Shafị ká bhí yih farmúda hai, ki Is se taạjjub na karo, kyúnki wuh waqt átá hai, jis men wuh sab, jo qabron men hain, us kí áwáz sunenge aur niklenge, jinhon ne nekí kí hai, zindagí kí qiyámat ke wáste, aur jinhon ne badí kí hai, sazá kí qiyámat ke wáste.—*Yúh.* 5: 28, 29. Pas záhir hai, ki ek hí ạmm qiyámat hogí. Is liye munásib hai, ki ham aison se jo ạmm aur ḳháss qiyámat kí tạlím dete hain, bahut hí hoshyár rahen. Aur Ḳhudá ke Kalám ko har ek bát ke faisale ke liye qánún i beḳhatá samjhen, aur usí kí hidáyat par ạmal karen.

Lekin phir bhí ek suwál hai, jo qábil i gaur hai, aur wuh yih hai, ki Kyá qiyámat men murdagán usí jism men, jis men ki wuh madfún hote, yá aur kisí taur se ḳhák se já milte hain, uṭhenge? Aur agar yih nahín, to kyá wuh kisí dúsre jism men uṭhenge? Is suwál ke jawáb kí nisbat ham sirf

dekhte hain̲, ki qiyámat kí tạlím se kull Puráná Ạhd-náma bhará paṛá hai, balki Ịbr. 11: 35 se záhir hai, ki wuh kull Yahúdí, jo dín kí ḳhátir har zamáne men̲ shahíd húe, isí ek ḳháss ummed par ki bihtar qiyámat tak pahunchen̲, shahíd húe, balki un kitábon̲ men̲ bhí, jo Tạlím kí kahlátí hain̲, aur jo ilhámí nahín̲ hain̲, is ká bayán hai. Masalan 2 Mak. 7: 9 men̲ jahán̲ ek díndár má aur us ke sát bahádur bachchon̲ kí shahádat ká zikr hai, un men̲ se ek ne Antiocus Epiphánes bádsháh ko apní shahádat ke bích men̲ yún̲ jawáb dekar kahá, ki Tú ek junúní kí mánind hamen̲ is dár i fání se káṭ ḍáltá hai, par Ḳhudáwandon̲ ká Ḳhudáwand ham ko phir uṭhá khaṛá karegá, jo apní sharíạt kí ḳhátir hamesha kí zindagí ke liye mar gayá hai. Pas, bayán i bálá ká natíja yih hai, ki jab ki Ḳhudá murdon̲ ke jiláne par qádir hai, to insán kaun aur kyá hai, jo us kí qudrat men̲ shakk kare, aur kahe, ki yih kyún̲kar yá kaise ho saktá hai. Is liye ham yih kahte hain̲, ki Wuh jis ne awwal men̲ apní qudrat i kámila se sab kuchh ko nest se hast kiyá, so ab bhí wuhí kám kar saktá hai. Pas hamárá kám yih hai, ki ham Yahowáh ke is ạjáib kám ke liye ek nayá gít gáwen̲, aur rástbázon̲ kí qiyámat men̲ uṭhne ke liye ek zinda ímán aur ummed rakhen̲.

Lekin yahán̲ yih ek suwál lázim átá hai, ki Kyá yih qiyámat, ki jis kí tạlím ham ko Kalám i Pák men̲ miltí hai, ạmm hogí yá ḳháss. Yạne ki kyá

ko nigal jáegá, aur Ḳhudáwand Ḳhudá sabhon̲ ke chihron̲ se ánsú ponchh ḍálegá, (Yas. 25 : 8.) Hán̲, tere murde jí uṭhenge, merí lásh samet wuh uṭh khaṛe honge. Tum jo ḳhák men̲ já base ho, jágo, aur gáo, kyún̲ki terí os us os kí mánind hai, jo sabzazár par paṛtí, aur zamín murdon̲ ko ugal degí. *Yas.* 26 : 19. Aur Dániel men̲ yún̲ áyá hai. Aur un men̲ se bahutere, jo zamín par ḳhák men̲ so rahe hain̲, jág uṭhenge, baẓe hayát i abadí ke liye, aur baẓe ruswáí aur zillat i abadí ke liye.—*Dán.* 12 : 2.

Lekin hán̲, agarchi qiyámat kí nisbat qaum i Yahúd ke pás itní umda aur muạtabar dalílen̲ thín̲, tau bhí un men̲ ek firqa thá, jo apní kotáh ạqlí ke báịs Sadúq nám ek shaḳhs kí tạlím ká pairau ho, is ká inkár kartá thá, aur kahtá thá, ki Na baqá hai, na qiyámat hai, na sazá hai, na jazá, na firishte hain̲, aur na rúh, hán̲, kuchh bhí nahín̲ hai. Aur yih wuh is biná par kahtá thá, ki Músá kí ḳháss kitábon̲ men̲ is ká kahín̲ hawála nahín̲ hai. Par hamáre Shafị ne us ke is bátil aur behúda ḳhiyál ko dúr o dafạ kar diyá, aur ek zabardast dalíl lákar aur usí kitáb se hawála dekar sábit kar dikhláyá, ki sharíạt ke dene ke pahle hí Ḳhudá is ko apne bande Músá par jháṛí kí royat men̲ sábit kar chuká hai; jaisá ki záhir hai, ki Main̲ Abirahám ká Ḳhudá, aur Izhák ká Ḳhudá, aur Yạqúb ká Ḳhudá hún̲? Ḳhudá murdon̲ ká nahín̲, balki zindon̲ ká Ḳhudá hai.—*Matí* 22 : 32. Lekin ham is kí nisbat kahán̲ tak hawále pesh karen̲, ham to

kuchh kí hámil ho! Háṉ, albatta Ḳháliq ká apní ḳhilqat meṉ se apní ạdálat ke mutábiq kisí zát yá jins ko bilkull nest kar ḍálná, aur us ke nám o nishán ko zamín par se qatạ kar ḍálná mumkin hai, par yih hamárí samajh se báhar hai, balki ek námumkin sí mạlúm hotí hai, ki wuh us ḳhilqat ko, jo ibtidá meṉ usí kí súrat aur zill par banáí gaí thí, badal ḍále, yá us ko ek ụmda jagah meṉ naql i makán karne ke liye us ke ek juz ko le le, aur dúsre ko behis o harakat hamesha kí zillat, balki zamín kí khád ke liye chhoṛ de! Aur jab ki yih intizám i iláhí ke ḳhiláf hai, to záhir o sábit hai, ki sazá o jazá ke liye jism aur rúh donoṉ ká ek sáth honá ek zarúrí amr hai. Aur jab ki ek lázimí amr hai, to Kalám ke yih hawále bhí goyá is masala i haqíqí par dál haiṉ, balki subút i kámil o lásání haiṉ. Yạne, Ai kásh ki merí báteṉ ab likhí játíṉ! kásh, ki wuh ek daftar meṉ chhápí játíṉ! ki wuh lohe ke qalam aur síse se patthar par naqsh kí játíṉ! jo abad tak báqí rahtíṉ! kyúṉki mujh ko yaqín hai, ki merá Naját-denewálá zinda hai, aur wuh roz, i áḳhir zamín par khaṛá hogá; aur harchand mere post ke bạd merá jism kirm-ḳhurda hogá, lekin maiṉ apne gosht meṉ se Ḳhudáwand ko dekhúṉgá; use maiṉ apne liye dekhúṉgá, aur merí hí ánkheṉ dekhengí, na ki koí dúsrá dekhegá, mere gurde mere andar meṉ us ke ishtiyáq se gal játe haiṉ.— *Aiyúb* 19 : 23–27. Aur Yasạiyáh is kí haqíqat ko yúṉ bayán kartá hai, ki Wuh zafarmandí se maut

inkár karte haiṉ. Aur kyúṉ wuh aisá karte haiṉ? Is liye ki wuh is ko apní ạql ke zor par hall kiyá cháhte haiṉ, aur yúṉ dhokhá khákar us ká inkár kar baiṭhte haiṉ. Háṉ, dekhiye, ki mulk i Yúnán agarchi ek zamána meṉ ịlm meṉ bahut hí baṛhá húá thá, par is ịlm par bhí, jab Púlús rusúl ne is ká zikr kiyá, tab yih haqíqat un kí samajh meṉ mutlaq na áí. Is liye ham mukarrar yih kahte haiṉ, ki Yih ek sacháí hai, jo Kalám i Ḳhudá par mabní hai. Pas jab ki yih ek ilhámí haqíqat hai, to yih bagair Kalám, aur bagair Fazl daryáft bhí nahíṉ ho saktí hai. Is liye agar koí cháhe, ki is meṉ se kuchh jáne, to us ko lázim aur bahut munásib hai, ki duạ ke sáth kalám kí tiláwat kare, aur Rúh-ul-Quds ke wasíle us ko samajhne kí koshish kare, aur tab wuh us ko ek bemisl haqíqat pákar Yahowáh ke liye ek nayá gít gáwegá.

Ab dekhiye, ilhám ham par is bát ko sábit kartá hai, ki Ḳhudá jo hai, so niháyat hí pák o dáná o gunáh se mubarrá hai, aur yih ek aisí haqíqat hai, ki jis ko ạql i salím bhí taslím kar letí hai. Aur jab ham is se koí natíja nikálte haiṉ, to us ká lubb i lubáb yih nikaltá hai, ki Jab ki insán nekí yá badí apní púrí insániyat meṉ kartá hai, to yih bhí lázim átá hai, ki wuh is kí jazá aur sazá bhí apní púrí insániyat meṉ uṭháwe: kyúṉki yih nahíṉ ho saktá, aur na ạdálat is ko taslím kar saktí hai, ki jism jo ki rúh kí har ek kárguzárí meṉ sharík hai, sazá o jazá se barí kiyá jáe, aur sirf rúh hí sab

árám karte rahte hain̲. Lekin hán̲, wuhí murde, jo Ḳhudáwand men̲ marte hain̲, ab se mubárak hain̲. Rúh kahtí hai, ki Hán̲, wuh apní mihnaton̲ se árám páte hain̲, aur un ke aạmál un ke píchhe píchhe chale áte hain̲.—*Muk.* 14 : 13. Par sharír ádmí kí ạqibat nek na hogí.—*Amsál* 14 : 20.

Pas jab ki ímándáron̲ ke jismon̲ ke liye qabr ek árám karne kí jagah qarár dí gaí hai, to is se yih sábit hotá hai, ki rúh aur jism phir ek já honge, aur ek já hokar, aur ek sáth milkar hamesha kí ḳhushí aur shádmání hásil karenge : kyún̲ki agar aisá na hotá, to Ḳhudá ke Kalám men̲ Dániel kí nisbat yih na hotá, ki Tú apní ráh chalá já, jab tak ki waqt i áḳhir áwe, ki tú chain karegá, aur apne hissa par qáim rahegá, yahán̲ tak ki dinon̲ ká waqt áḳhir áwe.—*Dán.* 12 : 13. Pas záhir hai, ki ímándáron̲ kí maut nínd sí hai, aur is kí tamámí par ek mubárak hissa ke páne ká wạda hai. Jis wạde men̲ us kí is zindagí kí ummeden̲ chhipí húí hain̲. Lekin ham yahán̲ itne hí par kifáyat karenge, aur qiyámat kí nisbat gaur karenge :—

Ai dosto,—Yih bát tum se poshída na rahe, ki qiyámat yá jism ke jí uṭhne kí haqíqat sirf Pák Kalám kí sachái hai. Aur yih ek aisí gahrí aur láhall sachái hai, ki jis ke mạlúm kar lene men̲ insán kí ạql ạrí o ạjiz hai. Isí sabab se aksar log har zamáne men̲ apní kotáh ạqlí aur násamajhí ke báis se is mubárak masale ke munkir bhí hote chale áe hain̲, aur is zamáne men̲ bhí hazárhá hain̲, jo is ká

Masíh aur ímándár ke rúhí rishte aur ịláqe ká ján lená kuchh mushkil nahín hai, balki mumkin hai, kyúnki donon zinda aur salámat hain, lekin is bát ká ján lená bahut hí mushkil hai, ki kyúnkar ek máddí shai ká rishta jo apne ụnsaron men saṛ galkar mil gaí ho, ek aise ke sáth jo zinda ho, aur ásmánon par takht-nishín ho, qáim aur sábit rah saktá hai. Par tau bhí yih haqíqat in hawálon se ki wuh Khudáwand men marte, yá Masíh men so játe hain, záhir hai. Aur phir is kalám se bhí, ki Ímándáron ke jism Rúh-ul-Quds kí haikal hain, (1 Qur. 6 : 19) huwaidá hai. Aur jab ki wuh ek hál men us kí jins aur mál ho chuke hain, aur us ke liye makhsús aur muqaddas bhí kiye gae hain, to dúsre hál men bhí wuh usí ke hain, balki us ká un par dạwá bhí hai, kyúnki us ne unhen apná khún dekar apne liye chhuṛáyá, aur mol liyá hai. Is ke siwá, wuh us ke rúhání jism, yạne kalísiyá ke jo ímándáron se baní hai, ek ạzú hain, is liye wuh ek aise hál men, jis men ki wuh sabhon se farámosh kar diye jáen, us kí hifázat aur us kí yád men rahte hain. · Pas natíja hamáre kalám ká yih hai, ki ímándáron ke jismon ke liye qabr jo hai so sirf árám karne kí jagah hai. Par jahán tak ki is árám men mihnat ká ịláqa hai, wahán tak is ịláqe men sharíron ke jism bhí shámil hain. Hán, donon ke jism us musáfir kí tarah, jo apní roz kí manzil ko tai aur tamám karke árám ke liye sará men so játá hai, qabr men apní apní mihnaton se

Lekin chúnki ham is bát ko aur ziyáda túl dená nahín cháhte, is liye ham yahán itne hí par iktifá karke áge baṛhenge, aur is bát par ki maut ke baḍ jism ká kyá hál hotá hai, gaur karenge.

Ai dosto,—Yih to záhir hai, ki kull insán marnewále hain, aur marnewále hokar ham sab ke sab zarúr marenge. Hán, sádiq aur sharír donon marenge, kyúnki qabr jo hai, so sab zindon ke liye ghar qarár dí gaí hai. Is ghar men jab jism rakhá játá hai, yá aur kisí súrat se us ká gor kafan kar diyá játá hai, tab wuh apne qadím fatwe ke muwáfiq ki tú ḳhák hai, aur ḳhák men phir mil jáegá, saṛ galkar kuchh ạrse ke baḍ ḳhák ho játá hai. Lekin is par bhí jab ham ímándáron ke naql i makán karne yá un kí maut kí nisbat gaur karte hain, tab un ke haqq men ham Kalám men yih páte hain, ki wuh Ḳhudáwand men mar játe hain,—(Muk. 14 : 13,) yá Ḳhudáwand Yisụ men so játe hain.—1 *Tas.* 4 : 14. Aur is se ham yih natíja lete hain, ki ímándár apní zindagí men apne Shafị se ek rishta i zátí aur andarúní rakhtá hai, is liye go ímándár kí rúh aur us ke jism ká wuh aslí yá jauharí ịláqa jis se ki wuh munạqd thá, maut ke wasíle se cháq hokar khul jáe, tau bhí us ke báịs Masíh aur ímándár ká rishta aur un kí iktáí munhadim nahín ho saktí hai. Par chúnki yih rishta Masíh aur ímándár men kull, yạne púrí insániyat, yạne rúh aur jism donon ke sáth hotá hai, pas yih donon ke sáth baná bhí rahtá hai. Aur agarchi

razá yih hai, ki un par se har ek gunáh ká dág aur har ek gunáh ká shikan, peshtar us se ki wuh us ke huzúr men̲ láe jáen̲, dúr o dafa̤ kiyá jáe.

2. Ki jab tak ki ímándár kí rúh bilkull pák na ho, tab tak wuh ásmáníon̲ kí suhbat aur sangat ke láiq nahín̲ hai.

Pas natíja hamáre kalám ká yih húá, ki rúh kí taqdís ká kám fauran aur usí waqt jab ki rúh jism i fání se judá hotí hai, kamál tamámí ko pahunch játá hai; aur rúh gunáh ke har ek dág aur dhabbá se barí aur mutlaq pák ho játí hai, aur yún̲ firishtagán i pák us ko apne hamráh le, Ḳhudá kí pák huzúrí men̲ le játe hain̲. Lekin kyún̲kar rúh men̲ is qadr jald aur yakbayak aisí tabdílí wáqa̤ hotí hai, ham siwá ḳhámoshí ke aur kuchh nahín̲ kah sakte, kyún̲ki is muqaddame men̲ dam márná hamárá kám nahín̲ hai, is liye ki sar i dast hamárá i̤lm náqis hai, aur hamárí samajh nátamám; par jab kamál áegá, tab náqis nest ho jáegá, aur tab ham aisí gahrí aur bhedwálí báton̲ ko baḳhúbí ján sakenge. Ab jab ki rúh yún̲ taqdís hásil kar letí hai, tab wuh nisiyán aur ḳhatá se bhí bilkull barí ho játí hai, aur us kí marzí aur ḳhwáhish men̲ kisí naṳ kí bagáwat nahín̲ rahtí hai: aur na us kí muhabbat men̲ kisí tarah kí tabdílí yá sard mihrí hotí hai, balki us ke sáre ḳhiyál roshan hote, aur us ká dil muhabbat ká ek umanḍtá húá chashma ban játá hai, aur rúh aisí jaisá ki Ḳhudá cháhtá hai, ho játí hai, aur tab wuh Ḳhudá kí huzúrí men̲ shád aur magan rahtí hai.

men̲ jáne ke qábil ho játí hain̲, jis ke subút men̲ Kalám men̲ yún̲ áyá hai, ki Tum Saihún ke pahár̤ aur zinda Ḳhudá ke shahr men̲ jo ásmání Yarúsalam hai, aur lákhon̲ firishton̲ ke pás; aur pahlauṭhon̲ kí ịdí jamáạt aur kalísiye men̲, jin ke nám ásmán par likhe hain̲, aur Ḳhudá ke pás, jo sab ká Hákim hai, aur kámil kiye húe rástbázon̲ kí rúhon̲ ke pás, aur Yisụ́ ke pás, jo nae Ạhd ká darmiyání hai, aur us chhir̤ke húe lahú ke jo Hábil ke lahú se bihtar báten̲ boltá hai, pás áe ho.—*Ịbr.* 12: 22, 23. Aur hamáre Ạqáid kí kitáb ká yih masala hai, ki Ádmíon̲ ke badan maut ke bạd ḳhák men̲ milkar sar̤ játe hain̲, lekin un kí rúhen̲, (jo na martín̲, na sotín̲, balki gair-fání, hastí rakhtí hain̲,) fauran Ḳhudá ke pás, jis ne unhen̲ diyá, phir játí hain̲. Tab sádiqon̲ kí rúhen̲ pákízagí men̲ kámil banke aur aflák i bálá men̲ daḳhl páke wahán̲ apne badanon̲ kí púrí ḳhalásí kí muntazir hokar roshní aur jalál men̲ Ḳhudá ká dídár pátí hain̲. Aur badon̲ kí rúhen̲ dozaḳh men̲ ḍálí játí hain̲, jahán̲ wuh ạzáb aur niháyat andhere men̲ bar̤e din kí ạdálat ke liye rakhí rahtí hain̲. Ab jab ki rúh kí tabdílí záhir hai, to suwál lázim átá hai, ki Kyá is tabdílí kí kuchh zarúrat hai? Is ke jawáb men̲ ham yih kahte hain̲, ki Hán̲, is kí bar̤í zarúrat hai, is wajh se:—

1. Ki agarchi Ḳhudá is sar i dast kí hálat men̲, aise aur un ádmíon̲ se jo kámil nahín̲ hain̲, apne Beṭe ke wasíle se ham-kalám hotá hai, tau bhí us kí

ki rúh jism se ạláhida hai, aur ki wuh us zaḳhm i kárí ke báịs, jis se ki jism qabr ke qábil ho játá hai, halák nahín̲ ho játí hai, balki is judáí ke bạd wuh ek dúsrí hí hálat aur hastí men̲ ho játí hai, aur sharír kí rúh ạzáb men̲, aur díndár kí rúh ạlam baqá i men̲ dáḳhil hotí, aur báqí rahtí hai, jaisá ki záhir hai.—Aur main̲ unhen̲ hamesha kí zindagí baḳhshtá hún̲, aur we kabhí halák na hon-gí: aur koí unhen̲ mere háth se chhín na legá.—*Yúh.* 10 : 28. Aur phir yih ki Mere Báp ke ghar men̲ bahut makán hain̲; nahín̲ to main̲ tumhen̲ kahtá. Main̲ játá hún̲, táki tumháre liye jagah taiyár karún̲.—(*Yúh.* 14 : 2,) táki jahán̲ main̲ hún̲, wahán̲ tum bhí hoo. Aur yih ki Sharír jalte tanúr men̲ ḍál diye jáen̲ge, aur wahán̲ roná aur dánt písná hogá, lekin rástbáz apne Báp kí bádsháhat men̲ áftáb kí mánind núrání honge.—*Matí* 13 : 42, 43. Ab ai dosto, Rúh kí baqá kí nisbat yih wuh dalílen̲ hain̲, jin ko ki ạql i salím taslím kar letí, aur jo hamáre ímán kí áyanda ḳhushí aur ummed ká báịs ho saktí hain̲.

Lekin jab ham ímándáron̲ kí rúhon̲ kí baqá kí nisbat kahte hain̲, tab ham sirf us se itná hí matlab nahín̲ lete, ki wuh báhosh rahtí hain̲, par yih ki wuh ek kamál ḳhushí aur shádmání kí hálat men̲ rahtí hain̲. Par chún̲ki wuh maut ke is pár tak nákámil rahtí hain̲, is liye un men̲ usí waqt, yạne jism se judá hote hí ek aisí tabdílí wáqạ ho játí hai, jis se wuh usí waqt apní dúsrí jalálwálí hálat

hásabe par, aur us jazá yá sazá par, jis kí ki zamír ab qáil hokar intizárí khínchtí hai, munhasir hai. Lekin jab insán in ḳhaufon̲ se barí ho játá hai, tab maut us ko ek dúsre hí taur ká manzar ho játí hai. Hán̲, aise hál men̲, agar insán ko us áyanda lábayán ḳhushí kí ummed ho, tab wuh us ke páne kí garaz se maut ká baḳhushí i tamám mutí ho játá hai. Aur agar yih ummed na ho, tau bhí chár náchár aur jabran aur qahran us ko baṛí ạdálat men̲ jáná hí paṛtá hai.

Aise hál men̲ jab ki sar i dast kí zindagí kí sazá o jazá natíjon̲ par mauqúf hai, to suwál lázim átá hai, ki Kyá rúh gair-fání hai?

Is ke jawáb men̲ ham yih kahte hain̲, ki Hán̲, rúh ko faná nahín̲ hai, is wajh se ki:—

1. Wuh gair-máddí hai.
2. Is kí qúwaten̲ máddí qúwaton̲ se ạláhida hain̲.
3. Is kí zamírí qúwaten̲ nek o bad men̲ imtiyáz karnewálí hain̲.
4. Is sar i dast kí zindagí men̲ nekí o badí kí taqsím barábar nahín̲ hai.
5. Kull ká yih ạqída hai, ki rúh ko baqá hai.

Lekin go yih dalílen̲ rúh ke gair-fání hone ke subút men̲ káfí hain̲, tau bhí in ká wujúd qúwat i idrák par mabní hai, is liye in ká mumkin-ul-bahs honá mumkin hai. Pas yih mumkin-ul-bahs dalílen̲ rúh kí baqá ke báre men̲ hamáre ímán kí bunyád nahín̲ ho saktí hain̲. Par jin asnád par, ki ham rúh kí baqá mánte hain̲, wuh Kalám i Ḳhudá hai. Us men̲ rúh kí nisbat yih tạlím hai,

ki Ham ne jo yaqín kiyá, ki Yisú múá, aur uṭhá, to yih bhí yaqín kiyá cháhiye, ki Ḳhudá unheṉ jo Yisú meṉ so gae haiṉ, us ke sáth le áegá.—1 *Tas.* 4: 14. Ab agar ham in sab hawáloṉ par gaur kareṉ, aur in ke natíjoṉ ko socheṉ, to in ká lubb i lubáb yihí nikaltá hai, ki jaisá ki thaká húá ádmí, shám ke waqt apne bistar par leṭ játá, aur befikr ho so rahtá hai, aur jab tak ki subh na ho, árám aur naí qúwat hásil karne ke liye chup cháp paṛá rahtá hai, waisá hí hál i kull naql i makán ímándároṉ ke jismoṉ ká bhí hai. Wuh hamesha tak paṛe yá sote na rahenge, par we sab badal jáenge. Háṉ ek dam meṉ, balki ek pal meṉ, pichhlá narsingá phúnkte waqt, ki narsingá to phúnká jáegá, aur murdagán uṭhkar gair-fání honge, aur ham badal jáenge.—1 *Qur.* 15: 51, 52.

Lekin ai dosto, sar i dast ham ímándároṉ ke jismoṉ kí qabrwálí hálat ke bayán se darguzar karke, pahle is bát par gaur karenge, ki ímándár kí rúh, jab jism se judá ho játí hai, tab us meṉ kyá tabdílí wáqa hotí hai?

Is suwál ke jawáb kí nisbat ham yih kahte haiṉ, ki Agarchi díndároṉ aur shariroṉ par ek hí hádisa guzartá hai, tau bhí un ke natíjoṉ meṉ farq hotá hai. Háṉ, ham yih kahte haiṉ, ki Maut ká dukh sar i dast kí zindagí ká ḳhátima nahíṉ hai, aur na hawás i ḳhamsa ká maḍúm ho jáná, us kí zindagí ká áḳhir hai; par sar i dast kí zindagí ká natíja us kí dúsrí hálat par mauqúf hai, balki ánewále mu-

Lekin yád rahe, ki ímándár kí maut Kalám i Pák men̲ *so jáná* kahí gaí hai, par is ke siwá us ká bayán aur aur tauron̲ aur istiláhon̲ men̲ bhí kiyá gayá hai. Maslan, *Is dunyá se kúch karná.*—2 Tim. 4 : 6. *Marnewálon̲ kí tarah dunyá se kúch karná.* Yashuạ 23 : 14. *Bápdádon̲ men̲ já shámil honá.*—Qáz. 2 : 10. *Apne logon̲ men̲ já milná.*—Istis. 32: 50. *Is ḳhíma sá ḳhákí ghar ká ujaṛ jáná.*—2 Qur. 5 : 1. *Ḳhák se milná.*—Wáịz 12 : 7. *Dam ká nikal jáná.*—Aạm. 5 : 10. *Badan se widạ́ honá, aur Ḳhudáwand ke huzúr men̲ já rahná.*—2 Qur. 5 : 8. *Yisú men̲ so jáná.*—1 Tas. 4 : 14. Par yahán̲ ham aur tauron̲ aur istiláhon̲ ko chhoṛkar, aur un ke bayán se munh moṛkar, sirf ímándár ke so jáne kí istiláh ká bayán, jaisá ki Kalám men̲ áyá hai, pesh karke áge baṛhenge. Yạne, un men̲ se bahutere, jo zamín par, ḳhák men̲ so rahe hain̲, jág uṭhenge, bạz hayát i abadí ke liye, aur bạz ruswáí aur zillat i abadí ke liye.—Dán. 12 : 2. Aur 1 Qur. 15 : 6 men̲ yún̲ hai, ki Bạd us ke pánch sau bháíon̲ se ziyáda the, jinhen̲ wuh ek bár dikháí diyá, akṣar un men̲ se ab tak maujúd hain̲, par kaí ek *so gae.* Aur Lúqá apne Aạmál kí kitáb ke 7 báb kí 60 áyat men̲ auwal shahíd Stafanus kí maut kí nisbat yún̲ farmáte hain̲, ki Wuh ghuṭná ṭekkar zor se pukárá, ki Ai Ḳhudáwand yih gunáh un ke hisáb men̲ mat rakh. Aur yih kahke *so gayá.* Aur un sab kí nisbat jo ímán men̲ naql i makán kar gae hain̲, Pulús rasúl yún̲ farmáte hain̲,

isí liye áyá bhí hai, ki Kámil ko ták, aur sídhe ko dekh rakh; ki aise ádmí ká anjám salámatí hai. Par khatákár sab ke sab halák ho jáenge; sharír ká anjám nestí hai. Sádiqon kí naját Khudáwand se hai; dukh ke waqt wuh un ká bútá hai.—*Zab.* 37: 37—39. Is ke siwá aksar aisá bhí hotá hai, ki go ímándár jism men dukh bhí páe, par is par bhí wuh zamír aur dilí árám se mamúr rahtá hai, kyúnki wuh jántá hai, ki wuh kis par ímán láyá hai, aur us ko yaqín hai, ki jis ke háth men us ne apne yaqín aur ímán kí amánat sompí hai, so ákhir tak wafádár hai. Is ke siwá wuh un se bhí jo us ke pyáre aur yagáne hain, barí muhabbat aur ulfat se judá hotá hai, aur apne Báp ke ghar aur pahlauthon kí jamáat men shámil hone ke liye, un se rukhsat ho chalá játá hai; balki jab wuh un se rukhsat hotá hai, to wuh apne azízon ko us kí jis ne us kí hifázat kí, hifz men chhor játá, aur apní rukhsat aur rawánagí men apne ímán kí kamál khushí ko záhir karte, aur yún kahte húe úpar ko charhtá hai, ki Ásmán par kaun hai, jo merá hai, magar tú? aur zamín par koí nahín, jis ká main mushtáq hún, magar tú?—*Zab.* 73 : 25. Aur jab ímándár kí rúh yún khushí aur tamanná e tamám jism se widá aur judá ho, ásmán kí taraf ráhí hone ko apná rukh kartí hai, tab us kí peshwáí aur rahbarí ke liye firishte áte, aur us ko ásmání makánon men, jahán us kí kull hálat khushí men badal játí hai, le pahuncháte hain.

apne láiq baná letá hai. Lekin go yih misálen̲ hamáre púre matlab ko hall nahín̲ kar saktí hain̲, tau bhí qaríb qaríb hone ke sabab kisí qadr káfí hain̲. Lekin agarchi díndár aur sharír par ek hí hádisa guzartá hai, tis par bhí díndár aur sharír kí maut men̲ baṛá farq hai: par yih farq záhir men̲ to nahín̲ hotá, lekin natíjon̲ aur us ke maqsadon̲ men̲ hotá hai. Hán̲, jab díndár martá hai, tab wuh gunáh kí jang i dáimí ko tamám kartá hai, aur Ḳhudáwálí súrat ke phir hásil karnewále dauṛ ko ḳhatm kartá hai. Balki maut men̲ us ke sáre dukh bhí tamámí ko pahunch játe hain̲, aur us ká wuh parda bhí jis ke báiṣ ki wuh jalál.i áyanda ko nahín̲ dekh saktá thá, ab uṭh játá hai, aur us kí wuh darmiyání díwár bhí jis ke sabab wuh apne ásmání Báp ko nahín̲ dekh saktá thá, gir játí hai. Lekin hán̲, wuh maut ke waqt faná-piẕír aur marnewále jism kí ízáon̲ ko to beshakk mạlúm kartá hai, balki kabhí kabhí us ká dukh aur us kí taklífen̲ hadd se ziyáda baṛhí húí bhí mạlúm hotí hain̲, par dúsrí dunyá kí nisbat wuh apne dukh-on̲ men̲ bhí jalál kí ummed se bhará húá nazar átá hai. Aur yún̲ ham jalál ke ek wáris ko apní mí-rás par jo us ke Málik aur Ḳhudá se us ke liye taiyár kí, aur ḳharídí gaí hai, qabza páte húe dekhte hain̲. Aur wuhí maut jo ná-táibon̲ aur be-dínon̲ ke liye, jo us ke dahine báen̲ hain̲, ḳhauf aur hairat aur ḍar ká báiṣ hai, us ke liye ek jalál ká darwáza aur ḳhushí ká sabab ho játí hai: aur

hamáre apne ḳhiyál hain, aur Ḳhudá ke ḳhiyál us ke apne ḳhiyál hain, hán, hamáre ḳhiyál hamárí kotáh aur náqis ạql kí bunyád par hain, aur Ḳhudá ke ḳhiyál us kí baṛí aur behadd dánish par mabní hain. Is liye in donon ká ek ho jáná muhál hai. Hán, sirf ham yahán itná kahte hain, ki kafáre ke hone par bhí hamárá maut ke mutị ho jáná ṭhík usí barswále ghar ke andáz par hai, jis ká zikr Ahbár 14: 45 men áyá hai, yạne, ki Káhin us ghar ko, aur us ke pattharon ko, aur us kí lakṛíon ko, aur us kí miṭṭí ko giráwe; aur wuh unhen shahr ke báhar nápák jagah par le jáwe. Aur ab isí tarah Ḳhudá hamáre is jismí aur miṭṭí ke ḳhíme aise ghar ko, jo gunáh ke koṛh se nápák ho gayá hai, maut ke wasíle se girá detá hai, aur goyá hukm detá hai, ki ise shahr ke báhar qabr men ḍál do. Lekin yahán yih bhí yád rahe, ki yih hukm i rasmí sirf miṭṭí ke básanon aur chízon kí nisbat thá, qímatí chízon kí nisbat yih hukm na thá, balki un kí nisbat yih hukm thá, ki we yá to ág men táí yá galáí jáen, yá pání men dhoí jáen. Ab yih to záhir hai, ki hamárí rúhen jo hain, so baṛí qímatí hain, aisá ki ḳhud Ḳhudá hí ne in ko baṛí qímatí qarár diyá hai. Aur ab go wuh gunáh ke sabab nápák ho gaí hain, tau bhí Ḳhudá unhen barbád nahín kar detá, par wuh hamáre jism ko ḳhák men pher detá hai, aur hamárí rúh ko apní rúh kí ág aur apne Beṭe ke ḳhún aur us pání men jo us ke pahlú se niklá, sáf o pák kar, unhen

kuchh ráz insán ke dil par us waqt khul játá hai, jab ki wuh Ḳhudá kí Rúh se kalám kí báríkíon̲ ko samajhne lagtá hai, aur yún̲ we hí báten̲, jin men̲ ki wuh peshtar ghabrátá thá, ek aisí ḳhushí aur tasallí ká báiṣ ho játí hain̲, ki jin ke báiṣ se mard i Ḳhudá, Ḳhudá ke bande Dáúd kí tarah yih kahne lagtá hai, ki Ḳhudáwand ká ek nayá gít gáo, kyún̲ki us ne ạjáibát kiye hain̲, us ke dahine háth aur muqaddas bázú ne use fath baḳhshí hai. Lekin hán̲, ba-záhir to yih haqíqaten̲ aisí mushkil hain̲, ki jab ham in men̲ se ek par gaur karte hain̲, to usí waqt ek dúsrí us se bhí mushkil hamáre sámhne pesh á játí hai. Maslan, agar ham is haqíqat ko apne pesh i nazar rakhkar áp hí men̲ yih suwál karen̲, ki Jab ki Masíh ímándáron̲ kí ḳhátir aur un ke liye kafára ho chuká hai, to kyún̲ ímándár jismí maut ke sazáwár hote hain̲? Ab iṣ ḳhiyál ke karte hí ek aur bhí ḳhiyál is ke sáth á játá hai, ki Hán̲, jab ki kafára ho chuká hai, to ímándár ímán ke láte hí, gunáh aur us kí áláish se kyún̲ ek laḳht hí barí nahín̲ ho játe hain̲? Aur kyún̲ gunáh un ke kámon̲ ko ganda karne aur un kí tasallí aur un ke árám men̲ ḳhalal ḍálne ke liye un men̲ baná rahtá hai? Aur kyún̲ un kí ragbaten̲ shaitání húá kartí hain̲? aur kyún̲ we musíbaton̲ aur taklífon̲ ke hámil hote hain̲? Ab yih sáre ḳhiyál bhí aise hí hain̲, jaisá ki kafáre ká ho jáná, aur is par bhí ímándár ká maut ke mutị honá.

Lekin ai dosto, yih yád rahe, ki hamáre ḳhiyál

fatwe kí sazá ko jo Qádir i Mutlaq ahkam-ul-hákimín ne apní sháhána marzí aur ạdálat ke mutábiq ṭhahráí hai, hámil ho, us ke púre natíje ko pahunchte hain̲. Lekin agarchi yih bát qábil i qabúl aur taslím hai, balki sahíh o durust hai, tau bhí jab ham is bát par, ki is fatwe ke mátaht kull ímándár bhí hain̲, aur ki we us se barí nahín̲ hain̲, aur na ho sakte hain̲, gaur karte hain̲, tab yih suwál lázim átá hai, ki ham is gair-mafrúq haqíqat men̲ kyún̲kar farq yá tamíz karen̲? Is liye ki ímándáron̲ ke liye to *kafára* ho chuká hai, jis ke báịs un ke gunáh miṭáe aur muạ́f kiye gạe hain̲, aur jis muạ́fí ká natíja, ímándáron̲ par se har ek lạnat aur us ke asar ká uṭh jáná aur us se barí aur bebák honá hai. Pas to aise hál men̲, jab ki maut gunáh ká ịwaz hai, to we kyún̲ us ke muṭí aur mátaht hon̲!

Ai dosto, is mushkil suwál kí nisbat ham yih kahte hain̲, ki Go yih ạjíb bát kitní hí ạdaq kyún̲ na ho, par tau bhí yih ek akelí hí haqíqat nahín̲ hai, jo ímándáron̲ kí tawáríḳh yá un kí zindagí ke hálát se wábasta ho, par is ke misl aur bhí aisí bahuterí haqíqaten̲ hain̲, jo un kí zindagí men̲ darpesh hain̲, aur jo hamárí kotáh ạql ke dáira e ạql o imkán aur daryáft ke báhar hain̲, aur eká ekhí samajh men̲ nahín̲ á saktí hain̲. Tis par bhí un ko taslím kar lená wájib aur munásib hai, kyún̲ki un ká maḳhraj aur un ká chashma Kalám i Ḳhudá hai. Lekin is sab par bhí ham yih kahte hain̲, ki In beshqímat aur be-bahá mạrifaton̲ ká kuchh

kí kull aulád par us waqt kiyá gayá, jab ki us ne bargashtagí ká gunáh kiyá. Aur chúnkí ham bhí us kí pusht men maujúd the, aur wuh apní kull aulád ká sir aur qáim-muqám thá, pas yún wuh maut ká fatwá apne par, aur apní kull aulád par láyá; jaisá ki záhir hai, ki Maut sab men phailí, is liye ki sab ne gunáh kiyá:—*Rúm*. 5: 12. Aur is ká natíja goyá yih húá, ki na sirf insán apne hí gunáh ke báis, maut ká murtakib húá, par maut kí mírás ká hissedár hokar maut ká mutí húá, jaisá ki áyá hai, ki Maut ne Ádam se le Músá tak (balki is ghante tak) un par bhí jinhon ne Ádam ká sá gunáh nahín kiyá, (yane hamáre bachchon par jo náfarmání ke sazáwár nahín,) jo ánewále ká nishán thá, bádsháhat kí,—*Rúm*. 5: 14. Pas záhir hai, ki gunáh ke báis kull baní Ádam kyá haqír, kyá faqír, kyá amír, kyá buddhá, kyá jawán, kyá bachchá maut kí saltanat kí mátahtí men á gae hain. Aur go ham is ráz i azím ko, ki kyúnkar ek hálat i tiflí, aur dúsrá álam i shabábí, aur tísrá álam i pírí, aur chauthá, hálat i paidáishí, aur pánchwán hálat i rihmí hí men mar játá, aur maut ká shikár ban játá hai, nahín ján sakte, tau bhí ham itná to bakhúbí jánte hain, ki maut ke fátwe kí mátahtí men kull baní Ádam á gae hain, aur ab maut jo hai, so un ká charwáhá hokar Khudá ke us fatwe ko, jo us ne gunáh ke sabab baní Ádam kí nisbat kiyá hai, ki Tú khák hai, aur phir khák men jáegá, púrá karnewálí hai, jis ke wasíle kull khátí us

karegá. Aur kyá tum ne Masíh ko pahin liyá hai? Kyá tumhárí kamar sachái se kasí hai? Kyá tum rástbází ká baktar pahine ho? Kyá tum ne apne pánoṉ meṉ sulh bakhshnewálí Injíl kí chálákí pahiní hai? Kyá tumhárí rán par ímán kí sipar laṭaktí hai? Aur kyá tum naját ke ḳhod, aur Rúh kí talwár, aur duạ́ kí intizárí se árásta ho? Agar aisá hai, to tum zarúr shádí ke ghar meṉ jáne ke liye taiyár ho. Aur tum hí wuh ho, jin ko Yahowáh ke liye ek nayá gít gáná zarúr hai. Aur agar taiyár nahíṉ ho, to ham yih kahte haiṉ, ki Is baṛe aur bhárí suwál par jo is tamsíl se nikaltá hai, gaur karo, aur jab tak tum is ká jawáb na de lo, tab tak ḳhámosh mat ho.—Kyúṉki buláe húe bahut haiṉ, par barguzíde thoṛe haiṉ.

VII.

ẠJÍB KÁM JO YAHOWÁH NE HAMÁRE LIYE KIYÁ HAI, SO YIH HAI, KI US NE HAMÁRE JISMOṈ KÍ EK ẠJÍB TABDÍLÍ MUQARRAR KÍ HAI.

Ai dosto,—Tum jo Kalám i Pák ke hámil ho, yih bát baḳhúbí jánte ho, ki gunáh ke báiṣ kull baní Ádam ke liye ek bár marná, aur bạd us ke ạdálat muqarrar húí hai.—*Ịbr*. 9 : 27. Aur is ạdálat ke muqarrar hone kí wajh yih hai, ki sabhoṉ ne gunáh kiyá hai, aur Ḳhudá ke jalál se mahrúm haiṉ.—*Rúm*. 3 : 23. Aur jab Ḳhudá ke jalál se mahrúm haiṉ, to zarúr lázim áyá, ki gunáh ká ịwaz maut ho.—*Rúm*. 6 : 23. Aur jab yih lázim áyá, to yih fatwá e lázimiyat i maut Ádam aur us

qáim rahegá, so ajr páwegá, aur jis ká kám jal jáegá, wuh nuqsán uṭháegá. Par Barre kí shádí men̲ sirf we hí sharík honge, jo haqíqat men̲ us ke ḳhún ká surḳh libás pahine honge. Lekin riyákár aur námí Masíhí ko us dín sharm ke siwá kuchh bhí háth na áwegá, aur us ke we bhí kapṛe, jin ko ki wuh I̤sáíyat samajhtá thá, utár liye jáenge, aur us ko us jagah men̲ jo shaitán aur us ke pairauon̲ ke liye ṭhahráí gaí hai, jáná paṛegá. Is liye niháyat zarúr hai, ki ham is tamsíl ke wasíle se, jo Ḳhudá ke a̤jíb fazl ká bayán kartí hai, dánish hásil karke, apní buláhaṭ aur barguzídagí ko sa̤bit karen̲, aur use yaqíní banáen̲. Is liye ki ham to wuhí aur we hí hain̲, jin se ki yih kahá játá hai, ki Biyáh men̲ áo, kyún̲ki sab kuchh taiyár hai. Pas munásib hai, ki ham us kí jo yih kahtá hai, kí Sab kuchh taiyár hai, ihánat na karen̲. Aur yih bhí wájib aur munásib nahín̲, ki ham auron̲ kí tarah beḳhabarí se sowen̲, balki hoshyár aur jágte rahen̲, is liye ki waqt guzartá chalá játá hai, balki bahut hí thoṛá rah gayá hai, aisá ki bádsháh mihmánon̲ ko dekhne ke liye áne hí par hai, yahán̲ tak ki us ke áne ke ásár bhí namúdár ho chuke hain̲, balki pahlí turhí phunk chukí hai, ki Dekho dulhá átá hai. Ab socho, aur zará gaur karo, ki Kyá tum shádí ká libás pahine ho? Yá ab tak un páneh nádán kun̲wáríon̲ kí tarah únghte ho? Agar únghte ho, to suno, Injíl kí yih pukár hai, ki Ai sonewále jág, aur murdon̲ men̲ se uṭh, ki Masíh tujhe roshan

dekhá, jo shádí ká libás pahine na thá, aur us se kahá, Ai miyán̠ tú shádí ke kapṛe pahine bagair yahán̠ kyún̠ áyá? Is par us kí zabán band ho gaí. Tab bádsháh ne naukaron̠ ko kahá, Us ke háth pán̠w bándhkar, use le jáo, aur báhar andhere men̠ ḍál do, wahán̠ roná aur dánt písná hogá.

Ab ai ạzízo, zará is ḳhaufnák anjám par gaur karo. Dekho, jaisá ki Lút kí jorú kull náfarmánbardáron̠ ke liye ek tambíh aur gunáh se bachne ke liye namak ká ek khambhá ban gaí, waisá hí yih shaḳhs bhí kull námí Masíhíon̠ ke liye ek dalíl hai. Hán̠, ham to yih kahte hain̠, ki Masíh kí kalísyá e zamíní men̠ jab tak ki yih dunyá qáim hai, námí aur záhirí Masíhí páe jáenge, aur aise bhes men̠ bhí honge, ki un men̠ aur haqíqí Masíhíon̠ men̠, insán ke liye baẓ waqt farq aur tamíz karná bhí mushkil hogá, kyún̠ki insán ke dil ko haqíqí taur par paṛh lená, yá us ke dil ke andeshon̠ se wáqif ho jáná insán kí táqat se báhar hai: par Ḳhudá to ṭhaṭṭhon̠ men̠ nahín̠ uṛáyá já saktá. Wuh to dilon̠ ke ḳhiyálon̠ ko jántá, aur dúr se andeshon̠ ko ján letá hai. Is liye wuh ek din haqíqí aur gair-haqíqí Masíhí men̠ wájibí tamíz aur farq kar dikhláegá. Aur tab us baṛí ạdálat kí ág ke sámhne siwá haqíqí ímándár ke baná húá Masíhí hargiz na ṭhahregá, kyún̠ki har ek ká kám záhir hogá, ki wuh din use záhir kar degá, Is liye ki aise kám ág se záhir hote hain̠, aur jis ká kám jaisá hai, ág parakhegí. Jis ká kám jo us ne us par banáyá

piyár karke us ko radd karná, lákhon̲ kí halákat ká sabab hai! Hán̲, ai dosto, agar tum sirf jahannam men̲ jhánk sako, to tum us men̲ lákhon̲ páoge, jo is ke liye ki unhon̲ ne Ḳhudá kí aḳhláqí shariạt, yạne das hukmon̲ ko ụdúl kiyá hai, wahán̲ yá us men̲ ḍále gae hain̲, par is liye wahán̲ ḍále aur ḍhakel diye gae hain̲, ki unhon̲ ne haqq bát, aur Ḳhudá kí naját aur us kí fazlwálí dạwat ko nápasand kiyá hai. Kyún̲ki Masíh to muhabbat se un ke liye muá, par afsos, unhon̲ ne us ko radd kiyá! Is liye ai dosto, socho, aur gaur karo, ki tumhárá kyá hál hai? Ḳhudá ko radd karná halkí bát nahín̲ hai, paine kí kíl par lát márná ṭhík nahín̲ hai. Ág par chalná ạqlmandí nahín̲ hai. Pas ham Masíh ke elchí hokar tumhárí minnat karte hain̲, ki Súraj ḍúbne se peshtar Ḳhudáwand kí buláhaṭ ko qabúl karo, aur jis waqt ki wuh mil saktá hai, tum us kí talásh karo. Hán̲, Masíh ko apná dost banáo, aur fazl ke wasílon̲ kí qadr karo, aisá ki tum Yahowáh ke liye ek nayá gít gá sako.

4. Phir yih bhí gaur ke qábil hai, ki we sab jo apne ko Masíhí qarár dete hain̲, aur haqíqat men̲ nahín̲ hain̲, ek din pakṛe jáenge, aur un ká sárá hál khul jáegá, aur tab we sharminda ho, aur ạdá-lat ká fatwá sun, jahannam men̲ ḍhakel diye jáen-ge. Aur is bát ke subút men̲ hamáre Ḳhudáwand ká yih farmúda hai, ki Jab biyáh ká ghar mihmán-on̲ se bhar gayá, tab bádsháh mihmánon̲ ko dekh-ne ke liye andar áyá, aur us ne wahán̲ ek ádmí ko

aksar log use qabúl nahíṉ karte! Dekhiye har har kalísyá meṉ aise log páe játe haiṉ, jin ko Ḳhudá ká Kalám bilánága sunáyá játá hai. Háṉ, we sáloṉ sál use sunte haiṉ, balki we aksar use apní zindagí bhar sunte haiṉ, par tau bhí un par, yá un ke diloṉ par, is ká koí ʿasar nahíṉ hotá! Goyá un ká dil chakkí ke nichle páṭ kí tarah saḳht ho rahá hai. Pání patthar meṉ to asar kar saktá hai, par háe Kalám un meṉ asar nahíṉ kartá. Háṉ, we aisá kabhí nahíṉ sunte, ki wuh un ke andar jákar kuchh apná kám kare! Aur na we us par aisá ímán láte haiṉ, ki jis se un kí beshqímat rúh bach jáe, is liye ki we apní náqis samajh aur apní sangdilí ke muqábale meṉ us kí zarúrat nahíṉ dekhte, aur na we us meṉ koí ḳhúbsúratí páte haiṉ, ki us par nigáh kareṉ! Aur go we Injíl aur us kí buláhaṭ kí ihánat na kareṉ, tau bhí we use apne dil meṉ qabúl nahíṉ karte. Injíl, aur us kí buláhaṭ, aur naját aur us kí ḳhúbí, hayát aur abadí ḳhushí ke muqábale meṉ we dunyá aur us kí púch lazzatoṉ ko ziyáda pasand karte haiṉ. Aur agarchi yih ek haulnák hálat hai, tau bhí logoṉ, yạne, kalísyá meṉ ạmm aur kasrat se hai. Lekin ai dosto, go auroṉ ká yih hál ho to ho, lekin ab maiṉ púchhtá húṉ, ki Tumhárá kyá hál hai? Ai bháío, yih mumkin hai, ki log kisí ạmm bímárí yá gunáh ke báịs hazároṉ halák aur faut ho jáweṉ. Par Injíl aur us kí dạwat se gáfil aur befikr rahná, yá us ke qabúlne meṉ ụzr karná, yá kisí gunáh ko ziyáda

wálí dawat ko qabúl karne ke liye dil se ámáda aur taiyár ho.

Lekin afsos, aksar log hain, jo is fazlwálí dawat ko qabúl karne men ánákání aur uzr karte hain. Lekin jáno, ki Khudá aison ke khún se pák hai. Agar we is dawat par bhí halák hon, to yih unhín ká qusúr hai: kyúnki Khudá jo kuchh ki use karná thá, so un ke liye sab kuchh kar chuká hai. Isí liye Pák Kalám har ek insán ko, ek jawáb-dih makhlúq bhí batlátá hai, balki har insán ká zamír bhí is kí gawáhí detá hai. Aur yihí wuh kháss sabab hai, ki jis se yih fazlwálí dawat ámm taur se har ek ke sámhne pesh kí játí hai, aisá ki, aisá ek bhí nahín hai, jo yih kah sake, ki Merá is men hissa nahín hai. Lekin go tang darwáze men sabhon ko dákhil hone ke liye hukm hai, par agar na hon, to yih sakht qusúr unhín ká hai. Ab ai dosto, Tumhárá kyá hál hai? Kyá tum ne is fazlwálí dawat ko qabúl kiyá hai? Ham to jánte hain, ki záhirí buláhat men to tum sab sharík ho. Lekin kyá tum is men haqíqí aur bátiní taur par bhí shámil ho? Agar shámil ho, aur tum is fazlwálí dawat ká maza uthá chuke ho, to tumhárá haqq hai, ki Yahowáh ke liye ek nayá gít gáo! Aur agar nahín, to ab bhí jagah hai, áo, aur is dawat ko qabúlo, aur tumhárá bhalá hogá, aur khair aur salámatí tumháre sáth pái jáegí.

3. Yih bhí qábil i gaur hai, ki agarchi yih dawat i Injíl, yún pesh kí játí hai, lekin afsos, is par bhí

ham Injíl kí dạwat aur us kí bulâhat par gaur karte hain, aur us kí barí taiyárí aur sámán par sochte hain, aur us ke khádimon par, jo is dạwat ká paigám logon ke pás le játe hain, liház karte hain, to ham Kalám kí pushtí aur us kí himáyat par yih kahte hain, ki Agar koí halák howe, aur apní besh qímat rúh ko khowe, tau bhí wuh anjám i kár yih na kah sakegá, ki Merí halákat ká báis Khudá hai. Kyúnki Khudá to gunahgáron ko qabúl karne aur unhen apná betá banáne ke liye taiyár hai; balki kahtá hai, ki Ai bete, aur ai betí, apná dil mujhe de, aur main use apne láiq kar lúngá. Aur Betá jo hai, so muáf karne, aur sárí gandagí se pák karne ke liye maujúd hai, balki us ne apná khún isí ek kháss garaz ke liye baháyá hai. Aur Rúh-ul-Quds jo hai, so sar i nau paidá karne, aur apní tásír aur qúwat ke wasíle se har ek ko ásmán ke qábil aur láiq banáne ke liye ámáda hai. Aur firishte jo hain, so ek gunahgár par, jo tauba karke Masíh kí taraf phirtá, aur apní naját ke liye, us par ásrá aur bharosá rakhtá hai, khushí karne ke liye maujúd hain. Aur fazl jo hai, so aise shakhs kí madad karne ko taiyár hai. Aur Kalám i Iláhí jo hai, so aise kí madad karne, aur use tạlím dene, aur Khudá kí muhabbat ko us par kholne ko maujúd hai. Aur ásmán jo hai, so yihí cháhtá hai, ki har gunahgár ká maqám yahín ho. Aur kalísyá jo hai, so yihí kahtí hai, ki Abhí jagah hai. Ab sirf ek hí bát zarúr hai, aur wuh yih hai, ki gunahgár is fazl-

yatím aur bewa ko, ki Ḳhudá terá Báp aur shauhar hai, aur gumshuda ko, ki Ḳhudá ká Beṭá tujhe bacháne aur khojne ke liye áyá. Aur beráh aur bhaṭke húe ko, ki ráh aur Haqq aur zindagí Masíh hai. Hán̲, qaidíon̲ ke liye ḳhushḳhabarí hai. Ná-ummed ke liye ummed hai! Bímár ke liye dawá hai; andhe ke liye ánkh hai, murde ke liye zindagí hai. Hán̲, sabhon̲ ke liye sab kuchh hai. Is liye ki Ḳhudá apne Beṭe men̲ hokar gunahgáron̲ ko áp se milá liyá cháhtá hai; kyún̲ki wuh muhabbat se mạmúr hai. Aur isí liye Rasúl i maqbúl ne farmáyá hai, ki Muhabbat is men̲ nahín̲, ki ham ne Ḳhudá se muhabbat rakhí, balki is men̲ hai, ki us ne ham se muhabbat rakhí, aur apne Beṭe ko bhejá, ki hamáre gunáhon̲ ká kafára howe.—1 *Yúh.* 4: 10. Ab kyá yih behadd fazl o rahm nahín̲ hai? Aur agar hai, to kyá hamen̲ is fazl o rahm ke liye Yahowáh ká ek nayá gít gáná na cháhiye? Gáo Masíhío, kyún̲ki tum par behadd rahmat kí gaí hai.

2. Yih bhí qábil i gaur hai, ki Injílí dạwat jo hai, so niháyat hí ạmm aur wasí aur kámil aur behadd hai, kyúnki tamsíl men̲ áyá hai, ki Jab dạwat ká sab sámán taiyár ho chuká, aur koí bhí chíz taiyár hone ko báqí na rah gaí, tab bádsháh ne mihmánon̲ ke pás apne ḳhádimon̲ kí mạrifat yih kahlá bhejá, ki Ab sab kuchh taiyár hai, biyáh men̲ áo. Aur ab dekhiye, Ḳhudá ne bhí insán kí naját ke liye sab kuchh taiyár kiyá hai, aisá ki jab

sárí hájatoṉ ko rafa̤ karne ke liye har tarah ká sámán, háṉ, ṳmda se ṳmda chízoṉ ká sámán chuná húá hai, balki rúh kí rúhání bhúkh aur piyás ko miṭáne ke liye rúhání mann aur áb i hayát maujúd hai, aur mua̤fí hásil karne ká, aur Ḳhudá se az sar i nau mel karne ká sárá sámán taiyár hai, háṉ, is jahán meṉ zinda ummed, aur jahán i áyanda meṉ jalál maujúd hai, balki kasrat se hamáre sámhne pesh kiyá játá hai. Háṉ, ai dosto, yih ek a̤jíb da̤wat aur ek a̤jíb dastarḳhwán hai, jis par, sárí charbdár chízeṉ aur bihisht ke mewe chune gae haiṉ, kyúṉki is ziyáfat ká maujúd aur muhaiyá karnewálá hamárá Ḳhudáwand Yisṳ Masíh hai, jis ká iḳhtiyár sab kuchh par hai. Aur wuh in wasíloṉ ke wasíle se, hameṉ áp meṉ ḍálí kí tarah joṛá, balki ek kiyá cháhtá hai, aur piyáre farzandoṉ kí tarah apne Báp ke gharáne meṉ shámil kiyá cháhtá, aur apní sadáqat ke libás se malbús karke, hameṉ ásmán meṉ jagah diyá cháhtá, aur a̤dálat ke din hameṉ apne Báp ke huzúr aur us ke taḳht ke sámhne bea̤ib házir kiyá cháhtá hai. Ġaraz ki Injíl bhúkhí rúh ko ḳhurák kí da̤wat detí aur kahtí hai, ki Ao, aur ḳhushí se kháo, aur use jo apne gunáhoṉ se mahsúl lenewále kí mánind tagamgín hai, yih ishára kartí hai, ki A, aur dilí tasallí ká surḳh jám uṭhákar pí le, aur tú dilí árám jis ko dunyá na de saktí, aur na le saktí hai, hásil karegá. Aur be-dar, aur be-ghar ko kahtí hai, ki A, Masíh ne tere liye mahal taiyár kiyá hai. Aur

wasíle se yahán̲ yih bát záhir kí játí hai, ki we Ḳhudá kí fazlwálí daʿwat ko radd karne ke báis kyún̲kar aur kis tarah se mardúd honge. Lekin ai dosto, yih tamsíl áp men̲ sirf itná hí matlab nahín̲ rakhtí hai, par apne men̲ ek baṛá aur bhárí aur wasí mazmún rakhtí hai. Balki yih un sab ke liye jin ko ki Injíl kí manádí kí játí hai, aur jo Ḳhudá ke fazl se Injílí daʿwat men̲ buláe jákar kalísiyá men̲ sharík aur fazl kí niʿmaton̲ men̲ hissadár hain̲, aur apne ko Masíhí qarár dete hain̲, ek kasauṭí aur apní dilí hálat aur Ḳhudá ke fazl ko jánne ke liye ek haqíqat aur dalíl hai. Balki yih ek rúhání taswír hai, jo Rúh-ul-Quds se khínchí jákar hamáre sámhne is tarah se pesh kí játí hai, ki goyá kahtí hai, ki Agar tú ánkh rakhtá hai, to apní hálat ko dekh, aur jo tú kán rakhtá hai, to baḳhúbí sun le, ki Áj tujhe kyá kahá játá hai, kyún̲ki yih tamsíl wuh hasht-pahlú jawáhir hai, jo har chahár taraf se chamakkar Ḳhudá ke fazl ká jo us ne gunahgáron̲ par kiyá hai, izhár kartí hai! To ab

1. Ġaur kíjiye, ki Injíl i mubárak jo hai, so is tamsíl men̲ ek shádí kí daʿwat se tashbíh dí gaí hai, kyún̲ki áyá hai, ki Ásmán kí bádsháhat us bádsháh kí mánind hai, jis ne apne Beṭe ká biyáh kiyá. Ab biyáh men̲ jaisá ki tum jánte ho, mihmánon̲ ke liye har tarah kí umda aur nafís chízen̲ taiyár kí játín̲, aur dastarḳhwán par chuní játí hain̲. Pas yihí hál Injíl ká bhí hai. Us par insán kí rúh kí

kisí ráz ko jánne ke liye baṛe gaur aur soch men̲ hain̲. Ab isí fazl ke izhár aur Ḳhudá ke piyár se Kalám i Pák bhará húá hai, aur jo har ek gunahgár se yih kahtá hai, ki Ḳhudá ne jahán ko aisá piyár kiyá hai, ki us ne apná eklautá Beṭá baḳhshá, táki jo koí us par ímán láwe, halák na howe, balki hamesha kí zindagí páwe. Ai Masíhío, kyá tum is piyár aur is fazl kí qadr na karoge? Aur kyá tum is baṛí baḳhshish ke liye Ḳhudá ká ek nayá gít na gáoge? Dekho, jab firishton̲ ne Ḳhudá ko tum par fazl aur rahm karte dekhá, to unhon̲ ne apne Ḳháliq ko aisá ạjíb rahm karte húe dekhkar us kí hamd men̲ ek nayá gít gáyá. So ab kyá tum jin par yih fazl kiyá gayá hai, aur jo us kí fazl i muftwálí naját men̲ sharík ho, us kí hamd men̲, jis ne tum ko piyár se piyár kiyá hai, ek nayá gít na gáoge? Gáo, Masíhío, ki yih tumhárá haqq hai, aur yih tum ko zebá hai. Lekin ham is fazlwále masale kí bát ko bahut túl na denge, par is kí haqíqat ko us tamsíl ke wasíle se jo Matí ke 22wen̲ báb kí 1 se 14 áyaton̲ men̲ miltí hai, aur jo kisí bádsháh ke beṭe kí shádí kí tamsíl kahlátí hai, aur jis men̲ mihmánon̲ ke liye har tarah kí ḳhushí aur nashát ke sámán muhaiyá kiye gae hain̲, pesh karenge. Ab dekhiye, jab ham is tamsíl kí biná par gaur karte hain̲, to auwal ham is kí nisbat yih kahte hain̲, ki Is tamsíl ká matlab bhí misl aur baẓ tamsílon̲ ke qaum i Yahúd se taạlluq rakhtá hai, balki is ke

magrúrí ká gunáh kiyá, aur Ḳhudá kí pák aur be-tabdíl sharíạt ká ụdúl kar, apne ko lạnat, aur sazá, aur gazab, aur maut, aur jahannam ke láiq banáyá, tab wuh Ḳhudá jo apní zát aur hastí men̲ gaiyúr aur betabdíl hai, insán ko bachá-ne kí nisbat apne pyáre aur eklaute Beṭe ko bhej-ne ke liye ámáda aur taiyár ho! Aur insán se us kí pareshání aur ḳhasta hálat aur súrat men̲ yún̲ kahe, ki Ai insán agarchi tú ne merá gunáh kiyá, aur apne ko barbád kar ḍálá, tau bhí mere háthon̲ terí naját hai! Hán̲, terí ḳhátir, aur tere bacháne ke liye main̲ apne piyáre Beṭe ko bhej dún̲gá, jo ạurat se paidá hogá, aur terá ịwazí hokar maregá, apne ḳhún se tere gunáh ḍhámpegá, aur tujh ko mujh se miláegá, aur apní sadáqat aur sawáb ko tujh par mahsúb karke, tujhe ásmání firdaus aur merí huzúrí ke láiq az sar i nau banáwegá: aisá ki main̲ terá Báp hún̲gá, aur tú bataur i tabanní, merá beṭá ho jáegá. Ab ḳhiyál karo, aur zará so-cho, ki Kyá yih Ḳhudá ká fazl i behadd nahín̲ hai! Hán̲, wuh fazl i behadd, jo wuh ham kíṛon̲ aur múrid i lạn bandon̲ par kartá hai. Áh is fazl kí haqíqat aur us kí gahráí aur úncháí aur lambáí aur chauṛáí kí máhiyat kaun bashar ján saktá hai! Yih to ek ráz i ạmíq aur sirr i be-tahqíq hai, balki yihí wuh fazlwálá ráz hai, jis ko jánne men̲ firish-te hairán hain̲, kyún̲ki agar we is ko jánte, to rahmat ke taḳht aur kafáre ke sarposh ke úpar karúbíon̲ kí shaklen̲ aisí na baní hotín̲, ki goyá we

hidáyat ká qánún na banáoge? Ai Masíhío, Báp ne yih ạjíb kám tumháre hí liye kiyá hai! Wuh cháhtá hai, ki tum dánishmand bano, aur is ạjíb kám par gaur karke, us ke shukrguzár aur maddáh hoo, balki gít gáte húe us kí bárgáhoṉ meṉ házir hokar us ke pák nám ko mubárak kaho, aur us ke liye ek nayá gít gáo.

VI.

ẠJIB KÁM JO YAHOWÁH NE KIYÁ HAI, SO US KE KAMÁL FAZL KÁ IZHÁR HAI.

Ai dosto,—Agar tum is fazl kí nisbat, jis ká izhár Ḳhudá ne apne Beṭe meṉ hokar ham bandoṉ par kiyá hai, ek zará sá bhí gaur karo, to tumheṉ fauran mạlúm ho jáegá, ki Ḳhudá ke fazl ká kám wuh ạjíb aur nádir kám hai, jo firishtoṉ kí nigáh meṉ baṛe gaur aur fikr aur soch ká báịs, aur hamárí nazaroṉ meṉ hairat aur taạjjub ká sabab hai. Tum jánte ho, ki Ḳhudá niháyat hí pák hai, aur gunáh aur us ke fáịl kí nisbat us kí sharíạt ká dạwá bilkull hí betabdíl hai, aur yih bát un firishtoṉ kí sazá se, jin ká bayán Kalám i Pák meṉ áyá hai, záhir o sábit hai, ki Jab unhoṉ ne gunáh kiyá, tab Ḳhudá ne un par rahm na kiyá, balki táríkí kí zanjíroṉ se bándhkar jahannam meṉ ḍálke hawála kiyá, táki ạdálat ke din tak un kí nigahbání ho.—2 *Pat.* 2 : 4. Lekin gaur kíjiye, ki jab insán i fání aur ḳhákí aur ḳhátí ne ḳhatá aur náfarmání aur

Wásite ká hál, aur qiyámat ká jalál, aur sharíroṉ ke abadí anjám ká hál raqam hai. Ġaraz ki yih Ilhámí Nawishta ek baṛe aur ḳhúbsúrat daraḳht kí mánind hai, jo bhúkhoṉ ke liye phal paidá kar detá, aur ásmán kí bádsháhat ke musáfiroṉ ko sáya aur ráhat baḳhshtá hai. Háṉ, yih Nawishta beshqímat jawáhiroṉ ká ek ạjíb sandúqcha hai, na sirf is liye ki yih dekhá, aur tạríf kiyá jáe, par is liye, ki pahin liyá jáe, aur kám meṉ bhí áe. Balki yih Nawishta ek dúrbín hai, jo dunyá kí dúr o daráz chízoṉ ko bahut hí qaríb láke rakh detá hai, aisá ki ham dunyá kí ḳhúbsúrat aur fáidamand chízoṉ ko kisí qadr dekh sakte haiṉ. Háṉ, yih Ilhámí Nawishta ek tosha-ḳhána kí mánind hai, jis meṉ har qism kí beshqímat chízeṉ bharí paṛí haiṉ, aur jo bedám aur benaqdí háth á saktí haiṉ. Balki yih Ilhámí Nawishta ek gahre aur lambe aur chauṛe aur dhíme bahte húe daryá kí mánind hai, jis ke kináre sabz aur phúloṉ se lade húe haiṉ, jaháṉ chiṛiyeṉ chahchahátíṉ, aur memne uchhalte kúdte aur kalol karte phirte haiṉ, aur jaháṉ chhoṭe laṛke khelte aur muskuráte húe nazar áte haiṉ. Ab ai dosto, kyá tum is ạjíb kám ke liye, jo Yahowáh ne kiyá hai, us ká ek nayá gít na gáoge? Dekho yih kyá hí bebahá naját-wálí daulat hai, jo Báp ne ham bandoṉ ko ạtá farmáí hai? Ab kyá tum is kí qadr na karoge? Kyá tum ise apne Báp kí taraf se ek zinda aur muhabbat ká ḳhatt na samjhoge? Kyá tum ise apní

máyá hai; yá, Ḳhudáwand kí Rúh mujh men̲ bolí. 2 *Sam.* 23 : 2. Phir Músá ne Tauret kí nisbat yih daʻwá kiyá, ki Main̲ ne us ko Ḳhudáwand ke hukm se likhá.—*Istis.* 31 : 19—22. Pas záhir hai, ki yih ʻajíb Nawishta Ilhámí hai, aur Ilhámí hokar hamárí zindagí ke liye ek ʻumda qánún hai, aur is liye hamen̲ Yahowáh ká ek nayá gít gáná pur-zarúr hai.

6. Yih ʻajíb Kitáb apní fazílat men̲ bhí be-badal hai. Yih to ek záhirí amr hai, ki har ek kitáb kí fazílat yá to us ke mazmún par, yá us kí ʻibárat par, mauqúf hai. Ab agarchi is Ilhámí Nawishte men̲ nazm o nasr donon̲ maujúd hain̲, tau bhí ham yih kahte hain̲, ki Yih Nawishta apní ʻibárat kí rangíní men̲ to be-misl nahín̲ hai, aur na apní zát men̲ kisí qáfiya-bandí kí koí ḳhusúsiyat rakhtá hai, lekin chún̲ki yih baní Ádam kí hidáyat ke wáste hai, is liye yih apne ʻumda mazmún kí nisbat áp men̲ wuh fazílat aur buzurgí rakhtá hai, ki ásmán ke níche is kí barábarí koí kitáb nahín̲ kar saktí hai. Kyún̲ki is men̲ we sab báten̲, jin se ham ʻazáb se bach sakte, aur Ḳhudá ke fazl ko hásil kar sakte, mundarj hain̲. Is men̲ sárí maujúdát kí paidáish ká bhed maujúd hai. Is men̲ Ḳhudá Taʻálá kí zát o sifát ká púrá bayán hai. Is men̲ firishton̲ aur baní Ádam kí haqíqat ká hál hai. Is men̲ rúh ke gair-fání hone ká hál mundarj hai. Is men̲ insán ke paidá karne ká maqsad, aur us ke gunáh karne ká bayán, aur dunyá kí batálat, aur Masíh

Ḳhudá ke fazl ke bagair insán kí mahdúd ạql ke wasíle se daryáft nahíṉ ho saktí haiṉ. Ạql se ham yih daryáft kar sakte haiṉ, ki Ḳhudá ne sárí ḳhilqat ko paidá kiyá, lekin kis maqsad aur garaz ke liye paidá kiyá, aur ki wuh garaz kyúṉkar púrí ho, yih ham ṭhahrá nahíṉ sakte haiṉ. Pas natíja is ká yih húá, ki Insán apní ráh aur Ḳhudá kí marzí ko daryáft karne ke qábil nahíṉ hai. Is sabab se aise ek Ilhámí Nawishte ká honá pur-zarúr húá, aur isí liye Ḳhudá ne is ko qalamband karáke ham bandoṉ ko ạtá bhí farmáyá. Ab zarúr hai, ki is baṛí garaz ko púrá karne ke liye har ek Masíhí is Pák Nawishte ko rát o din mutálạ kare, aur is ạjíb kám ke liye jo Ḳhudá ne kiyá hai, us ká nayá gít gáe. Lekin

5. Yih ạjíb Kitáb apne Ilhám meṉ bhí be-misl hai. Chunáṉchi 2 Pat. 1: 21 meṉ yúṉ áyá hai, ki Nabúwat kí bát ádmí kí ḳhwáhish se kabhí nahíṉ húí : balki Ḳhudá ke muqaddas log Rúh i Quds ke bulwáe bolte the. Aur Rasúl i maqbúl, yạne Pulús apne beṭe Timtáús ko apne Ḳhatt (2 Tim. 3: 16, 17) meṉ yúṉ raqam farmáte haiṉ, ki Sárí Kitáb Ilhám se hai, aur tạlím, aur ilzám, aur sudhárne, aur rástbází meṉ tarbiyat karne ke wáste fáidamand hai: táki mard i Ḳhudá kámil, aur har ek nek kám meṉ taiyár ho. Is ke siwá kull ambiyá i salaf apne kalám ko is tarz par shurụ karte the, ki Ḳhudáwand yúṉ farmátá hai; yá yih, ki Rabb-ul-afwáj ke muṉh ne yih far-

Pas záhir o sábit hai, ki in kí gawáhí muạtabar thí, kyúnki ye sáre hál se wáqif the, aur apne likhne men be-garaz the, balki Injíl ke sabab ụqú-baton ke bhí uṭhánewále the. Ab yih ḳhiyál karná, ki aise logon ne auron ko fareb diyá ho, ạql se baịd hai. Is liye záhir hai, ki na sirf Injíl-nawíson ká, balki kull Pák Kalám ke likhnewálon ká yihí hál thá. Unhon ne we hí báten jo haqq thín, likhín, aur go is ke báịs un ke ham-ạsar logon ne unhen bahut satáyá, tau bhí is kí unhon ne mut-laq parwáh na kí. Pas záhir hai, ki yih Ilhámí Nawishta bahar súrat muạtabar hai, aur tạlím aur sudhárne ke liye ek ạjíb qánún hai.

4. Yih ạjíb Kitáb apní garaz men bhí be-badal hai. Pas jab ki ham is bát ke muqirr hain, ki Ḳhudá e Taạlá is ạjíb Ilhámí Nawishte ká bání hai, tab hamen is ke sáth yih bhí mánná zarúr hai, ki us ke dene men us kí koí garaz bhí hai, kyúnki agar is se Ḳhudá kí koí garaz na hotí, to is ke dene kí bhí zarúrat na hotí, is liye ki Ḳhudá ká koí kám áj tak befáida nahín húá hai, aur na kabhí hogá. Pas jab ki us ke sáre kám bá-garaz hain, to yih bhí be-garaz na hogá. Is liye samajhná cháhi-ye, ki jab ham Pák Kalám ke Ilhámí hone ká dạwá karte hain, to us ká ek sabab yih hai, ki Aisí Kitáb ká honá insán kí naját aur hidáyat ke liye pur-zarúr thá. Hán, yih to mumkin hai, ki ham apní paidáish aur asl kí nisbat ạql kí rú se kuchh ján aur samajh len, lekin bahut sí báten hain, jo

siwá, jab ki bayán i mazkúr ạql o tamíz aur ịlm i tawáríkh se bilá-mukhálifat, muwáfiqat rakhtá hai, tab us kí muạtabarí par yaqín i kámil ho saktá hai, Ab dekhiye, aur gaur kíjiye, ki yihí báten aur nishánián Pák Kalám ke musannifon aur un kí tasnífon men bhí páí játí hain. Chunánchi Injíl ke musannifon par liház kíjiye, to yih sáf mạlúm ho jáegá, ki we Masíh ke rasúlon, yá un ke rafíqon se likhí gaín. Matí aur Yúhanná rasúl the, jinhon ne Masíh ke zuhúr ke din se lekar us ke ásmán par charh jáne ke din tak us kí rifáqat kí thí. Is liye jo wáridáten húí thín, so unhon ne apní ánkhon se dekhín, aur jo tạlím kí báten húín, so apne kánon sunín. Un ko kuchh dunyáwí garaz bhí na thí, balki un men se ek ne ek ụmda pesha bhí chhor diyá thá, jis se wuh Masíh kí shágirdí men bahamatan mashgúl ho, aur jis waqt ki us ne Masíh kí shágirdí ikhtiyár kí thí, us waqt Masíh kí hálat aisí thí, jaisí ki us ke khud qaul se záhir hai, ki Lomríon ke liye mánden, aur hawá ke parindon ke liye basere hain, par *Ibn i Ádam* ko sir rakhne kí jagah tak nahín hai. Marqus aur Lúqá, jinhon ne apní do Injílen likhín, so rasúlon ke rafíq the. Chunánchi Lúqá, jis ká aslí pesha tibábat ká thá. Pulús rasúl ká sáthí aur us ká ham-safar thá. Aur us kí Injíl ke dibáje se záhir hai, ki kyúnkar us ne Masíh ká ahwál tahqíq kiyá. Aur Marqus Patrus aur Pulús rasúlon ká ham-dam aur sáthí húá, aur un kí hidáyat par apní Injíl ko qalam-band kiyá.

sila musannifon ká hai, jinhon ne Pák Kalám aur us ke qalam-band karnewálon, aur tạlímon ká zikr kiyá hai, jis se har ek yih mạlúm kar saktá hai, ki yih Ilhámí Nawishta un kí samajh men haqq aur asl thá. Pas záhir o sábit hai, ki yih Ihámí Nawishta apne tamám o kamál men asl hai, balki gair-mulauwas hai.

3. Phir yih ạjíb Kitáb apní muạtabarí men bhí bemisl hai. Kisí ahwál ko sahíh bayán karne ke liye zail kí yih báten pur-zarúr hain :—1. Ki musannif ne us ahwál se kamál wáqfiyat hásil kí ho. 2. Ki us ko us kí tahqíq o talásh karne ká aisá mauqa aur waqt milá ho, ki us ko na to fareb kháne ká aur na kisí tarah kí galtí karne ká gumán ho sake. 3. Ki ḳhud aisá ạqíl o sachchá ho, ki jo bát wuh áp jántá hai, us ká sahíh bayán kare. 4. Ki jo bayán us ne kiyá ho, cháhiye, ki wuh kisí dunyáwí garaz se na ho. Aur agar likhte waqt us ko mạlúm húá ho, ki is bayán ke sabab nuqsán aur taklíf balki sháyad ạzáb i maut mujh par á paṛegá, to aisí hálat men beshakk us kí gawáhí kí baṛí qadr hogí. Is ke siwá, jab ki kaí ek gawáh hon, agar un kí gawáhí is tarah se ápas men muwáfiqat rakhe, ki kisí baṛí bát men ná-muwáfiqat na pái jáe, to un kí sachchái aur bhí subút ko pahunchegí. Phir jab ki Pák Kalám ke musannifon ne apne qusúron ká jahán tak ki we qusúrwár the, iqrár kiyá, aur ba-farz aur zarúrat us qusúr ko apní tasníf men dákhil kiyá, to is se bhí un kí sachchái sábit hotí hai. Is ke

hai. Kyúṉki yih ek aisá Nawishta hai, jo kisí ek ádmí ke fáide par mabní nahíṉ hai. Par jo wáridáteṉ is meṉ bayán haiṉ, so alániya haiṉ, balki sárí qaum ke sámhne waqú meṉ áí haiṉ. Aur sharíạt jo hai, so bhí barmalá aur tamám qaum ke wáste názil húí hai. Pas agar is meṉ koí bát apní taraf se, yá apne fáide ke liye, likhí játí, to is ká paṛhná kull qaum ke sámhne kyúṉkar mumkin hotá! Háṉ, yih mumkin hai, ki koí shakhs koí jạlí wasíyat-náma, yá koí qabála baná le, lekin ek sharíạt ká baná lená aur us kí bábat yih dạwá karná, ki Yih Ḳhudá kí taraf se hai, námumkin hai. Aur yihí bát Injíl kí asálat kí nisbat bhí kám á saktí hai, kyúṉki jis waqt hamárá Ḳhudáwand záhir húá, us waqt qaum i Yahúd ek Naját-dihinda ká intizár kartí thí. Magar aise ek Naját-dihinda kí jo unheṉ Rúmíoṉ ke zulm se chhuṛákar un kí bádsháhat ko bahál kartá. Lekin Masíh to is yá aise kám ke liye nahíṉ áyá thá. Pas aisí hálat meṉ, Yahúdíoṉ ká dushman ho jáná, aur Ḳhudá ke ḳhiláf bandisheṉ bándhná, kuchh taạjjub kí bát na thí. Ab dekhiye, ki jo bayán, yá Injíleṉ, yá Ḳhatt, rasúloṉ ne likhe haiṉ, so aise aur in dushmanoṉ ke bích meṉ likhe haiṉ, to kyá aisí hálat meṉ jab ki we aise saḳht dushmanoṉ se ghere húe the, kisí naqlí yá baní banáí bát, yá tạlím ko íjád kar sakte the? Is ke siwá *Pák Kalám* kí asálat kí gawáhí gair-aqwám ke musannif bhí dete haiṉ. Chunáṉchi Masíh ke zamáne se lekar, ab tak, ek kámil sil-

kam dalílon̲ ke sáth apne doston̲ aur dushmanon̲ ke muqábale men̲ Kalám i Ḳhudá aur Ásmání Nawishta, aur insán kí zindagí ke liye qánún i bekhatá qarár pá chuká hai, is liye us ke isbát ká yahán̲ zikr karná fuzúl ma̤lúm hotá hai. Pas ham Baibal ke chand a̤jáibát ká muḳhtasar zikr karke, apne dúsre matlab kí taraf rujṳ́ hon̲ge. To Baibal kyún̲kar ek a̤jíb kitáb hai?

1. Yih, ki kull ṳlamá is bát par muttafiq-ur-ráe hain̲, ki yih Ilhámí Nawishta qadím se chalá áyá hai, aur is kí qidámat kí is qadr dalílen̲ hain̲, ki us qadr kisí dúsrí kitáb ke wáste hain̲ hí nahín̲. Hán̲, yih wuh Ilhámí Nawishta hai, ki jis men̲ dunyá aur baní Ádam kí paidáish, aur shádí ke rasm kí bunyád, aur hafton̲ ká hisáb, aur túfán ká ahwál, aur sab qadím qaumon̲ kí asl, bataur i tawáríḳh pái játí hai. Phir qaum i Yahúd kí sharía̤t, aur un kí Abirahám se lekar un ke qaum bane rahne tak kí tawáríḳh us men̲ marqúm hai. Us men̲ peshíngoíán̲ hain̲, jin men̲ se bahut to apne púre waqt par púrí ho chukí hain̲, aur bahut hain̲, jo púrí hotí játí hain̲, aur aur hain̲, jin ká ki takmila zamán i istiqbál par mauqúf hai. Hán̲, yih Ilhámí Nawishta apní qidámat men̲ is qadr qadím hai, ki ham fakhriya yih kah sakte hain̲, ki Rú e zamín par, yih ek iktá aur a̤jíb Nawishta hai, jo apná sání nahín̲ rakhtá hai. Aur isí liye yih ek a̤jíb Ilhámí Nawishta hai.

2. Phir yih apní asálat men̲ bhí ek a̤jíb Kitáb

apne piyár-karnewálon ke liye we chízen taiyár kí hain, jo na ánkhon ne dekhín, na kánon ne sunín, aur na ádmí ke dil men áín. Lekin Ḳhudá ne un ko apní Rúh ke wasíla se ham par záhir kiyá, ki Rúh sárí chízon ko, balki Ḳhudá kí gahrí báton ko bhí daryáft kar letí hai. Ki ádmíon men se kaun ádmí ká hál jántá hai, magar ádmí kí rúh, jo us men hai? Isí tarah Ḳhudá kí Rúh ke siwá Ḳhudá ká ahwál koí nahín jántá.—1 *Qur*. 2: 9—11. To ab *Ilhámí Nawishta kyá hai?* Is suwál ke jawáb kí nisbat ham yih kahte hain, ki Ilhámí Nawishta wuh hai, jo baní Ádam par Ḳhudá kí hastí, us ke kull ausáf, us kí marzí, us ke azalí irádon kí ḳhúbí, paidáish o parwardigárí o intizám kí garaz, bargashtagí o gunáh o us kí sazá o kafára kí haqíqat o insán kí fiạl i muḳhtárí, talab i muassir, tasdíq, taqdís, ímán, tauba i haqíqí, sharíạt aur us kí gáyat, zamír kí ázádagí, nek aạmál, muqaddason kí istiqámat, Rúh-ul-Quds ke inạm, fazl o naját ká kámil intizám o us ke husúl ká tayaqqun, atwár i ịbádat, faráiz i Ḳhudá o insán, ímándáron kí sharákat, ụhúd i baiạt, tambíh o tádíb, intizám i kalísiyá, qiyámat o ạdálat, aur áyanda kí sazá o jazá ká púrá bayán kartá hai. Ab agar bilá taạssub aur bilá híl o hujjat gaur o insáf kiyá jáe, to yih páyá jáegá, ki Baibal ke siwá, koí aur dúsrá Nawishta hai hí nahín, jis men ki in kull ḳhúbíon ká jin ká ki ham úpar hawála de chuke hain, púrá aur sahíh bayán páyá jáe! Aur ab chúnki Baibal mustah-

deví ko, Diomedes kí ánkhon se táríkí ko dúr kar-newálá batlátá hai, táki wuh insán se mabúd ho jáe, so waisá bhí zarúr hai, ki wuh pahle táríkí ko tum-háre dil par se dúr kare, aur tab un báton ko jis se ki tum nek o bad men tamíz kar sakte ho, tumhá-re nazdík láwe. Is par Alcibiades ne kahá, ki Agar main bihtar ho jáúngá, to jo koí yih shakhs kyún na ho, agar wuh cháhtá hai, to táríkí ko le lewe, aur na sirf táríkí ko, balki jo kuchh wuh mujh se lene ko kahe, main us ke kisí hukm se in-kár na karúngá. Aur Confucius bhí, jo Chínion ká ek bará gurú thá, aur bajáe mabúd ab tak má-ná aur yaqín kiyá játá hai, apne ek shágird se, jis ne us se yih suwál kiyá thá, ki Maut kí nis-bat hamen kuchh talím kíjiye, yún kahtá hai, Nahín. Kyúnki jab ham zindagí ko nahín samajh sakte, to maut kí nisbat kyúnkar ján sakenge! Ab in kull hawálon ke láne se hamárí garaz kyá hai? Kyá yihí nahín, ki gunáh ke báis insán ab kaisí máyúsí aur táríkí men par gayá hai, aisá ki ab tabai roshní ke wasíle se, wuh Khudá kí púrí pahchán aur apne púre farz ko, hásil nahín kar saktá hai. Is liye ab sar i dast kí hálat men insán ko Ilhámí Nawishte kí ashadd zarúrat hai. Aur yihí wuh kháss zarúrat aur sabab hai, ki jis ke báis Khudá ne baní Adam ko ek aisá Ilhámí Nawishta, jis se ki us ke kull matlab bar áwen, de bhí diyá hai, jis ke wasíle se us par we báten, jo us se poshí-da hain, khul jáwen; jaisá ki záhir hai, ki Khudá ne

sání na rakhtá thá, itne ilm ke hote húe yás aur ná-ummedí kí maujon men parke yih na kahtá, ki Yih main tahqíq kahtá hún, ki Aise bare bare mubáhison aur shakúkát ke darmiyán áyinda kí sazá o jazá ká tasfiya kar lená, yá us kí nisbat kisí bát ko yaqín thahráná, sirf Khudá kí zát ke, aur kisí ká kám nahín hai. Phir ek aur hakím ne Suqrát ke sáth muttafiq-ur-ráe ho, rúh kí baqá kí nisbat yún kahá hai, ki Is zindagí men rúh kí nisbat kisí amr ká tahqíqan faisala kar lená, ek lá-hall aur mushkil bát hai, is liye ai Suqrát jab tak ki Khudá apne intizám se koí dúsrí ráh, yá is bhed ke inkisháf kí súrat na nikále, yá koí hádí na bheje, tab tak tú apne báqí dinon ko, yá to nínd men, yá is bát ke maqúl sabab ke páne kí ná-ummedí men basar kar. Is ke siwá, isí hakím kí ápas kí gufto-gú men ek aur ajíb maqám páyá játá hai, jo qábil i gaur hai. Yane, Suqrát ne apní yás men ek din apne sáthí hakím se yún kahá, ki Mujhe yih bihtar sújh partá hai, ki main khámosh ho jáún, balki jab tak ki tum ai Alcibiades yih na síkh lo, ki tumhen mabúdon aur insánon ke sáth kyúnkar baratná cháhiye, tab tak mujhe khámosh hí rahná bihtar hai. Is par Alcibiades ne nara márkar ka-há, ki Ai Suqrát, wuh waqt kab hogá, aur mujhe kaun talím degá? kyúnki tab main barí khushí se is ádmí ko ki yih kaun hai, dekhúngá. Is par Suqrát ne kahá, ki Wuh wuhí ádmí hai, jo tumhárí khabar letá hai. Lekin jaisá ki Homer Minerwá

kalísiyá ko baḳhshe, aur apní ilhámí marzí use ạtá farmáe; aur phir haqq ke baḳhúbí mahfúz rakhne aur phailáne ke liye, aur kalísiyá ko nafs kí ḳharábí aur shaitán aur dunyá ke kíne se bacháne, aur ziyáda qarár aur tasallí dene ke liye, apne Kalám ko likhwáe. Is sabab se, Pák Nawishte bahut zarúr hain̲; kyún̲ki wuh agle taríqe, jin se Ḳhudá apne taín̲ apne logon̲ par záhir kartá thá, ab mauqúf ho gae hain̲; jaisá ki záhir hai,—Ḳhudá, jis ne agle zamána men̲, nabíon̲ ke wasíle bápdádon̲ se bár bár aur tarah ba tarah kalám kiyá, is áḳhirí zamána men̲ ham se Beṭe kí mạrifat bolá, jis ko us ne sárí chízon̲ ká wáris ṭhahráyá, aur jis ke wasíla us ne ạlam banáe.—*Ibr.* 1 : 1, 2. Pas natíja hamáre kahne aur daláil i bálá ke pesh karne ká yih hai, ki Jab ki tabạí roshní, insán par se, us bhárí táríkí ke parde ko, jo gunáh ke báịs us ke zamír, aur us kí ạql par á paṛá hai, uṭháne aur dúr karne ke liye káfí nahín̲ hai, to aise hál men̲ insán ko is baṛí aur bhárí musíbat se riháí aur naját dene ke liye ek *Ilhámí Nawishte* kí pur zarúrat hai. Is liye ki yih to badíhí hai, ki Agarchi insán kabhí kabhí apní bigṛí húí ágáhí i dil se, is bát se, ki wuh zalálat aur batálat men̲ paṛá húá hai, ágáh bhí ho jáe, tau bhí wuh bidún Iláhí wasátat ke us zalálat aur zillat se ba-táqat i ḳhud nikal nahín̲ saktá hai. Kyún̲ki agar aisá ho saktá, to Aflátún jo apne zamáne men̲ ek baṛá Hakím aur Failsúf thá, aur jo apná

aḳhláqí tabíạt men̲ betartíbí dáḳhil ho gaí, aur insán aur Ḳhudá-wálí nisbat men̲ farq á gayá, aur ab us kí ạql men̲ sirf utní hí táqat rah gaí hai, ki wuh gunáh ká izhár to kare, par us ke dafạiye ká koí ịláj na batlá sake. Aur yún̲ wuh us tabạí roshní ke wasíle se jo ek waqt us kí hidáyat ke liye káfí thí, ab Ḳhudá ko nahín̲ ḍhúnḍh saktá; jaisá ki Kalám aur kalísiyá ke Ạqáid-náma se záhir hai: ki Agarchi tabạí roshní, aur paidáish o intizám ke kám Ḳhudá kí nekí, dánáí, aur qudrat ko yahán̲ tak záhir karte hain̲, ki insán beụzr hain̲, tau bhí Ḳhudá aur us kí marzí kí aisí pahchán baḳhshne ke liye, jo naját ke wáste zarúr hai, yih káfí nahín̲ hai; jaisá ki Kalám men̲ áyá hai, ki Jab hikmat i Iláhí se yún̲ húá, ki dunyá ne hikmat se Ḳhudá ko na pahcháná, to Ḳhudá kí yih marzí húí, ki maná-dí kí bewuqúfí se ímánwálon̲ ko bacháwe.—1 *Qur.* 1: 21. Aur phir yih, ki Yihí chízen̲ ham insán kí hikmat kí sikhláí húí báton̲ se nahín̲, balki Rúh-ul-Quds kí sikháí húí báton̲ se, garaz rúhání chízon̲ ko rúhání báton̲ se miláke bayán bhí karte hain̲, magar nafsání ádmí Ḳhudá kí Rúh kí báton̲ ko nahín̲ qabúl kartá: ki wuh us ke áge bewaqúfíán̲ hain̲: aur na wuh unhen̲ ján saktá hai, kyún̲ki we rúhání taur par bújhí játí hain̲.—1 *Qur.* 2: 13, 14. Pas záhir hai, ki tabạí roshní ke wasíle se insán ká sar i dast kí hálat men̲ hokar Ḳhudá ko ḍhún̲ḍh lená muhál hai. Is wáste Ḳhudá ko pasand áyá, ki Bárahá, aur tarah tarah se apná mukáshafa apní

insání aql ká kám nahín hai. Lekin hán, utní báten jitní ki barguzídon kí naját aur un kí talím aur un ke sudhárne ke liye hain, aur jo un se aur un kí bihbúdí aur Khudá ke jalál aur us kí ajíb muhabbat se iláqa rakhtí hain, aur jahán tak un ká mazmún insání zát ke samajhne ke qábil hai, us ko us ke bání ne ek aise tarz aur andáz se likhwáyá aur qalam-band karwáyá hai, ki us ká samajh lená insán ko Khudá kí Rúh kí rahbarí aur duá kí wasátat par mumkin hai: kyúnki kitáb kí koí bát yá peshíngoí áp se nahín khultí, is liye ki nabúwat kí bát ádmí kí khwáhish se kabhí nahín húí: balki Khudá ke muqaddas log Rúh-ul-Quds ke bulwáe bolte the. 2 *Pat.* 1: 20, 21. Pas natíja hamáre kahne ká yih hai, ki Kalám men jitní báten makhfí hain, so hamáre Khudá ke liye hain, aur makshúf hamáre aur hamárí aulád ke liye hamesha tak, táki ham is Tauret ke sab kalám par amal karen.—*Istis.* 29: 29. Lekin suwál yih hai, ki aise ilhám kí zarúrat kyá hai? Is kí nisbat ham yih kahte hain, ki Barí, balki ashadd zarúrat hai. Is liye ki insán gunáh ke báis ab aisí hálat men nahín hai, ki apne idrák, yá aql, yá hosh kí púnjí ke wasíle se Khudá kí máhiyat yá us kí marzí ko, jaisá ki munásib hai, ján lewe! Hán, ek waqt to thá, jis men ki insán yih, yá aisá kar saktá thá, kyúnki us waqt wuh gunáh se barí aur us se náwáqif thá. Lekin jab gunáh kiyá, tab us se yih pahchán játí rahí, aur us ke iwaz men gunáh kí á gaí. Yahán tak ki us kí

talab karo.—*Yas.* 55 : 6. Kyúṉki agar tum us kí talab na karo, to ham tum se púchhte haiṉ, ki Agar tum itní baṛí naját se gáfil raho, to kyúṉkar bachoge!—*Ibr.* 2: 3. Is liye ki Ḳhudá, háṉ, hamárá Ḳhudá ek bhasm karnewálí ág hai.—*Ibr.* 12: 29. Pas phiro, háṉ, ṭauba karo, aur mutawajjih ho, ki tumháre gunáh miṭáe jáeṉ, jab ki Ḳhudáwand ke huzúr se tázagí-baḳhsh aiyám phir áweṉ. *Aam.* 3: 19.

V.

ẠJIB KÁM JO YAHOWÁH NE KIYÁ HAI, SO YIH HAI, KI US NE IS ẠLAM KO EK ILHÁMÍ NAWISHTA, YẠNE KALÁM I HAQQ ẠTÁ FARMÁYÁ HAI.

Lekin ai ạzízo,—jaisá ki ham paidáish, parwardigárí, qúwat i zátiya aur naját ke intizám kí nisbat kah chuke haiṉ, ki Yih kull báteṉ ek ráz i ạzím haiṉ, aur insání samajh ke dáire se bilkull pare haiṉ, waisá hí ham is ilhámí nawishte kí nisbat bhí kahte haiṉ, ki Yih ek niháyat hí ạjíb o nádir nawishta hai; aur agarchi bazáhir niháyat hí salís aur roz marra ke jamạ ḳhareh insání muháware meṉ qalamband hai, aisá ki ek sará sarí ká mutálạ karnewálá gumán i bejá lejákar yih kah saktá hai, ki Is ká samajh lená kuchh mushkil bát nahíṉ hai. Lekin jaháṉ tak ki ham jánte haiṉ, ham yih kah sakte haiṉ, ki Is ke samajhne meṉ baṛe baṛe ạlim hairán aur summum bukm haiṉ, aisá ki is ạjíb kitáb ko púre taur se apní kar lená yá us ke mazmún kí púrí haqíqat ko ján lená

balki darhaqíqat naját ko hásil karke naját ke darwáze ko khol diyá, aur Ḳhudá aur insán men̲ sar i nau sulh ko bahál kiyá; jaisá ki záhir hai, Kyún̲ki jab Ḳhudá ne ham se, jis waqt ki ham dushman the, apne Beṭe kí maut ke sabab mel kiyá, pas ham ab mel pákar us kí zindagí ke sabab kitná hí ziyáda bach jáen̲ge?—*Rúm.* 5:10. Kyún̲ki us ne us ko jo gunáh se wáqif na thá, hamáre badle gunáh ṭhahráyá, táki ham us ke sabab Iláhí rástbází ṭhahren̲.—2 *Qur.* 5: 21. Ab ai dosto, aur Masíhí bháio, kyá tum is ạjíb rihái aur naját ke liye jo Ḳhudá ne apne Beṭe men̲ hokar tumháre liye taiyár kí hai, us kí shukrguzárí na karoge? Aur kyá tum us ke liye ek nayá gít na gáoge? Gáo, Masíhío, kyún̲ki yih tum ko zebá hai, balki yih tumhárá haqq aur tumháre liye sunnat hai. Aur jab ki ásmání gáte hain̲, to kyá zamíní ḳhún-ḳharíde chup rahen̲! Nahín̲, balki is ạjíb naját kí qadr karke Ḳhudá ke liye hamesha gáte bajáte raho. Aur ai naját se beparwáh logo, tum kab tak is ạjíb naját kí jo tumháre liye muft men̲ taiyár kí gaí hai, aur jo tum ko muft men̲ miltí bhí hai, tahqír karoge? Kab tak tum Ḳhudá ke iráde ko apne bure mansúbon̲ se ulṭoge? Kyá tum hí wuh hoge, jin kí nisbat Kalám men̲ áyá hai,—Naját sharíron̲ se dúr hai!—*Zabúr* 119: 155. Is liye ham minnat karte aur yih kahte hain̲,—Jab tak ki Ḳhudáwand mil saktá hai, tum use ḍhúnḍho; jab tak ki wuh nazdík hai, tum us kí

Masíh ne apní behadd muhabbat meṉ josh khákar hamárí ịwaz un sab shartoṉ ko jo ham ko Ḳhudá se mel ká báịs thíṉ, púrá karná apne zimme liyá, aur is ạzím-us-shán kám ko anjám dene ke liye na sirf wuh mujassam hí húá, balki hamáre darmiyán ḍerá karke rahá, aur ek ạjíb taur kí zindagí ká basar karnewálá húá, aisá ki us kí zindagí ká taur faqírána aur durweshána thá, aur logoṉ ko apne aḳhláq aur atwár aur apní tạlím aur muạjizoṉ, háṉ, bahar súrat apní taraf khínchkar un par Ḳhudá kí ạjíb muhabbat ko kholtá aur apne haqíqí Masíh hone ko un par sábit kartá thá. Us ne sharíạt i Iláhí ke bhí mahkúm ho us ke kull dạwoṉ ko bhar diyá, aur us ke ek ek nuqte aur shoshe ko púrá kiyá. Us ne insán kí ḳhátir zindagí kí sárí taklífoṉ ko apne úpar gawára o qabúl kiyá, goyá ki wuh nabí ke qaul ke muwáfiq dukh aur gam ká mard baná, aur Ḳhudá ke gazab aur sharíạt kí lạnat ká hámil húá, aur ek ạrse ke liye dafan húá, aur maut ke qabze meṉ rahá, aur phir zinda ho, Báp ke dahine já baiṭhá, táki apnoṉ kí sifárish hamesha tak ke liye kạrtá rahe. Pas yúṉ Masíh ne hamárí naját ke us kám ko, jo Báp ne is ạlam ke liye taiyár kí thí, anjám ko pahuncháyá. Yạne, Masíh ne hamárá ịwazí hokar hamáre gunáhoṉ ká *kafára* us ke sahíh mạní meṉ kar diyá. Us ne hamárá ịwazí hoke ạhd i aạmál ke taht meṉ, haqíqatan aur púre púre taur par us ạhd ke sáre dạwoṉ ko rází aur púrá kar diyá, aur yúṉ barguzídoṉ kí naját ko mumkin kiyá,

jab Ḳhudá ne Ádam ko apní sháhána sharíạt dí, to use farmá diyá, ki Jo tú gunáh karegá, to zarúr maregá, jaisá ki áyá hai, ki Jis din tú us se kháegá, tú maregá.—*Paid.* 2: 17. Is ke siwá Ḳhudá ne apní sharíạt ko bebadal batláyá hai, jaisá ki us ne ḳhud farmáyá hai,—Ásmán aur zamín ká ṭal jáná sharíạt ke ek nuqte ke miṭ jáne se bahut ásán hai.—*Lúqá* 16: 17. Phir yih ek yaqíní bát hai, ki Ḳhudá gunáh kí sazá zarúr degá. Kyúṉki Ḳhudáwand gaiyúr aur intiqám lenewálá Ḳhudá hai; háṉ, Ḳhudáwand intiqám letá hai, aur qáhir hai; Ḳhudáwand apne dushmanoṉ se intiqám letá hai, aur apne dushmanoṉ ke liye qahr ko rakh chhoṛtá hai.—*Nahúm* 1: 2. Balki jaise un ke aạmál haiṉ, waisí un ko jazá degá; apne bairíoṉ par qahr karegá, aur apne dushmanoṉ ko sazá degá, aur jazíroṉ ko púrá badlá degá.—*Yas.* 59: 18. Is ke siwá insán ke zamír kí bhí yihí gawáhí hai, ki wuh gunáh kí sazá zarúr degá; jaisá ki záhir hai,—Aur agarchi we Ḳhudá ká hukm jánte, ki aise kám karnewále qatl ke láiq haiṉ, na faqat áp hí karte, balki karnewáloṉ se bhí ḳhush haiṉ.—*Rúm.* 1: 32. Pas záhir hai, ki yihí we báteṉ haiṉ, jo ek kafáre kí zarúrat ko batlátí, aur sábit kartí haiṉ. Is liye ki pákízagí ke bagair koí shaḳhs Ḳhudá ko dekh hí nahíṉ saktá, aur agar koí aisí himmat bhí kare, to wuh us ke liye ek bhasm karnewálí ág ṭhahregá.—*Istis.* 4: 24. Ab dekhiye insán kí aisí majbúr hálat ko dekhkar

kí ḳhalásí na ho.—*Afs.* 1: 14. Ġaraz ki natíja is kafáre ke intizám ká yih hai, ki is se Ḳhudá ká ạdl rází ho gayá, aur us kí muhabbat ká zuhúr us kí rástí se mutábiq ho gayá. Us se gunáh kí sazá ká kafára ho gayá, aur Ḳhudá jo rást hákim hai, ham se mil gayá. Is se un sab kí jin ke liye wuh mará naját ho gaí, aur Rúh-ul-Quds kí niạmat aur fazl ke wasíle aur naját kí takmíl aur us ke istiạmál kí ḳharídárí ho gaí. Us ká istiạmál Masíh ká haqq ho gayá, us ke fawáid ímándáron̲ ke ho gae. Is se Ḳhudá kí lábayán muhabbat záhir ho gaí; jaisá ki záhir hai,—Main̲ Masíh ke sáth salíb par khínchá gayá: lekin zinda hún̲; par tau bhí main̲ nahín̲, balki Masíh mujh men̲ zinda hai: aur main̲ jo ab jism men̲ zinda hún̲, so Ḳhudá ke Beṭe par ímán láne se zinda hún̲, jis ne mujh se muhabbat kí, aur áp ko mere badle diyá.—*Gal.* 2: 20.

Lekin is kafáre kí zarúrat kis biná par páí játí hai? Is biná par, ki sirf ek hí akelá aur zinda Ḳhudá hai, jo apní hastí, pákízagí, qudrat, jalál aur ạdl, hán̲, apne kull ausáf men̲ niháyat hí pák o bartar o buzurg o jalálí o ạalá o bálá hai, aur us se muláqí hone ke liye un sárí sharton̲ ko, jo us kí sháhána zát ṭalab kartí hai, har bashar ko púrá karná ek farzí aur zarúrí amr hai. Phir Kalám kí bhí yih gawáhí hai, ki Ḳhudá gunáh se nafrat rakhtá hai, jaisá ki áyá hai,—Terí án̲khen̲ aisí pák hain̲, ki tú badí ko dekh nahín̲ saktá, aur tú sharárat par nigáh kar nahín̲ saktá hai.—*Hab.* 1: 13. Aur

yún in alfáz men Masíh ke kám ká wuh sahíh aur munásib matlab jo us ne hamárá iwazí hokar kiyá hai, khúb achchhí tarah se nikal átá, aur hall ho játá hai, yane, ki us ne Dúsrá Ádam hokar Pahle Ádam ke shikasta kie húe ahd i aamál kí kull sharton ko hoá hoá púrá kar diyá. Us ne hukm-udúlí kí sazá ko sah liyá, aur us ne us kí wuh tábidárí kí, jo zindagí kí shart thí. Is liye jab ham lafz i kafáre ko lafz i iwazí ke partau men hokar dekhte aur us par gaur karte hain, to is men wuh sáre matlab jo zindagí kí shart aur hamárí makhlasí se iláqa rakhte, hall ho játe hain, balki kafára karne aur kafára maqbúl kiye jáne ká púrá maqsad bar átá hai; yahán tak ki hamárá iwazí ham ko apne fidiya ke wasíle se har nuqsán aur badí se bachá letá hai; jaisá ki záhir hai,—Masíh ne hamen mol lekar shariat kí lanat se chhuráyá, ki wuh hamáre badle men lanat húá, kyúnki likhá hai, ki Jo koí lakrí par latkáyá gayá, so lanatí hai.—*Gal.* 3:13. Aur us ká fidiya, kafára mahsúb kiyá jákar ham ko maut, jahannam aur shaitán se rihái dene ká báis hai, kyúnki us ne sardáron o ikhtiyár-wálon ká iqtidár chhín liyá, aur unhen barmalá ruswá karke us se un par shádiyána bajáe.—*Qul.* 2:15. Aur yún wuh apne barguzídon aur khún-kharídon ko us púrí naját men, jo is taur par hásil kí, aur kamái gaí hai, hissa aur bakhra detá, hán, us ká wáris banátá hai; jaisá ki záhir hai, ki Wuh hamáre mírás páne ká baiána hai, jab tak ki kharíde húon

kar dená kí istiláh jári thí. Aur wajh is kí yih thí, ki lafz kafára jo hai, so apne mạnon̲ men̲ kisí qadr mashkúk hai, is liye ki yih Puráne Ạhd-náma men̲ lafz *kafer* ke tarjuma karne ke liye, jis ke mạne *kafáre kí qurbání se ḍhámp die jáne ke hain̲*, bár bár áyá hai. Par Nae Ạhd-náma men̲ yih sirf ek hí bár áyá hai, jis ká tarjuma Rúm. 5 : 11 men̲ miláp yá sulh húá hai. Lekin is par bhí Puráne Ạhd-náma aur us ke muháware ke muwáfiq is lafz se us kull miláp yá sulh ká matlab nahín̲ nikaltá, jo ki Masíh ke wasíle Ḳhudá aur gunahgár insán men̲ húí hai, par sirf is se itní hí razámandí murád hai, ki jis ko ham is miláp kí bunyád kah sakte hain̲. Is liye jab ki is lafz kafáre ke mạne is qadr mahdúd hain̲, ki is se Masíh ke us kám kí jo us ne hamárá *ịwazí* hoke kiyá hai, púrí haqíqat ká sahíh bayán nahín̲ hotá hai, aur go is lafz se gunáh kí sazá ke sah lene se gunáh kí sazá ká kafára kar dená murád hai, par is se yih máhiyat nahín̲ khultí hai, ki Masíh ne apní kárguzár tábịdárí ke wasíle se hamáre liye naját i abadí ke haqíqí ajr ko bhí hásil kar liyá hai. Is liye is kamí ko jo lafz *kafáre* men̲ pái játí hai, púrá karne aur kafáre kí sahíh aur púrí haqíqat ko batláne ạur bayán karne ke liye qadím buzurgon̲ ne bagaur tamám aur soch samajhkar lafz *ịwaz dená*, yá *rází kar dená*, yá *púrá kar dená* ká istiạmál kar diyá, aur ab yihí alfáz is lafz kafáre kí máhiyat ke jánne ke liye Kalísiyá i Jámạ men̲ jári hain̲, aur

hálat men̲ Ḳhudá ne tere liye yih ạjíb naját taiyár kí hai! Aur taiyár karke wuh kyá kahtá hai, ki Ḳhudá ne jahán ko aisá piyár kiyá hai, ki us ne apná iklautá Beṭá baḳhshá, táki jo koí us par ímán láwe, halák na howe, balki hamesha kí zindagí páwe.—*Yúh.* 3: 16. To ab kis tarah se yá kaisá piyár kiyá? Is tarah se aur aisá piyár kiyá, ki us ne apne piyáre Beṭe ko bhejá, jo Rúh-ul-quds kí qudrat se ek bákira ke riham men̲ áyá; jaisá ki áyá hai,—Par jab waqt púrá húá, tab Ḳhudá ne apne Beṭe ko bhejá, jo ạurat se paidá hoke sharíạt ke tábị húá.—*Gal.* 4: 4. Ab ḳhiyál kíjiye, ki Ḳhudá ke Beṭe ke liye yih kyá hí ạjíb pastí thí, tau bhí muhabbat ke báịs wuh is ká hámil aur bardásht karnewálá húá, táki is ạjíb naját men̲ koí bhí rok na ho, aur na kisí tarah kí báríkí rah jáe, aur na kisí ko kisí tarah ká ụzr ho. Isí liye Kalám men̲ bhí áyá hai, ki Ao ab sab kuchh taiyár hai.—*Lúqá* 14: 17. Hán̲, sirf taiyár hí nahín̲ hai, balki dạwat bhí hai, aur hán̲, agar tum lafz *kafáre* par ek zará sá gaur karo, to páoge, ki yih kyá hí ạjíb naját hai, jo Yahowáh ne baní Ádam ke liye taiyár kí hai! To *kafára kyá hai?* Kafára wuh lafz hai, jo Masíh ke us ḳháss kám ko jo us ne hamárí naját kí nisbat kiyá hai, bayán karne ke liye Masíh kí kalísiyá men̲ jári hai. Lekin yih lafz bahut qadím nahín̲ hai, balki jadíd hai, is liye ki is se peshtar kalísiyá men̲ *kafáre* kí púrí púrí haqíqat ko bayán karne ke liye *ịwaz dená*, yá *rází karná*, yá *púrá*

Lekin ai dosto, *naját kin ko darkár hai?* Kyá un firishton̲ ko jinhon̲ ne gunáh kiyá, aur ránde gae? Nahín̲, kyún̲ki un kí nisbat to Kalám men̲ yún̲ áyá hai, ki Un firishton̲ ko, jinhon̲ ne apne awwal darje ko nigáh na rakhá, balki apne ḳháss maqám ko chhoṛ diyá, us ne sazá kí abadí zanjír men̲ táríkí ke andar roz i ạzím kí ạdálat tak rakhá. *Yahúdáh* 6. To phir kin ko darkár hai? Kyá jánwaron̲ ko? Nahín̲, kyún̲ki we gair zí-rúh hain̲. To phir kin ke liye yih ạjíb naját taiyár kí gaí hai? Ai bhái, aur ai bahin, tere aur mere liye, kyún̲ki tú hí wuh hai, jo apní aslí jagah aur hálat se gir gayá hai. Hán̲, gair zí-rúh jánwar to apní jagah se nahín̲ gir gae, aur na zamín kí koí aur chíz apní aslí jagah se ṭal gaí hai: hán̲, itná to húá hai, ki un men̲ se baẓ par mere aur tere gunáh ke báịs beshakk lạnat áí hai, jis ke báịs we bhí karáhte, aur dukhí hote hain̲. Pas wuh tú hí hai, jis ke sabab se zamín lạnatí húí hai. Hán̲, tú apne Ḳháliq kí súrat par paidá kiyá gayá thá, tujhe azalí aur gairfání rúh milí thí, aur tú ịrfán aur sadáqat aur haqíqí pákízagí se malbús kiyá gayá thá, aur tú sáhib i iqtidár banáyá gayá thá, aur tere dil par tere Ḳháliq kí sharíạt kanda kí húí thí, jis ke púrá karne kí táqat bhí tujh ko dí gaí thí, lekin us ká ụdúl karná bhí mumkin thá, is liye ki tú apní marzí ke iḳhtiyár par, jo marzí ki tabdíl ke qábil thí, chhoṛ diyá gayá thá. Lekin tú ne náfarmání kí, aur apne Ḳháliq se phir gayá, aur sazá ke qábil baná! Aisí

daryá ke kanáre par dekhín̲.—*Ḳhur*. 14: 13, 30. Ab dekhiye, ki is lafz ke ma̤ne men̲ yih kitní baṛí jismání naját thí. Isí liye lugatwálon̲ ne aisí baṛí áfat se riháí páne ko naját kahá hai. Lekin Kalám ke ma̤ne aur matlab men̲ balki apní bátiní hálat men̲ yih lafz kuchh aur hí haqíqat rakhtá hai, jis kí púrí haqíqat Masíh ke kafára, aur us ke Darmiyání hone men̲ páí játí hai, aur wuh haqíqat kyá hai? Wuh yih hai, ki Insán ká gunáh kí gulámí aur us kí qaid aur hameshagí kí la̤nat, aur a̤záb, aur maut se riháí páná, aur us ko hamesha kí abadí ḳhushí ká a̤tá farmáná, yihí naját hai; jaisá ki záhir hai,—Tab Yisṳ ne us ke haqq men̲ kahá, ki Áj is ghar men̲ naját áí, is liye ki yih bhí Abirahám ká beṭá hai.—*Lúqá* 19: 9. Ab dekhiye, ki Masíh ke is kalám men̲ is shaḳhs ká gam ḳhushí men̲ badal gayá, aur shukrguzárí ke nae gít gáne lagá; goyá ab us ne yún̲ hí kahá, ki Ḳhudáwand merí roshní hai, aur merí naját: mujh ko kis kí dahshat? Ḳhudáwand merí zindagí kí tawánáí hai; mujh ko kis kí haibat?—*Zab*. 27: 1. Phir yih ki, Yisṳ ne us se kahá, Main̲ tujh se sach kahtá hún̲, ki Áj tú mere sáth bihisht men̲ hogá.—*Lúqá* 23: 43. Áh is kalám ne is marte húe chor ko kyá hí ḳhushí baḳhshí hogí! Aur 2 Qur. 7: 10 men̲ is kí haqíqat yún̲ hai, Kyún̲ki wuh gam, jo Ḳhudá ke liye hai, aisí tauba paidá kartá hai, jis se naját hotí hai, aur us se kuchh pachhtáwá nahín̲ hotá: par dunyá ká gam maut paidá kartá hai.

Ḳhudá jis kí gunjáish ásmánon̠ ke ásmán nahín̠ kar sakte hain̠, aur jo Rúh i aqdas hai, wuh áp jism men̠ záhir ho, Rúh se rást ṭhahráyá jáe, firishton̠ ko nazar áwe : gair-qaumon̠ men̠ us kí manádí kí jáwe, aur dunyá men̠ log us par ímán láwen̠, aur jalál men̠ uṭháyá jáe! Ab gaur kíjiye, aur dekhiye, ki kyá yih ek bhed kí bát nahín̠ hai! Hán̠, yih ek ạjíb bhed hai, aisá bhed, ki firishte bhí hairán hain̠! Pas insán kí majál kyá, aur us kí ạql kitní hai, ki is ko hall kar sake! Kyá wuh Iláhiyát ke ráz ko aur is bhárí aur atháh samundar ko ek anḍe ke chhilke se apní khopṛí aur dimág ke gaṛhe men̠ bhar sakegá? Lekin tau bhí yih sach o haqq hai, aur is par firishton̠ kí gawáhí kí muhr hai, yạne ki Ạj tumháre liye ek Naját-denewálá paidá húá hai, wuh Masíh Ḳhudáwand hai. Aur ab yih naját wuhí ạjíb naját hai, jo Yahowáh ne ạlam ke liye taiyár kí hai. To ab naját kyá hai, yá naját ke kyá mạne hain̠? Ai dosto,— Lafz i naját ke lugwí yá ạmm aur záhirí mạne, kisí bhárí yá saḳht balá, yá musíbat, yá áfat, yá bímárí se riháí, yá maḳhlasí, yá chhuṭkárá páne ke hain̠; jaisá ki áyá hai,—Tab Músá ne logon̠ ko kahá, Ḳhauf na karo, khaṛe raho, aur Ḳhudáwand kí naját dekho, jo áj ke din wuh tumhen̠ dewegá: kyún̠ki un Misríon̠ ko, jinhen̠ tum áj dekhte ho, tum unhen̠ phir tá abad na dekhoge.......So Ḳhudáwand ne us din Isráelíon̠ ko Misríon̠ ke háth se yún̠ bacháyá, aur Isráelíon̠ ne Misríon̠ kí láshen̠

us ko nápasand kartí hai. Yihí wuh shai hai, jo Ḳhudá aur insán donon̲ ká farz har ek par sábit kartí hai, aur yihí hai, wuh jo nekí karne se ḳhushí, aur badí barne se beqarárí baḳhshtí hai. Yihí hai wuh, jo sharíạt par ạmal karná batlátí, aur Ḳhudá se muhabbat rakhná, aur us kí ịbádat karná, aur gunáh ká qáil kar Masíh ko qabúl karne ke liye ishára kartí hai. Hán̲, yih ek ạjíb hidáyat-náma hai; aisá ạjíb, ki agar insán moṭáí ke máre is se hidáyat bhí na le, tau bhí yih us par us ká bhalá yá burá kám sábit hí kartí rahtí hai. Ab dekhiye, yih aur aur sárí qúwaten̲, yạne, ạql, goyáí, dánish, gair-fání rúh, aur zamír, aur sáth is ke sunne, súnghne, chakhne, ṭaṭolne wagaira kí qúwaten̲ yih kyá hí ạjíb qúwaten̲ hain̲, aur ab kyá ham ạjíb taur ke nahín̲ bane hain̲, aur agar bane hain̲, to hamen̲ nae gít gáná zarúr hai. Is liye gáo Masíhío, ki Ḳhudá ne tum par ihsán kiye hain̲.

IV.

ẠJÍB KÁM JO YAHOWÁH NE KIYÁ HAI, SO YIH HAI, KI US NE IS ẠLAM KE LIYE EK ẠJÍB NAJÁT TAIYÁR KÍ HAI.

Ai dosto,—Jaisá ki ham paidáish o parwardigárí ke kám aur us ạjíb qúwat i zátiya kí nisbat jo Ḳhudá ne is ạlam ko ạtá farmáí hai, áge kah chuke hain̲, ki yih ek ráz i ạzím hai, waisá hí ham is ạjíb naját-wálí haqíqat kí nisbat bhí kahte hain̲, ki yih ek ạjíb bhed hai, balki ek lá-hall ráz hai, ki

kyúṉki isí se Ḳhudá kí pahchán hásil hotí hai, aur yihí wuh sarmáya hai, ki jis ke wasíle se insán Ḳhudá se muhabbat rakh saktá hai. *Chauthí* qúwat gair-fání rúh hai, aur yih ek ạzím o ạjíb baḳhshish hai, jo goyá sárí qúwatoṉ ká táj hai, kyúṉki aur jándár to yahíṉ mar miṭ játe haiṉ, par insán badan ke marne ke bạd bhí jítá rahtá hai, jaisá ki áyá hai,—Baní Ádam kí rúh jo úpar chaṛhtí, aur jánwar kí rúh jo zamín ke níche utartí, kaun jántá hai?—*Wáịz* 3: 21. Aur yih, ki Us waqt ḳhák ḳhák se já milegí, jis tarah áge milí húí thí, aur rúh Ḳhudá ke pás phir jáegí, jis ne use diyá,—*Wáịz* 12: 7. Aur natíja is sachchí dánist aur gair-fání rúh ke ạtá kiye jáne ká yih hai, ki insán hamesha kí saạdat aur ḳhushwaqtí aur nekbaḳhtí ko hásil kare, aur is bát kí haqíqat ko, ki Ḳhudá merá Ḳháliq o Málik hai, jánkar us se muhabbat rakhe, aur us kí suhbat meṉ ḳhush rahe. Is liye is ụmda kám o garaz ko durustí aur safáí ke sáth anjám dene ke liye *pánchwíṉ* qúwat jo ki Ḳháliq ne insán ko dí hai, so Zamír hai, aur yih bhí ek ạjíb baḳhshish hai, aur isí sabab se wuh har insán balki wahshí meṉ bhí páí játí hai, kyúṉki isí se insán apne kull irádoṉ aur kámoṉ aur ḳhiyáloṉ ká ki mujhe kyá karná, aur kyá na karná cháhiye, faisala kar letá hai, aisá ki jab ham koí kám jo hamárí zamír ke muwáfiq ho, karte haiṉ, to wuh us se ḳhush hotí, aur us ko pasand kartí hai, aur jab ham us ke ḳhiláf karte haiṉ, to wuh náráz hotí aur

garíb o nádir qúwaten̲ bhí zarúr hí dí hongí. Aur jab ki us ne insán ko aisí qúwaton̲ se zeb o zínat dí hai, to haiwánon̲ ke muqábale aur un kí qúwaton̲ kí banisbat hamen̲ in qúwaton̲ ko apne ḳhiyál men̲ láná kitná ziyáda zarúr aur munásib hai! Pas suwál lázim áyá, ki We qúwaten̲ kyá hain̲? Ai dosto,—un qúwaton̲ men̲ se, jo Ḳhudá ne baní Ádam ko dí hain̲, *pahlí ạql* hai. Yih qúwat to ạjíb hai, kyún̲-ki isí se insán, aur sab zamíní maḳhlúq se ạlí martaba ṭhahartá hai. Agar insán ko yih qúwat ạtá na hotí, to us men̲, aur aur haiwánon̲ men̲, kuchh bhí farq na hotá, balki wuh jánwar i mutlaq ṭhaharkar jánwar ke muwáfiq rahtá, aur jánwar hí kí tarah mar játá. Lekin wuh is ạql kí qúwat ke báịs ghar aur únche únche mahall banátá, kásht-kárí kartá, ḳhurák ke liye galla aur poshák ke wáste kapás paidá kartá, aur har shai se apná matlab ni-kálke árám se rahtá hai. Dekhiye, yih kyá hí nádir qúwat hai, jo Ḳhudá ne insán ko dí hai! *Dúsrí* qúwat goyáí kí qúwat hai. Agar Ḳhudá in-sán ko yih goyáí kí qúwat na detá, to insán ko baṛí diqqat hotí, balki ạql kí qúwat bhí apná púrá kám na kar saktí. Log ápas men̲ guftogú karne se maj-búr rahte, balki gúnge hote, aur kár o bár bhí kuchh yún̲ hí sá hotá, aisá ki jihálat saltanat kartí, aur log zillat aur ḳhwárí men̲ apní auqát basarí karte. Pas yih bhí ek ạjíb qúwat hai, jo insán ne apne Ḳháliq se bataur i inạ́m pái hai! *Tísrí* qúwat dánish hai, aur yih bhí ek baṛí qúwat hai,

bantí hain. Aur bahut aise darakht hain, jin men se kisí se dawá, aur kisí se rang wg. bante hain. Aur baz darakht hain, jo qúwat i kahrubáí rakhte yane, bijlí kí khássiyat se bhare húe hain, aisá ki agar koí ádmí bhúl yá nádánistagí se un ke níche já baithe, to we us ko apní dálíon se lapetkar halák kar dálte hain, isí liye logon ne in darakhton ko mardum yá ádamkhor nám diyá hai. Garaz ki darakhton aur nabátát men ek ajíb qúwat hai, jo Kháliq ne un ko atá kí hai, aur jis se we us kí buzurgí aur jalál ko záhir karte hain. Hán, Khudáwand ke darakht ras se bhare hain; Lubnán ke saro, jo us ne lagáe.—*Zab.* 104 : 16. Aur chúnki Kháliq ne inhen insán kí khushí aur fáide ke liye banáyá hai, to kyá insán par wájib nahín, ki aisí barí bakhshish ke liye us kí hamd kare, aur us ká gít gáe ! Hán, pur-zurúr hai, balki yih insán kí paidáish kí auwal garaz hai.

Aur ab ai azizo,—Chúnki ham un sárí qúwaton par jo Kháliq ne madaní, haiwání, nabátí aur ábí chízon, aur jándár ashyá ko atá kí hain, un men se baz par mukhtasaran gaur kar chuke hain, is liye áo, ab ham un qúwaton par jo Khudá ne insán ko dí hain, gaur karen. Dekhiye, Zabúr ká musannif goyá kull baní Ádam ká qáim-maqám hokar apne banáe jáne kí nisbat kyá kahtá hai, yane, ki *Main ajíb o garíb baná hún.*—Zab. 139 : 14. Ab is se ham yih natíja lete hain, ki jab Kháliq ne insán ko ajíb o garíb banáyá hai, to us ne use ajíb o

use le lo, muddat tak muhásara kie raho, to tabar chaláke us ke daraḳhton̲ ko ḳharáb na kíjiyo; cháhiye ki tú un ká mewa kháwe, so tú unhen̲ káṭ na ḍáliyo; táki tere nazdík muhásare ke kám men̲ áwen̲; kyún̲ki maidán ke daraḳht ádmí kí zindagí hain̲.—*Istis.* 20: 19. Is ke siwá, ye áp men̲ hawá i bad ko bhí jazb karne kí qúwat rakhte, aur bádalon̲ ko zamín kí taraf khínchte hain̲, aur in kí bálídagí men̲ bhí ek ạjab sifat aur ek ạjíb qúwat hai, aisá ki jab ek daraḳht ká sáya kisí dúsre par paṛtá hai, to goyá chhoṭá báṛe ká adab kar apne baṛhne kí ráh dúsrí taraf se nikál letá hai. G̣araz ki Ḳhudá ne daraḳhton̲ aur nabátát yạne, ghás pát ko aisí ạjíb qúwaten̲ dí hain̲, ki goyá in kí tarkíb se Ḳhudá kí ek ạjíb qudrat dekhne men̲ átí hai. Dekhiye ki bạz jagahon̲ men̲ jahán̲ bárish kam hotí hai, wahán̲ ek qism daraḳht hai, jis se pání barastá hai, aur dakkhiní samundar ke ṭápúon̲ men̲ ek qism daraḳht hai, jis men̲ roṭí kí tarah phal hotá hai, aur bajáe roṭí ke kám átá hai. Aur Afríqa men̲ ek qism daraḳht hai, jis ká nám makkhan-daraḳht hai, aur haqíqat men̲ us se makkhan nikaltá hai. Aur dakkhiní Amerika men̲ ek qism gáe-daraḳht hai, jo gáe kí tarah har subh ko manon̲ dúdh detá hai. Chín men̲ cháe-daraḳht hai, aur Lanká men̲ qahwá-daraḳht hai. Ek qism daraḳht hai, jis kí chhál mez kí chádar ká kám detí hai. Ek qism daraḳht hai, jise charbí-daraḳht kahte hain̲, us kí charbí se ụmda charbí kí battíán̲

kám karte hain. Dekhiye, we apne bachchon ko kaisá pyár karte, aur muhabbat se pálte, aur paidá hone par unhen chát chát kar sukháte, aur un ke jism ko mazbút karte hain; aur jab we bímár hote yá mar játe hain, to un ke gam men muhabbat ke ánsú baháte hain. Phir we apne málikon ko bhí achchhí tarah jánte hain, jaisá ki áyá hai,—Bail apne málik ko pahchántá hai; aur gadhá apne sáhib kí charní ko; aur bherí wg. jo hain, so apne charwáhe kí áwáz ko khúb pahchántí hain, yahán tak ki jab wuh unhen un ke nám se pukártá hai, to fauran us ke pás á játí hain;—aur háthí, aur únt, aur ghore wg. apne málik ke hukm par apná kám karte hain.—Aur aisá hí hál kutte aur aur jánwaron ká hai. Garaz ki chárpáe, aur parind, aur machhlián wg. aur sáre kíre makore apní us zátí qúwat ke wasíle, jo Kháliq ne unhen dí hai, árám se rahte, aur apne Málik kí buzurgí ko záhir karte, aur baní Ádam ko sárí khilqat ke Málik ke liye nae gít gáne ká ishtiál aur shauq diláte hain. Is ke siwá, Khudá ne darakhton aur nabátát ko bhí ek ajíb qúwat dí hai, yane, un men us ne ajíb ajíb tásíren rakhí hain, goyá ye insán aur haiwán donon ko faiz o fáida pahunchánewále hain, aur marízon ko sihat aur tandurustí ká sabab, aur ánkhon men taráwat lánewále, aur dil o dimág ko ráhat aur khushí bakhshnewále hain; balki ye insán kí zindagí ko bahál rakhnewále hain; jaisá ki áyá hai, ki Jab tum kisí shahr ko is iráde se, ki laráí karke

ki us ká koí sardár, koí karoṛá, koí hákim nahín̲, tau bhí garmí ke mausim men̲ apne liye ḳhurish faráham kartí hai, aur dirau ke waqt apne wáste ḳhurák jamạ kartí hai.—*Ams.* 6 : 6—8. Aur yihí hál chúhe ká bhí hai, wuh apne liye har fasl men̲ ḳhurish jamạ kar letá hai. Hán̲, wuh apne ghar men̲ ạjíb ḳhúbí ke sáth kamre banátá hai, aur un men̲ qism ba qism anáj judá judá rakhtá hai. Phir shahd kí makkhí par nazar ḍáliye,—we apne chhatte men̲ mom ke ḳhánon̲ ko kyá hí hoshyárí ke sáth banátí hain̲, goyá in ke ḳháne parkár se nape húe hain̲; aisá ki insán bhí jo zí-rúh kahláte, aisá nahín̲ baná sakte hain̲! We jáṛe ke mausim ke liye phúlon̲ se shahd baṭorkar un men̲ jamạ kar rakhtí hain̲. Un men̲ saltanat ke qáịde aur qánún bhí hain̲, goyá in chhoṭe parindon̲ se insánon̲ ne saltanat ke ádáb síkhe hain̲. Ab kyá Ḳhudá kí is ạjíb baḳhshish ke liye jo us ne kíṛon̲ aur parindon̲ ko dí hai, hamen̲ us kí hamd na karní cháhiye? Aur agar cháhiye, to kyá ham ne kí hai? Karo Masíhío, kyún̲ki yih tumhen̲ sajtá hai.

Phir jánwaron̲ par gaur kíjiye, aur dekhiye, ki we áp men̲ kyá hí ạjíb zátí qúwat rakhte hain̲. We is qúwat ke wasíle, jo Ḳháliq ne unhen̲ ạtá kí hai, apne árám ke liye mánden̲, aur rahne ke liye jagah baná yá ḍhún̲ḍh lete hain̲. Hán̲, we apne nafe aur nuqsán ko bahut achchhí tarah jánte hain̲; aisá ki aksar insán un kí is zátí ạql aur samajh par hairán hote hain̲. We is qúwat ke báịs ạjíb ạjíb

pattí ko apne anḍon par ḍál detí, aur tab donon milkar unhen jaldí jaldí band kar detí hain. Is ke bạd alag ek ḍál par baiṭh goyá ḳhushí ke gít gátí hain. Ab jab sámp anḍon tak pahunch játá, aur unhen kháne ke liye apní gardan baṛhátá, to us pattí se us kí phupkár ke báịs ek aisí zahrdár hawá nikaltí hai, ki jis ke báịs sámp pachháṛ khákar gir paṛtá aur phir un ke kháne ká iráda nahín kartá, aur yún ye anḍe salámat rahte hain. Ab dekhiye, kyá yih ạjíb qúwat nahín hai, jo Ḳhudá ne in parindon ko ạtá kí hai! Aur kyá yih hamáre liye Ḳhudá kí hamd karne ká mauqạ nahín hai? Agar Ḳhudá parindon ko yih qúwat na detá, to un men yih dúr-andeshí kyúnkar aur kahán se átí? Hán, is ke na hone ke bagair thoṛe hí ạrse men tamám parindon kí nasl miṭ játí, aur hamárí zamín se goyá chiṛiyon kí ḳhush-ilhání uṭh játí! Lekin Ḳhudá ká shukr, ki us ne chiṛiyon ko bhí yih ạjíb qúwat ạtá kí hai, jis se we apne nafe aur nuqsán ko mạlúm karke, salámatí ke sáth rahtín, aur insán ko Ḳhudá kí hamd men ubháṛtí aur uskátí rahtí hain. Phir chyúnṭí par gaur kíjiye, aur us kí qúwat kí ạjíb ḳhúbí par nazar ḍáliye, aur dekhiye, ki wuh kaisá hoshyár kíṛá hai, aisá ki us kí hoshyárí aur chálákí káhil ádmí ko chálák aur hoshyár banáne ke liye Ḳhudá ke Kalám men bataur i misál istiạmál kí gaí hai; jaisá ki áyá hai, ki Ai shaḳhs tú jo ḳhwáb-álúda hai, chyúnṭí ke pás já; us kí rawishen dekh, aur dánish hásil kar, ki wuh, báwujúde

par gaur kíjiye, aur baṛí se lekar chhoṭí chhoṭí chiṛiyon̲ par nazar ḍáliye, ki we us qúwat ke wasíle se, jo Ḳháliq ne unhen̲ bataur i inạm ạtá kí hai, apne bachchon̲ ke liye kaise ạjíb aur muláim ghonsle banátí hain̲, aur aisí jagah banátí hain̲, jahán̲ ki un ke dushman ká guzar bahut hí kam hotá hai, aur taạjjub yih hai, ki we apne bachchon̲ yá anḍon̲ ke dene ke pahle yih sab sámán muhaiyá kar letí hain̲. Hán̲, hawáí laqlaq apná muqarrarí waqt jántá hai; aur qumrí, aur sáras, aur abábíl apne áne ká waqt áge se pahchántí hain̲, (Yar. 8 : 7,) aur bulbul apne chahchaháne, aur qumrí apne bolne ká waqt ḳhúb jántí hain̲.—*Ġaz.* 2 : 12. Hán̲, chiṛiyon̲ men̲ yih qúwat ạjíb hai, kyún̲ki isí qúwat se we apne dost aur dushman ko bhí ján letí hain̲. Dekhiye, ek qism kí chiṛiyá hai, jis ke anḍon̲ ko sámp baṛe shauq se khátá hai, is sabab se yih bechárí apne anḍe ún̲che ún̲che daraḳhton̲ par detí hai, lekin sámp wahán̲ bhí un ká surág lagá letá hai, aur jab sámp us ke anḍe kháne kí koshish kartá hai, aur yih chiṛiyán̲ us ko apne ghonsle kí taraf áte dekhtí hain̲, to joṛe men̲ se ek fauran jangal kí taraf uṛ játí, aur dúsrí jab tak ki wuh lauṭ na áwe, apne anḍon̲ ke úpar chín̲ chán̲ kartí rahtí hai, goyá wuh apne sáthí ko pukár pukárkar kahtí hai, ki Jaldí áo, nahín̲ to sámp anḍon̲ ko khá hí lene par hai. Lekin dekhiye, wuh chiṛiyá átí hai, aur apní chonch aur panjon̲ men̲ ek qism kí pattí liye húe hai. Áte hí wuh us

bhí gin sake, aur agar koí un ko nahíṉ gin saktá, to in ke shumár ko bhí batláná mushkil o muhál hai! Háṉ, ek shaḳhs ká zikr hai, ki jis ne baṛí koshish karke, ek bár Saro ke us daraḳht se leke jo Lubnán meṉ hai, us Zúfá kí ghás tak jo díwároṉ par ugtí hai, sab daraḳhtoṉ kí ḳhássiyat bayán kíṉ, aur chárpáyoṉ aur parindoṉ aur rengnewále jándároṉ aur machhlíoṉ ká zikr kiyá. Lekin Ḳhudá kí ḳhilqat ke muqábale, aur us kí us qúwat par, jo us ne is ạlam i asfal ko ạtá kí hai, gaur karke, ham yih kahte haiṉ, ki Yih bayán bhí jo is dánishmand ne kiyá hai, ek adhúṛá aur ná-kámil bayán hai: is liye ki Ḳhudá kí ḳhilqat kí un qúwatoṉ ká, jo us ne is ạlam kí chízoṉ ko ạtá kí haiṉ, ján lená ek ádmí yá gúlar ke ek kíṛe ke liye mushkil hai. Pas ham sirf unhíṉ qúwatoṉ ká jo ạmm aur mạlúm haiṉ, aur jin se ham mánús haiṉ, aur jin ká bayán Kalám aur tajribe se ho saktá hai, kuchh zikr karenge.

Ab gaur kíjiye aur zará dekhiye, ki Ḳhudá ne gair zí-rúh ḳhilqat yạne, haiwánoṉ aur charind aur parind ko kyá hí ek zátí qúwat yá ạql ạtá kí hai, jis ke istiạmál ke báịs we baṛe árám se rahte haiṉ, balki we usí qúwat yá samajh se apne rahne ke liye jagah ḍhúnḍh lete yá baná lete haiṉ, aur apne bachchoṉ ke liye mufíd aur muláim ḳhurák hásil karke unheṉ baṛí chấh se khiláte aur pálte haiṉ, aur ḳhatre se mahfúz rakhne ke liye har tarah se koshish aur saị karte haiṉ. Háṉ, parind

itná kahte hain, ki Ai díndáro, ghabráo mat; dekho, wuh zamín kí munsifí karne ko átá hai, aur us ká ajr us ke háth men hai. Hán, tab wuh rástí ke sáth jahán kí, aur saehái ke sáth qaumon kí ạdálat karegá; aur tab sádiq falak ke sitáron kí mánind núrání honge.

Aur ab ai Masíhío, jab ki is ạjíb hukúmat ká intizám tumhárí naját men madadgár hai, to kyá tum is ke liye apne Báp ke, jis ne apne piyáre Beṭe men hokar tumhárí naját ko kámil kiyá hai, aur jo tumháre sir ke bálon ká bhí hámí hai, maddáh na hoge? Aur kyá tum us ke liye ek nayá gít na gáoge? Gáo Masíhío, ki yih tumhen sajtá hai.

III.

ẠJÍB KÁM JO YAHOWÁH NE KIYÁ HAI, SO YIH HAI, KI US NE IS ẠLAM KO ẠJÍB ẠJÍB TARAH KÍ QÚWATEN ẠTÁ KÍ HAIN.

Ai ạzízo,—Jaisá ki insán ke liye ạlam kí paidáish aur us kí intizámwálí hukúmat kí haqíqat ká púrá bayán karná ek mushkil amr hai, waisá hí in qúwaton kí kamál gahráíon aur báríkíon ko púre taur par bayán karná insán kí samajh se báhar hai. Aur wajh is kí yih hai, ki *auwal* to yih qúwaten samajh se báhar hain, aisá ki insán kí ạql ká ghoṛá in qúwaton ke púre dáire aur dauṛ ko tai hí nahín kar saktá hai; aur *dúsre* yih, ki we bahut aur beshumár hain; yahán tak ki we shumár men á hí nahín saktí hain. Hán, agar koí sitáron ká shumár batlá sake, to mumkin hai, ki wuh in qúwaton ko

chízen un kí bhaláí ke liye, jo Khudá se muhabbat rakhte hain, milke fáida bakhshtí hain, kyúnki we Khudá ke ajíb wade ke muwáfiq buláe gae hain, we Masíh ke khún se kharíde gae hain. Yih to mumkin hai, ki is parwardigárí kí hukúmat ká intizám hamárí samajh men na áwe, kyúnki *awwal* to hamárí aql náqis aur hamárí samajh nátamám hai, aur *dúsre* yih, ki is kí kárrawáí sirf ádmíon hí par mauqúf nahín hai, par is men firishte shámil hain, jo khidmatguzár rúhen kahlátí hain, aur in ko díndáron kí hifázat sompí gaí hai. We to hamesha díndáron ke chaugird khíma-zan rahte hain, aur táki un ko kisí patthar se thes aur chot chapet na lage, we unhen apne háthon par utháe rahte hain. Is liye jab tum par koí hádisa guzre, to jáno, ki wuh tumháre Báp kí taraf se hokar tumhárí bhaláí ke liye hai; kyúnki Khudá kí tambíh muhabbat se khálí nahín hotí, is liye ki wuh jis bete ko pítá hai, use ziyáda piyár kartá hai. Isí liye Dáúd ne kahá, ki Bhalá húá, ki main ne dukh páyá, ki main tere qawáid ko síkhúngá.—*Zab.* 119: 71. Hán, sharíron ko wuh gazab se, par tumhen wuh pidrána shafaqat se tambíh kartá hai. Lekin is par bhí wuh apne sáre muqaddason ko apní ánkh kí putlí kí mánind apní hifázat men rakhtá hai. Aur agarchi díndáron ke muqábale men is waqt sharír desí hare darakht ke mánind iqbálmand dekhe játe hain, aisá ki díndáron ke nazdík we taajjub ká báis hain, tau bhí ham

lekin Ḳhudá ne use bhaláí kar diyá.—*Paid.* 50: 20; *Zab.* 76: 10; *Yas.* 10: 15. (2.) Wuh us se nekí paidá kar detá hai.—*Paid.* 50: 20; *Aạm.* 3: 13. (3.) Ki Ḳhudá na to gunáh karwátá hai, na wuh us ko pasand kartá hai, par wuh us ko sirf hone detá hai, us ká intizám kartá, aur us ko roktá hai, us kí hadd bándh detá hai, aur us ko mahkúm kar letá hai. Aur yún ádmí fiạl i ḳhud-muḳhtár hí akelá apne gunáhon ke liye jawáb-dih ṭhahartá hai, aur us ká kám qábil i jurm giná játá hai. Ġaraz, ki jab ham Qádir i Mutlaq kí is hukúmat aur parwardigárí ke intizám par gaur karte hain, to yih páte hain, ki yih kull ạlam ko ghere húe hai, aur ki wuh ḳháss hai,—wuh ádamzád ke ḳhiyálát aur ḳhwáhishon aur ittifáqí májaron par muhít hai,—wuh mutaassir hai,—is men Ḳhudá ke irádon ká púrá honá hai,—is ká maqsad Ḳhudá ká jalál hai,—is ká taur Ḳhudá ke kamál se mutábiqat rakhtá hai,—yih har maḳhlúq kí máhiyat se bhí mutábiqat rakhtí hai,—baní Ádam ke nek aạmálon kí nisbat Ḳhudá fazl o tahrík kartá hai. Lekin gunáh-álúda kámon ko Ḳhudá hone hí dená rawá rakhtá hai, aur un ko roktá hai, aur un ko baní Ádam kí bhaláí aur apne jalál ke liye mahkúm kartá hai.

Aur ab ai ạzízo,—Jab ki Ḳhudá kí parwardigárí kí is ạjíb hukúmat ká intizám kull ạlam par háwí hai, to tum yih jáno, ki tumháre liye koí ḳhauf kí jagah nahín hai. Hán, is parwardigárí men cháhe kuchh bhí kyún na ho, us men kí to sárí

qabúl na kiyá ; tab main̲ ne unhen̲ un ke dilon̲ kí sarkashí ke sipurd kiyá, ki we apní mashwaraton̲ par chalen̲. Aur na sirf gunáh-álúda fiạl, balki nek aạmál bhí shámil hain̲, kyún̲ki is kí nisbat Pák Kalám kí yih shírín áwáz hai, ki Insán men̲ jitní nekíán̲ aur ḳhúbíán̲ hain̲, wuh Ḳhudá ke muft aur mahz fazl ká kám hain̲ ; jaisá ki záhir hai, ki Ḳhudá hí hai, jo tum men̲ asar kartá hai, ki tum us kí marzí ke mutábiq cháho, aur kám bhí karo.—*Fil.* 2 : 13. Phir yih, ki Masíh se jo mujhe táqat baḳhshtá hai, main̲ sab kuchh kar saktá hún̲.—*Fil.* 4 : 13; 2 *Qur.* 12 : 9, 10 ; *Afs.* 2 : 10; *Gal.* 5 : 22—25. Lekin is bát se koí yih na samjhe, ki (1.) Ḳhudá un nek kámon̲ ko karwátá hai, yá (2.) ki wuh ádmíon̲ men̲ un kí ázád marzí ke ḳhiláf un ke karne ká iráda ḍál detá hai, balki is se yih murád hai, ki Ḳhudá insán par andar se us kị rúh men̲, aur báhar se tásírát i aḳhláqí ke wasíle se aise taur se apná kám kartá hai, ki un kí tabíạt kí ázádána harakat rágib ho játí hai, aisá ki wuh ham men̲ apní nek marzí kí ḳhwáhish paidá kartá hai, aur is ke bạd wuh us ko ạmal men̲ láne kí qúwat detá hai. Aur aisá hí hál gunáh-álúda kámon̲ ká hai. We Ḳhudá kí hukúmat se ịláqa to rakhte hain̲, balki we us ke iḳhtiyár men̲ hain̲, aisá ki wuh un ko apní mashíyat i Ezadí ke mutábiq hone bhí detá hai. Lekin (1.) Wuh gunáh ko roktá, aur us ko mahkúm kar letá hai ; jaisá ki záhir hai,—Tum jo ho, tum ne mujh se badí karne ká iráda kiyá ;

meṉ we májare bhí jin ko ham ittifáqí kahte, shámil haiṉ, aur Ḳhudá kí is hukúmat ke báhar nahíṉ haiṉ: jaisá ki záhir hai,—Jo koí kisí shaḳhs ko máre, aur wuh mar jáe, to wuh qatl kiyá jáwe, lekin agar us shaḳhs ne qasd qatl ká nahíṉ kiyá, aur Ḳhudá ne us ke háth meṉ giriftár karwá diyá; to maiṉ us ke bhágne kí jagah batá dúṉgá,—*Ḳhur.* 21: 12, 13. Aur Ams. 16 : 33 meṉ yúṉ hai, ki Qurạ god meṉ ḍálá játá hai, par us ká sárá natíja Ḳhudáwand kí taraf se hai. Balki is parwardigárí kí hukúmat meṉ insán ke ázádána fiạl bhí shámil haiṉ, kyúṉki agar yih shámil na hoṉ, to parwardigárí ká kám parwardigár ke liye goyá gair-mumkin hogá. Aur na sirf ạql hí is bát ko qabúl kar letí hai, par Kalám kí bhí is bát par, ki insán ke ázádána kám Ḳhudá kí parwardigárí aur hukúmat meṉ shámil haiṉ, sáf muhr aur gawáhí hai; jaisá ki áyá hai,—Ai Ḳhudáwand maiṉ jántá húṉ, ki apní ráh nikální insán ke qábú meṉ nahíṉ hai; insán jo cháhtá hai, us meṉ nahíṉ ki wuh apne qadam barábar rakhe.—*Yar.* 10: 23; *Ḳhur.* 12 : 36; 1 *Sam.* 24 : 9—15; *Fil.* 2 : 13. Aur na sirf ázádána fiạl balki yih parwardigárí kí hukúmat aisí ạjíb hai, ki is meṉ insán ke gunáhálúda fiạl bhí shámil haiṉ; jaisá ki záhir hai,—Bádsháh ne kahá, ki Ai baní Zarúyáh, mujh ko tum se kyá, use lạnat karne do, ki Ḳhudáwand ne use kahá hai, ki Dáúd par lạnat kare.—2 *Sam.* 16 : 10. Aur Zabúr 81 : 11, 12 meṉ yúṉ hai, ki Mere logoṉ ne merí bát na mání, aur Isráelíoṉ ne mujhe

wuh lawiyatán bhí, jise tú ne banáyá, táki us men̲ kheltá phire. Yih sab terí taraf tákte hain̲, ki tú un ko waqt par un kí ḳhurák pahuncháwe. Jo tú unhen̲ pahunchátá hai, to we le lete hain̲; aur jo tú apní muṭṭhí kholtá hai, to we achchhí chízon̲ se ser hote hain̲. Tú apná mun̲h chhipátá hai, we hairán hote hain̲, tú un ká dam pher letá hai, we mar játe hain̲; aur apní miṭṭí men̲ phir mil játe hain̲. Tú apná dam bhejtá hai; we paidá hote hain̲, aur tú rú e zamín ko sar i nau árásta kartá hai.—*Zab.* 104 : 21—30. Pas záhir hai, ki haiwán bhí is parwardigárí kí hukúmat se barí nahín̲ hain̲; balki yih parwardigárí aur intizám kí hukúmat aisí wasíạ hai, ki yih insán ke ạmm muạmalon̲ se bhí taạlluq rakhtí hai: jaisá ki záhir hai,—Bádsháh ká dil Ḳhudáwand ke háth men̲ hai; wuh us ko pání ke nálon̲ kí mánind jidhar cháhtá hai, udhar phertá hai.—*Ams.* 21 : 1. Aur Aiyúb 12 : 23 men̲ yún̲ hai, ki Wuhí qaumon̲ ko baṛhátá hai, aur unhen̲ phir halák kartá hai, wuh qaumon̲ ko phailátá hai, aur phir unhen̲ tang kartá hai. . Is ke siwá is hukúmat men̲ insán ke har ek ḳhiyál aur us ke hálát bhí tábị men̲ rakhe gae hain̲; jaisá ki áyá hai, ki Ádmí ká dil apní ek ráh ṭhahrátá hai; par Ḳhudáwand us kí chál ko árásta kartá hai.—*Ams.* 16 : 9. Aur Yas. 45 : 5 men̲ yún̲ hai, ki Main̲ hí Ḳhudáwand hún̲, aur koí nahín̲; mere siwá koí Ḳhudá nahín̲: main̲ ne terí kamar bándhí hai, agarchi tú ne mujhe nahín̲ pahchháná. Is ke siwá, is hukúmat

tamám ālam par hai, Kalám se bhí sábit hai; jaisá ki áyá hai, ki Bahímon̲ ke liye ghás, aur insán kí ḳhidmat ke liye s̱abzí wuhí ugátá hai, táki wuh un ke liye zamín se ḳhurák paidá kare.—*Zab.* 104: 14. Aur phir Aiyúb 9: 5, 6 men̲ yún̲ hai, ki Wuh pahāṛon̲ ko ṭáltá hai, aur unhen̲ ḳhabar nahín̲ hotí: wuh apne qahr se unhen̲ ulaṭ detá hai. Wuh zamín ko us kí jagah se jhuká detá hai, aur us ke sutún thartharáte hain̲. Aur Aạmál 14: 17 men̲ yún̲ hai,—Tis par bhí us ne ihsán karne aur ásmán se hamáre liye pání barsáne, aur mewon̲ kí faslen̲ paidá karne, aur hamáre dilon̲ ko ḳhurák aur ḳhushí se bhar dene se áp ko begawáh na chhoṛá. Pas záhir hai, ki Zamír aur Kalám donon̲ is bát par sháhid hain̲, ki kull ālam par Ḳhudá kí hukúmat aur us kí parwardigárí háwí hai. Lekin koí yahán̲ yih na samjhe, ki haiwán is hukúmat aur parwardigárí se barí hain̲, nahín̲, we bhí is men̲ shámil hain̲; jaisá ki záhir hai,—Sher bachche apní shikár ke liye garajte hain̲, aur Ḳhudá se apní ḳhurák mángte hain̲. Áftáb nikalte hí we jamạ hote hain̲, aur apne gáron̲ men̲ já baiṭhte hain̲. Insán apne kár o bár ke liye báhar nikaltá hai, aur shám tak mihnat kartá rahtá hai. Ai Ḳhudáwand terí sanạten̲ kyá hí bahut aur gúnágún hain̲! tú ne un sab ko hikmat se banáyá; zamín tere mál se pur hai. Yih aisá baṛá aur chauṛá daryá hai, jis men̲ beshumár chhoṭe baṛe jánwar raftár hain̲. Us men̲ kishtíán̲ rawán̲ hain̲, aur

mutábiq házir hote hain. Hán, samundar par nazar kíjiye, agarchi us kí maujon men bará zor hai, tau bhí wuh apní thahráí húí hadd se báhar nahín játá. Is ke siwá maidán ke darakhton aur kull sabzazár par nigáh dáliye,—agarchi yih har sál káte aur noche khasote játe hain, aur ándhí aur túfán kí takkar aur jhonkon se tore aur ukháre játe hain, aur sabzí jo insán aur haiwán se kháí játí, aur un ke kám átí hai, aur go in sab par barí barí tabáhíán aur áfaten partí hain, tau bhí we barqarár rahtí hain. Aur ab kyá in sab ajíb kámon se hamen yih natíja nahín miltá, ki Khudá hí hai, jo in sabhon ko sambháltá aur tartíb men rakhtá hai? Pas kyá hamen us Kháliq ke nae gít gáná na cháhiye!

4. Phir Khudá kí hukúmat aur intizám is se bhí záhir hai, ki baní Ádam kí tawáríkh men us kí hukúmat aur intizám kí haqíqat páí játí hai. Dekhiye Rúm. 2 : 14, 15 men Rasúl kyá farmáte hain, ki Jab gair-qaumen, jinhen sharíat na milí, agar tabíat se sharíat ke kám kartí hain, so we sharíat na páke apne liye áp hí apní sharíat hain; we sharíat ká khulása apne dilon men likhá húá dikháte hain, un kí tamíz bhí gawáhí detí hai, aur un ke khiyál ápas men ilzám dete, yá uzr karte hain; aur is uzr se goyá we yih sábit karte hain, ki ek hai, jo is álam ká Kháliq o názim o sambhálnewálá o hákim hai, aur ki ham ek jawáb-dih khilqat hain. Aur na sirf yih amr tawáríkh se sábit hai, balki yih bát ki us kí hukúmat aur parwardigárí

hai, aur jab ki us kí marzí par mauqúf hai, to hamen̲ us ke nae gít gáná aur shukrguzárí ke zabíh dil se guzránná zarúr hai.

3. Phir Ḳhudá kí hukúmat aur intizám is se bhí záhir hai, ki wuh is ạlam ká sambhálnewálá hai. Tum jánte ho, ki yih ạlam ạrba i ạnásir, yạne, hawá, pání, miṭṭí aur ág se tarkíb kiyá húá hai, aur in men̲ se har ek kí ḳhássiyaten̲ ek dúsre se ạláhida aur judá hain̲, aisá ki ek kí zidd men̲ ek hai, goyá yih ijtimạ e ziddain ká ek majmúạ hai, tau bhí wuh ek dúsre ke sáth aisí milí rahtín̲, aur apná apná kám kartí hain̲, ki un men̲ goyá koí zidd aur koí muḳhálifat hai hí nahín̲. Aur yih hál kuchh zamíní ḳhilqat ká hí nahín̲ hai, par ásmán kí ḳhiqat ká hál to aur bhí ạjíb hai. Dekhiye, ásmán men̲ hazáron̲ sitáre aur saiyáre aur dumdár kawákib hain̲, jo apne daur aur gardish men̲ apní ráh ek ạjíb taur se tai karte hain̲, aisá ki un men̲ se na koí kabhí ṭakkar khátá, aur na apní ráh ko bhúltá hai. Aur yihí hál áftáb ká bhí hai, wuh to hazáron̲ baras se hamárí zamín ko roshní de rahá hai, lekin ab tak us men̲ koí tabdílí wáqạ nahín̲ húí, par shurụ se ab tak jyún̲ ká tyún̲ baná húá hai, goyá wuh apne Ḳháliq se áj hí banáyá gayá hai, aur wuh apní ráh ke tai karne men̲ bhí kabhí nahín̲ thaktá.

Phir mausimon̲ ko dekhiye, ki we kis aur kyá hí ạjíb taur se apná daur púrá karke chale játe, aur phir waqt par, apne Ḳháliq kí ṭhahráí húí marzí ke

kám ek án kí án ká kám hai; kyúnki wuh is tamám ạlam ko ek án kí án men̲ dekh saktá, aur apne ṭhahráe húe intizám par apní nazar ḍál saktá hai; is liye ki wuh jis ne sab kuchh ko nest se hast kiyá, wuh un sab ko apní ạjíb qudrat i kámila se apne jalál ke liye sambhál bhí saktá hai. Pas záhir hai, ki Ḳhudá kí hukúmat kull ạlam par háwí hai, aur kull kí ráhen̲ us kí án̲khon̲ ke sámhne hain̲, aur wuh un kí sárí rawishon̲ ko jánchtá hai. Is liye wuh un ke kámon̲ ko bhí apne jalál ká báịs baná saktá hai. Aur ab ai dosto, kyá yih ek ạjíb kám nahín̲ hai, aur agar hai, to hamen̲ us ke gít, hán̲, nae gít gáná pur-zarúr hai.

2. Phir Ḳhudá kí hukúmat aur intizám is se bhí záhir hai, ki us ne is kull ạlam ká dár-o-madár apne hí úpar rakhá hai. Ai dosto,—Yih to záhir hai, ki yih ạlam Ḳhudá se sirf nest se hast hí nahín̲ kiyá gayá hai, par yih us kí qudrat se sambhálá bhí játá hai, aur jab sambhálá játá hai, to wuh us ká hákim bhí ṭhahartá hai, aur jab wuh hákim ṭhahartá hai, to kull us ke mahkúm hain̲, aur jab mahkúm ṭhahre, to un kí hastí bhí usí par mauqúf ṭhahrí. Aur isí liye Rasúl ne bhí farmáyá hai, ki Ham usí se jíte aur chalte phirte aur maujúd hain̲. *Aạm.* 17 : 28. Aur Ịbr. 1 : 3 men̲ yún̲ áyá hai, ki Wuh us ke jalál kí raunaq aur us kí máhiyat ká naqsh hoke sab kuchh apní hí qudrat ke Kalám se sambháltá hai. Pas záhir hai, ki Ḳhudá azal se hai, aur ạlam kí maujúdagí us kí marzí par mauqúf

ke sáre kámon kí hifázat aur hukúmat kartá hai. Aur jab ki Khudá áp men yih aur aisí sifaten rakhtá hai, to us kí hukúmat aur intizám ká honá bhí mumkin hai. Is liye ki

1. Khudá waqt kí aur wasat kí nisbat men, aur apní dánish aur qudrat kí nisbat men, apní hastí men behadd hai, aur yihí wuh wajh hai, jis se ki sáf záhir hotá hai, ki is tarah kí ámm hukúmat o intizám us ke liye mumkin hai, aur jab ki mumkin hai, to us kí hama-já házirí ke muqábale men yih bhí mumkin hai, ki koí chíz bhí bagair us kí marzí ke waqú men nahín á saktí, hán, ek pattá bhí us kí marzí ke bagair nahín gir saktá. Balki hawá ke parinde aur jangal ke darinde aur bare bare darakht se leke chhat tak kí ghás tak jo jald súkh játí hai, aur samundar aur pahár aur un ke sab basnewále insán se le kíre makoron tak balki us kíre tak jo ek hí din men paidá hotá, aur usí din apná daur tamám karke mar játá hai, aur sab se poshída khiyál aur kám o kalám jo andhere yá roshní men kie, yá kahe játe hain, aur jo záhirá yá khulá khulí amal men áte hain, so sab us kí hukúmat ke tábi aur us ke intizám ke tale hain, aur go insán ke liye us ke is intizám aur kám ká samajh lená mushkil aur diqqat talab ho, to yih us kí apní náqis aql aur náqis fahm ká sabab hai, aur yih bhí ki wuh mahdúd aql rakhtá hai. Pas mahdúd lá-mahdúd ke kámon kí kyúnkar tháh lagá saktá hai! Lekin Kháliq ke nazdík yih diqqat-talab aur ajíb

sári chízoṉ ko ibtidá meṉ apne kalima i qudrat se nest se hast karke, aur is ke má bạd apní maḳhlúq chízoṉ ke har zarre ke sáth hamesha házir rahkar, aur kull shai ko ba mạa un ke wujúd aur ba-qabz aur istiạmál un ke kull ausáf ke sambhálte húe, wuh hamesha apne is andáz par mahfúz kull maḳh-lúq ke fiạloṉ kí hidáyat kartá hai, aur un ko mah-kúm bhí kartá hai, hattá ki go wuh un kí muḳh-talif tabíạtoṉ ke qáịdoṉ ke hargiz ḳhiláf nahíṉ kartá hai, tau bhí wuh beḳhatá taur par apne azalí aur bebadal iráde ke muwáfiq jo ki us kí taqdír meṉ shámil hai, kull fiạloṉ aur májaroṉ yá wáqiạt ḳháss aur ạmm ko waqụ́ meṉ áne detá hai.

Is ke siwá Parwardigárí meṉ mansúba bhí páyá játá hai. Tum jánte ho, ki Ḳhudá ne apne baṛe maqsad, yạne apne jalál ke záhir karne ko chun liyá hai, lekin is maqsad ko bar láne ke liye, us ne beshumár mátaht maqásid chun liye haiṉ, aur bhí sab muạiyan haiṉ, aur us ne kull fiạloṉ aur mája-roṉ ko un kí muḳhtalif nisbatoṉ ke sáth aise taur par qáim kar diyá hai, ki wuh in maqsadoṉ ke bar áne ke liye wasíle ho játe haiṉ, aur wuh kull maḳhlúq ke fiạloṉ kí hamesha aisí hidáyat kartá rahtá hai, ki ye kull ạmm aur ḳháss maqsad ba-jinsihí usí waqt par, aur unhíṉ wasíloṉ se, aur un-híṉ tauroṉ aur shartoṉ ke sáth, jo us ne azal se ṭhahrá rakhí haiṉ, waqụ́ meṉ áte haiṉ. Jis ká natíja yih hai, ki Ḳhudá kamál pákízagí, hik-mat, aur qudrat se apne sáre maḳhlúq kí aur un

agar wuh is ká inkár nahín kar saktá, to us ko yih bhí yaqín karná cháhiye, ki Khudá hama-já házir hokar aur behadd ilm, aur dánish, aur muhabbat, aur sadáqat, aur qudrat rakhkar khilqat ke har har zarre par, balki us ke qiyám ke har har lahze par bhí háwí hai, kyúnki wuh buzurg hai, aur hamárá Khudá sáre mabúdon se bará, jo kuchh wuh cháhtá hai, wuh sab ásmán o zamín men, daryáon men, aur gahráo men kartá hai.—*Zab.* 135 : 5, 6. Lekin ham in aur aise behúda khiyálon ká kahán tak píchhá karen, we to bahut hain, aisá ki baz to dahriyat ko liye hain, aur baz mádde ko azalí jánte hain, aur baz hamáostiyat ko mánte hain, aur baz máyá men lipt hain, aur baz mushrikiyat ke qáil hain, aur baz muwáhidiyat men galtán pechán hain, aur baz mutakhaiyaliyat ko madd i nazar rakhte hain, aur baz wahdat-ul-wujúdiyat ke ámil hain. Pas jab ki Khudá ke wujúd kí nisbat in logon ke khiyál aise galat hain, to us kí hukúmat kí nisbat kyá kuchh na honge! Is liye ham in se darguzar karke aur úpar kí nazíron ko bataur i namúna káfí samajhkar Khudá kí ajíb hukúmat aur us ke intizám kí nisbat kalám kí sahíh talím par gaur karenge, aur dekhenge, ki kalám is kí nisbat kyá farmátá hai.

Ai dosto,—Is talím kí nisbat kalám ká lubb i lubáb, yane us ká khulása aur magz yih hai: ki Khudá ne azal se jo kuchh wáqi hotá hai, us ko kamálan aur bilkulliyatan muqaddar karke, aur

mat na rakhe, to log jald ek dúsre ko halák kar ḍálenge, aur tab ek thoṛe bhí ạrse men̲ yih dunyá sunsán aur wírán ho jáegí. Pas záhir hai, ki Ḳhudá ne dunyá ko chhoṛ nahín̲ diyá hai, par wuh hákim i bálá hokar sab par musallit hai, balki sárí chízon̲ ko apne kalima i qudrat se sambháltá hai.—*Ịbr.* 1 : 3. Aur bạz yih bhí kahte hain̲, ki Ḳhudá ne ibtidá men̲ sárí chízon̲ ko paidá, yá nest se hast kiyá, aur un ko alag alag zindagí-baḳhsh táqaten̲ bataur i asbáb i sání ạtá kín̲, aur un ko ek intizám i mạqúl ke sáth muntazim kar diyá, aur bạd is ke un ko un kí máhiyat ke mutábiq aur bin nisbat yún̲ hí qáim rahne ko chhoṛ diyá, jis tarah ki koí ádmí ghaṛí ko chábhí dekar aur us ko rakhkar chhoṛ detá hai. Lekin dekhiye yih ḳhiyál bhí kaisá galat aur ná-munásib hai! Ḳhudá kí zát ke siwá kaun sí chíz hai, ki agar wuh sambhálí na jáe to maujúd rah saktí hai, hán̲, yih mumkin hai, ki sháyad wuh kuchh ạrse ke liye ṭhík ṭhík maujúd rahe, aur apná kám bhí durustí se kare. Lekin wuh hameshagí tak yih nahín̲ kar saktí: kyún̲ki maḳhlúq ke wujúd ká akelá sabab Ḳháliq kí marzí par mauqúf hai. Pas jab tak ki us kí yih marzí qáim hai, tab hí tak wuh sabab yá shart bhí qáim hai, aur jab marzí nahín̲, to sabab bhí nahín̲ hai. Is ke siwá, Ḳhudá kí nisbat koí yih kyún̲kar kah saktá hai, ki us ne is ạlam ko sirf chábhí lagákar chhoṛ diyá hai. Agar koí aisá kahe, to wuh Ḳhudá kí hama-já házirí ká bhí inkár kartá hai, aur

lá-hall hai, is liye is kí nisbat ḳhámoshí iḳhtiyár karná bihtar hai. Par chúṉki, Ḳhudá ne insán ko ạql aur ilhám donoṉ diye haiṉ, mumkin hai, ki insán Ḳhudá kí is ạjíb hukúmat ke báre meṉ us kí Rúh kí hidáyat par, us ke jalál ke liye, us kí hukúmat ke ạjíb intizám meṉ se kuchh úparí aur moṭí báteṉ, jin ká bayán ki Kalám i Pák meṉ ho chuká hai, samajh le, aur yúṉ us ke wasíle se us se ziyáda nazdíkí aur muhabbat rakhe, kyúṉki maḳhfí báteṉ hamáre Ḳhudá ke nazdík haiṉ, aur makshúf hamáre aur hamárí aulád ke liye hamesha tak, táki ham is Tauret ke kalám par ạmal kareṉ. *Istis.* 29 : 29. Is ke siwá insán par us ke zí-hosh, aur zí-ạql hone ke báịs bhí yih farz hai, ki wuh is hukúmat aur intizám ko kuchh samajh le, kyúṉki agar wuh is kí nisbat be-fikr aur be-parwáh rahe, to us ke liye haqíqat ko na jánne ke sabab gum-ráhí aur behúda ḳhiyáloṉ meṉ latt ho jáne ká ḍar hai, is liye ki is bárík aur lá-hall masale kí nisbat aise logoṉ se, jo be-Ḳhudá hokar dunyá meṉ zin-dagí basar kiyá cháhte haiṉ, áj kal logoṉ ke darmi-yán, bahut se behúda aur galat ḳhiyál phail rahe haiṉ. Háṉ, bạz ká yih maqúla hai, ki Ḳhudá ne ḳhilqat ko paidá karke chhoṛ diyá hai, aur ab kisí bát kí kuchh ḳhabar nahíṉ rakhtá. Lekin ai ạzízo,—Yih to ek moṭí aur baṛí aur bhárí galatí hai, kyúṉ-ki wuh to har ek bát kí ḳhabar rakhtá hai, aur insán, aur haiwán, háṉ, sab beján chízoṉ par bhí hukúmat kartá hai, kyúṉki agar wuh apní hukú-

howeṉ.—*Afs.* 1 : 5, 6, 12. Phir Ḳhudá kí parwardigárí kí bhí yihí garaz hai. Aur Kitáb Firaụn se kahtí hai, ki Maiṉ ne isí liye tujhe barpá kiyá hai, ki tujh par apní qudrat záhir karúṉ, aur merá nám tamám rú e zamín par mashhúr howe.—*Rúm.* 9: 17. Phir maḳhlúq ke kull kámoṉ meṉ bhí Ḳhudá ká yihí manshá hai. Pas tum kháte yá píte yá jo kuchh karte ho, sab Ḳhudá ke jalál ke liye karo.—1 *Qur.* 10 : 31. Ab ai dosto, jab ki Ḳhudá kí garaz ḳhilqat se us ká apná jalál hai, to tumheṉ bahar-hál us ke liye ek nayá gít gáná cháhiye, is liye ki pahle to tum ḳhalq kiye gae ho, aur dúsre yih, ki jab ham ne apne ko bigáṛ diyá, to us ne hameṉ Masíh Yisụ meṉ hokar sar i nau ḳhalq kiyá, aur hameṉ apne liye haikal banáyá. Pas munásib hai, ki ham Pák Taslís ke har waqt shukrguzár raheṉ, aur nayá gít gákar us kí hamd kareṉ.

II.

ẠJÍB KÁM JO YAHOWÁH NE KIYÁ HAI, SO US KÁ APNÍ PAIDÁ KÍ HUÍ ḲHILQAT KÍ NISBAT EK ẠJÍB O NÁDIR HUKÚMAT YÁ INTIZÁM KO MUQARRAR KARNÁ HAI.

Ai ạzízo,—Jaisá ki insán ke liye ạlam kí paidáish kí haqíqat ká púrá bayán karná mushkil hai, waisá hí balki us se ziyáda Ḳhudá kí ạjíb hukúmat aur us ke intizám ko, púre taur se ján lená mushkil aur muhál hai, balki us kí nisbat kuchh kahná bewaqúfí hai, kyúṉki yih ek ráz i ạzím hai, balki sirr i

ká kahín nám o nishán bhí na hogá, aur sab jándár to isí jahán ke hain, par insán un kí tarah yahán tamám nahín ho játá. Pas Khudá ke siwá kaun aisí chíz baná saktá hai? Ab ai dosto,—Kyá is bayán i mukhtasar se yih bát páya e subút ko nahín pahunchtí, ki Khudá ká is álam ko banáná us ká ek ajíb kám hai! Aur agar ajíb kám hai, to kyá hamen Dáúd kí saláh ke muwáfiq us ká jis ne is ajíb dunyá ko banáyá, nayá gít gáná na cháhiye? Aur agar cháhiye, to kyá gáyá hai? Aur agar nahín gáyá hai, to kyá kabhí is par soch bhí kiyá hai? Kyúnki kyá tum nahín jánte, ki ham sab usí se jíte, chalte, phirte aur maujúd hain.—*Aam.* 17: 28. Aur jab ki is khilqat kí garaz Khudá ká jalál hai, to ham kyún is garaz ko záhir na karen? Dekho, Kalám kí kyá gawáhí hai, Khudáwand ne har ek chíz apne liye banáí, hán, sharíron ko bhí us ne bure din ke liye banáyá.—*Ams.* 16: 4. Aur Muk. 4: 11 men yún hai, ki Ai Khudáwand, tú hí jalál, aur izzat, aur qudrat ke láiq hai: kyúnki tú hí ne sárí chízen paidá kín, aur we terí hí marzí se hain, aur paidá húí hain. Is ke siwá, Khudá kí azalí taqdíron kí bhí yihí garaz hai, jaisá ki áyá hai, ki Us ne pahle se hamárí bábat yún muqarrar kiyá, ki ham us ke nek iráde ke muwáfiq Yisú Masíh ke wasíle us ke le-pálak howen, táki us ke fazl ke jalál kí taríf howe, jis fazl se us ne hamen us piyáre men qubúliyat bakhshí, táki ham jinhon ne pahle Masíh par bharosá kiyá, us ke jalál kí sitáish ke báis

kyúṉki yih maḳhlúq, yane insán, aur sab maḳh-lúqoṉ se buzurg aur ạlá hai. Insán kí paidáish ke báb meṉ aisá mạlúm hotá hai, ki Ḳhudá goyá kisí baṛí chíz ko paidá kiyá cháhtá hai, aur yih bát us ke kahne meṉ záhir hai, ki *Ham insán ko apní súrat aur apní mánind banáweṉ*, kyúṉki Ḳhudá ne jab aur chízoṉ ko paidá kiyá, to sirf hukm diyá, aur we sab maujúd ho gaíṉ. Par insán ke banáne ká hál kuchh aur hí hai. Pas in sab bátoṉ se sábit hotá hai, ki insán kisí aur chíz se itná ịláqa nahíṉ rakh-tá, jitná ki wuh ḳháss Ḳhudá se rakhtá hai. Lekin zará gaur kíjiye, ki kis taur se Ḳhudá ne insán ko banáyá? Ab dekhiye ki insán ke mạmúlí jism ká wazan 77 ser hai. Is meṉ 58 ser pání hai, 19 ser ḳhushk chízeṉ haiṉ, is meṉ se 12 ser gosht aur char-bí hai, aur 7 ser haḍḍí hai, aur isí 19 ser meṉ lohá, chúná, aur tarah tarah ke dhát wg. shámil haiṉ. Ạláwa in chízoṉ ke us ne apní ạjíb hikmat se insán ke jism ke andar hawá bhí rakhí hai, kyúṉki agar aisá na hotá, to yih hawá jo báhar se insán ke jism par lagtí hai, us ko apne bojh se dabá ḍáltí. Is liye ham in sab báríkíoṉ par gaur karte húe yih kah sakte haiṉ, ki Insán dahshatnák taur se ạjíb o garíb baná hai.—*Zab.* 139 : 14. Aur na sirf insán dahshatnák taur se ạjíb o garíb baná hai, balki Ḳhudá ne use gairfání bhí banáyá hai. Tum jánte ho, ki us kí rúh kabhí nahíṉ martí, par hame-sha zinda rahtí hai, háṉ, karoroṉ baras ke bạd bhí wuh jyúṉ kí tyúṉ baní rahtí hai, aur us ke liye marne

bímárí ko paidá kartá hai. In kíṛon̲ ke siwá machhlíán̲ bhí hain̲, jo Ḳhudá kí is ḳhilqat men̲ baṛí kasrat ke sáth páí játí hain̲. Jin ke báịs se kaṛoron̲ ádmíon̲ kí parwarish hotí hai. Ab dekhiye ki Ḳhudá kí qudrat is ḳhilqat se kaisí áshkárá hai. Aur na sirf inhín̲ se balki parindon̲ par ḳhiyál kíjiye, hán̲, un ke ek hí par par gaur kíjiye, aur kyá is ek par men̲ Ḳhudá kí daqíq aur bárík sanạt aur kárígarí nahín̲ páí játí! Dekhiye, jaise jánwaron̲ kí haḍḍíon̲ men̲ gúdá bhará hotá hai, parindon̲ kí haḍḍíon̲ men̲ yih páyá nahín̲ játá, un kí haḍḍíán̲ khokhlí aur súráḳhdár hotí hain̲, jin súráḳhon̲ ke wasíle un ke jism men̲ hawá bhar játí hai, aur yún̲ wuh halke aur subuk ho uṛne ke qábil ho játe hain̲. Is ke siwá, Ḳhudá ne in ko ạql bhí dí hai, aisá ki we mausim kí shiddat se bachne ke liye apne wáste panáh aur ḳhurish donon̲ jamạ kar lete hain̲, aisá ki Ḳhudá kí is maḳhlúq se insán ko baṛí ḳhushí hásil hotí, aur Qádir i Mutlaq kí behadd qudrat in men̲ páí játí hai. Balki dekhiye, ki jab Ḳhudá ne ásmán ko yún̲ raunaq dí, aur samundar ko yún̲ mạmúr kiyá, aur fazá ko yún̲ zínat baḳhshí, to zamín ko zamíní jándáron̲ se shád o ábád kiyá, aur yún̲ insán ke liye goyá ek mahall taiyár kiyá, aur tab kahá, ki *Ham insán ko apní súrat aur apní mánind banáwen̲.* Lekin jab ham Ḳhudá ke is kahne par gaur karte hain̲, to aisá mạlúm hotá hai, ki jaisá aur haiwánát ke paidá karne men̲ Ḳhudá ne hukm diyá, waisá insán ke wáste nahín̲ kahá,

nae gít ke gáne kí saláh detá hai. So ai Masíhío, kyá tum gáoge? Áo, Ḳhudáwand ke liye ek nayá gít gáo, kyúṉki yih sab ḳhún-ḳharídoṉ ko zebá hai. Lekin zará aur áge baṛhiye, aur Ḳhudá kí qudrat ko dekhiye. Ḳhudá ne kahá, ki *Ásmán kí fazá meṉ naiyar hoṉ, aur ho gae.* Phir kahá, ki *Pánioṉ meṉ rengnewále jándár kasrat se hoṉ, aur ho gae.* Aur kahá, ki *Parinde zamín par bahut hoṉ, aur ho gae.* Ab kyá is aur aise hukm meṉ qudrat nahíṉ hai? Aur kyá yih taạjjub ká aur hairat-afzá kám nahíṉ hai? Aur kyá ásmán Qádir i Mutlaq ká jalál bayán nahíṉ karte? Aur kyá fazá us ke háthoṉ ke kámoṉ kí ḳhabar nahíṉ detí? Aur kyá áftáb aur máhtáb aur kull sitáre aur saiyáre us kí hamd nahíṉ karte? Aur kyá pání jo rengnewále jándároṉ se pur hai, us kí ạjíb ḳhúbí ká izhár nahíṉ kartá? Dekhiye, log jab pání ke jándároṉ ká zikr karte haiṉ, to aksar us ke baṛe baṛe jánwaroṉ ká zikr karte haiṉ, lekin nahíṉ jánte ki us meṉ hazárhá hazár aur be-shumár chhoṭe chhoṭe kíṛe maujúd haiṉ! Aur aise kíṛe jin ko insán dekh nahíṉ saktá, ek búnd pání meṉ qaríb 30,000 ke hote haiṉ, aur go we itne chhoṭe haiṉ, tau bhí we qadd o qámat, haḍḍí o post, gosht o dil aur phephṛá rakhte haiṉ. Aur Ḳhudá kí is be-shumár ḳhilqat se goyá pání zinda rahtá hai, aur jab koí bímárí in jánwaroṉ meṉ paidá hotí hai, aur ye mar játe haiṉ, to pání bhí bekár ho játá, aur píne ke qábil nahíṉ rahtá, balki pínewáloṉ meṉ

ko Qádir i Mutlaq ne is andáz se maujúd kar diyá hai, ki na sirf we apne meṉ ján rakhte haiṉ, balki apní apní qism ke muwáfiq bíj bhí rakhte haiṉ, táki pushtahá pusht tak ke liye qáim raheṉ. Aur sirf qáim hí na raheṉ, balki nabátát ká paidá kiyá jáná ek zarúrí bát thí, kyúṉki is ke bagair insán aur haiwán zindagí ká hazz nahíṉ uṭhá sakte the, aur na jíte rah sakte the, kyúṉki yih chízeṉ insán aur haiwán kí zindagí ko madad detíṉ, aur us ko qáim rakhtí haiṉ. Is ke siwá Ḳhudá ne na sirf apní qudrat baṛí chízoṉ hí meṉ áshkárá kí hai, balki us ne chhoṭí chhoṭí chízoṉ meṉ bhí apní qudrat i kámila dikhláí hai. Háṉ, ham kahte haiṉ, ki wuh dánishmand kaun aur kaháṉ hai, jo sirf ek hí daraḳht kí banáwaṭ aur tartíb ko batá saktá hai? Chunánchi us kí jaṛ, sháḳheṉ, reshe, chhál, chhilke, hawá ke súráḳh, beshumár patte, tarah tarah ke phúl, záiqadár mewe wg. har ek goyá in meṉ se ek ek ráz hai, balki us kí qudrat ká gawáh hai. Háṉ, yih ek aisá baṛá bhed hai, ki agar kull ásmán likhne ke liye bajáe kágaz ke istiạmál kiyá jáe, aur kull zamín ke daraḳht bajáe qalam ke kám meṉ láe jáeṉ, aur kull samundaroṉ ká pání bajáe siyáhí ke istiạmál kiyá jáe, tau bhí yih is ráz i ạzím ke likhne ke liye kifáyat na karegá! Pas aisí bátoṉ aur Ḳhudá ke aise kámoṉ ko dekh-kar, kyúṉkar koí insán apní zabán ko us kí hamd o sitáish se band kar saktá hai! Isí liye Zabúr ká musannif har ek ímándár ko Ḳhudá ke liye ek

wasíle se bádaloṉ meṉ pání bhí pahunchtá hai, táki zamín par bakhúbí bárish ho, aur nek aur bad kí zamín sarsabz ho. Pas Khudá ne khushkí ko insán, haiwán, darakht, ghás wg. ke liye taiyár kiyá, aur tarí ko machhlíoṉ aur tarah tarah ke ábí jánwaroṉ ke liye maujúd kiyá. Aur ab kyá hameṉ Khudá ke aise ajáib kámoṉ ke liye jo us ke dahne háth aur us ke muqaddas bázú ne kiye haiṉ, nayá gít gáná na cháhiye? Háṉ, zarúr cháhiye. Lekin ai dosto, agar tum dil se gáyá cháhte ho, to us ke ajáib kámoṉ par jo us ne kiye hain, zará aur bhí gaur karo, aur tab mujhe yaqín hai, ki tum na sirf dil se gáoge, par tálíáṉ bajákar us kí hamd aur shukrguzárí karoge! Dekho, us ne kyá kiyá hai? Jab Khudá páníoṉ ká intizám kar chuká, aur khushkí ko nikál chuká, tab kahá, ki *Zamín ghás aur nabátát wg. ko ugáwe*, aur hukm ke hote hí yih sab maujúd ho gae. Ab dekhiye, jándároṉ meṉ pahlí qism jo khilqat meṉ paidá kí gaí, so nabátát hai, aur nabátát ko ham yaháṉ jándár is liye kahte haiṉ, ki in meṉ nash o numá kí táqat hai, aur bad nabátát ke jánwarán i ábí paidá húe. Aur yúṉ goyá zamín i barahná apní hálat i wíráni se árásta o pairásta kí jákar sabz-posh aur ek zamurradán farsh ho gaí, aur apní zeb o zínat meṉ hokar apne Málik kí hamd ká báis húí. Is ke siwá, Kháliq ne khâss tín tarah ke nabátát zamín par paidá kiye, yane, narm narm ghás, qism i anáj, aur qism i darakht. Ab dekhiye, ki in tín qism ke nabátát

nahíṉ hotí ? Beshakk baṛí qudrat záhir hotí hai,—kyúṉki us ke hukm hí se ujálá namúdár húá. Aur jab is ujále par gaur kiyá játá hai, to yih mạlúm hotá hai, ki yih ek niháyat hí ạjíb chíz hai, aur Ḳhudá kí qudrat banisbat aur chízoṉ ke is ke paidá karne meṉ ziyáda záhir hotí hai, kyúṉki yih ek aisí chíz hai, ki jis ke wasíle se Ḳhudá kí aur sab paidá kí húí chízeṉ dikhláí detíṉ aur pahcháni játí haiṉ. Aur us ke aise jald phailne aur ḳhilqat meṉ har maqám aur har zarre ko roshan karne meṉ Ḳhudá kí behadd dánáí ká káfí subút hai. Is ke siwá zará áge baṛhiye, aur Ḳháliq kí qudrat ko dekhiye, us ne kahá, ki *Páníoṉ ke bích meṉ fazá howe, aur páníoṉ ko páníoṉ se judá kare, aur* fauran *aisá hí ho gayá.* Phir kahá, ki *Ásmán ke níche ke páni ek jagah jamạ ho jáweṉ, aur we ho gae, so us ne jamạ húe páni ko samundar, aur ḳhushkí ko zamín kahá.* Ab dekhiye, kyá páníoṉ ke bích meṉ fazá ko muqarrar karná, aur us ke wasíle páníoṉ meṉ tafáwat karná, aur ásmán ke níche ke páníoṉ kí hadd muqarrar karná, aur ḳhushkí ko nikálná yih koí halká kám hai ? Nahíṉ. Yih ek baṛá aur bhárí aur taạjjub ká kám hai. Háṉ, zará gaur kíjiye aur dekhiye, ki Ḳhudá kí tín chauthái zamín ko páni se ḍhámpne meṉ kyá hí baṛí qudrat aur kyá hí baṛí dánish nazar átí hai, kyúṉki in páníoṉ ke buḳhár ke wasíle jo har waqt uṭhtá rahtá hai, hawá ṭhanḍhí rahtí hai, jis se insán aur haiwán aur kull jándár jíte rahte haiṉ, aur isí ke

dánáí aur mihrbání záhir karne ke liye dunyá aur us meṉ kí sab chízeṉ kyá dídaní aur kyá nádídaní chha din ke ạrse meṉ sab kámil aur ḳhúb paidá kíṉ, aur in ke paidá karne aur wujúd meṉ láne ká taur bhí Kalám i Pák meṉ ek ạjíb súrat meṉ jis ká samajhná zát i insání ko niháyat hí mushkil hai, páyá játá hai. Maslan, *ibtidá meṉ Ḳhudá ne ásmán aur zamín ko paidá kiyá.* Ab dekhiye, ki yih áyat kaisí muḳhtasar aur kyá hí mushkil hai, jis par gaur karne se baṛe baṛe ạlim-oṉ ke damág ḳhálí aur pareshán ho játe haiṉ, kyúṉ-ki yih ek aise zamáne ká jis ká daryáft kar lená insán kí samajh se báhar hai, aur jo us ko hairat meṉ bhí ḍáltí, bayán kartí hai, is liye ki yih muḳhtasar sí áyat faqat súraj, chánd, sitároṉ aur saiyároṉ ká, aur zamín aur jo kuchh ki us meṉ hai, un sab ke mádde kí paidáish ká bayán kartí hai. Aur yúṉ ham is mádde kí paidáish se yih natíja lete haiṉ, ki ibtidá e ḳhilqat se pahle sab hameshagí thí, aur is hameshagí meṉ wạqt aur zamána nest thá, kyúṉki ásmán aur zamín kí paidáish ke ba-gair waqt aur zamána ho hí nahíṉ saktá hai. Pas Ḳhudáwand ká yih kám yạne ḳhilqat ká paidá karná aur ásmán o zamín ko ạdam se zuhúr baḳhsh-ná ibtidá e ạlam hai. Aur jab ki ibtidá e ạlam Ḳhudá ká ek ạjíb kám hai, to us kí tartíb kyá kuchh ạjíb na hogí! Ab dekhiye aur zará gaur kíjiye, ki jab Ḳhudá ne kahá, ki *Ujálá ho, aur ujálá ho gayá.* Ab kyá is se Ḳhudá kí behadd qudrat záhir

thá, jab main ne zamín kí bunyád ḍálí? batlá, agar tujhe dánish hai. Kis ne us ká andáza rakhá? kuchh tú jántá hai? yá kis ne us par sút khínchá? Kaun sí chíz par us kí newen dharí gaín? yá kis ne us ke kone ká patthar biṭháyá; jab subh ke sitáre milke gáte the, aur sáre baní Ulláh ḳhushí ke máre lalkárte the? Yá kis ne samundar ko darwáze lagákar band kiyá, jis waqt ki wuh phúṭ niklá, ki goyá rihm se niklá paṛá? Jab main ne badlí ko us kí posháh banáyá, aur us kí peṭí ke liye gáṛhí táríkí ko? Jab main ne us kí hadden bándhín, aur aṛange aur kiwáṛe lagáe; aur kahá, ki Yahán tak tú áná, aur áge na baṛhná; aur is jagah terí maujon ke hamle ṭhahar rahen?—*Aiyúb* 38: 4—11. Pas záhir hai, ki insán ko Ḳhudá ke kull kámon men kuchh madáḳhilat nahín, aur na wuh unhen ján saktá hai, kyúnki wuh ạjíb o hairat-afzá hain. Lekin yahán hamárí garaz Yahowáh ke un ạjáib bakámon ká muḳhtasar men bayán karná hai, jo badíhí o záhir hain, aur jin kí nisbat insán us kí Rúh aur Pák Kalám ke wasíle kuchh kuchh samajh saktá hai, aur jo us ke Kalám i Pák men darj bhí kiye gae hain. To—

I.

ẠJÍB KÁM JO YAHOWÁH NE KIYÁ HAI, SO YIH ẠJÍB O NÁDIR ẠLAM YÁ JAHÁN HAI.

Tum jánte ho, ki ibtidá men Ḳhudá Báp, Beṭe, aur Rúh-ul-Quds ne apní azalí qudrat aur be-hadd

gít kahlátá hai, aur is liye bhí yih nayá kahlátá hai, ki Yih sirf Yahúdíon men se báz hí se nahín, par kull baní Ádam se gáyá játá, aur gáyá jáegá, is liye ki is kí áwáz tamám rú e zamín par aur is kí báten dunyá kí haddon tak pahunchí hain. Hán, zamín ke kanáron ne hamáre Khudá kí naját ko dekhá hai, balki un logon par jo táríkí ke sáya men baiṭhe the, núr chamká hai. Pas jab ki qadím zamáne men qaum i Yahúd se Khudáwand kí taríf men puráne gít gáe játe the, to ab is nae aur Injílí zamáne men kull jahán se aur kházskar Masíhíon se nae gít kyún na gáe jáen! Is liye ai Masíhío, Yahowáh ke liye ek nayá gít gáo. Aur kyá tum is hukm ko mánoge? Máno Masíhío, kyúnki yih tumhen sajtá hai, aur tumhen tumháre Málik kí taraf se yihí hukm hai. Is ke siwá agar tum yahán gáná síkhoge, to ásmán men bhí gá sakoge, kyúnki ásmán men kull ásmáníon ká yihí kám hai. Lekin

Nae gít gáne kí wajh kyá hai? Wajh yih hai, ki Yahowáh ne ajáib kám kiye hain. Lekin wuh ajáib kám jo Yahowáh ne kiye hain, kyá hain? Ai dosto, yih to mumkin hí nahín, ki koí insán Yahowáh ke un ajáib kámon ko jo us ne kiye hain, púre taur se bayán kar sake, yá un ká haqíqí shumár batlá sake, is liye ki we bahut aur beshumár aur hairat-afzá hain. Aur agar koí in ajáib kámon ko jo Yahowáh ne kiye hain, jánne kí koshish bhí kare, to Khudá us se yihí kahtá hai, ki Tú kahán

záhir kartí hai, ki wuh dunyá men̲ mujassam ho hí chuká hai. Is liye sirf firishte hí nahín̲, par tum bhí áo aur is nae gít ke gáne men̲ un ke sharík ho, kyún̲ki Masíh ká mujassam honá un se nahín̲, par tum se ịláqa rakhtá hai, hán̲, us ne un ke liye nahín̲, par tumháre liye aur tumhárí naját ke liye salíb kí lạnatí aur dardnák maut sahí hai. Pas kyá tum na áoge? Aur jab ki firishte apná farz adá karte hain̲, to kyá tum apná haqq adá na karoge? Is liye áo, aur gáo, aur dil kí gahráí se alápo, ki *Sab se ún̲che par Ḳhudá ko jalál, aur zamín par un ádmíon̲ men̲ jin se wuh rází hai; salámatí ho.* Ai dosto, yih to wuh nayá gít hai, jis ko dunyá ne is se peshtar kabhí bhí na suná thá. Hán̲, ek waqt ek gít to gáyá gayá thá, jis ko ham ek súrat men̲ nayá kah sakte hain̲.—Yạne, *Ạurat kí nasl sámp ke sir ko kuchlegí.* Lekin jab tak ki Masíh mujassam na húá, wuh is ke muqábale men̲ mashkúk aur puráná thá, balki us ko gáe húe 4000 baras ká ạrsa guzar gayá thá. Is liye wuh is kí nisbat puráná aur qadím ṭhahartá hai. Hán̲, Puráne Ạhd-náma men̲ bahutere puráne gít hain̲, par Nae men̲ sirf ek hí hai, yạne, *Tumháre liye ek naját-denewálá paidá húá hai, aur wuh Masíh Ḳhudáwand hai.* Aur yih bahar súrat ek nayá gít hai, kyún̲ki Masíh sharíạt i Músawí men̲ ek sáya aur ek parchháín̲ ke taur par nazar átá hai, par Injíl men̲ wuh apní púrí haqíqat men̲ dikhláí detá hai: aur isí sabab se Masíh kí paidáish ká gít ek nayá

kyá hai? Is liye ki wuh roz ba roz naí aur táza barakaten̲ pátí hai, pas wuh roz roz nae rágon̲ se gátí bhí hai: aur hamesha sab báton̲ men̲ hamáre Ḳhudáwand Yisụ́ Masíh ke nám se Ḳhudá Báp kí shukrguzár rahtí hai.—*Afs.* 5: 20. Aur ab ai bháí aur ai bahin, kyá tum bímár the, aur ab bilkull change ho gae ho? To áo, aur us koṛhí ke mánind jis ká bayán Lúqá ke 17wen̲ báb men̲ miltá hai, Ḳhudá kí tạríf karo. Hán̲, is ụmda baḳhshish ke liye Ḳhudá ká ek nayá gít gáo. Kyá tum rástbází ke bhúkhe aur piyáse the, aur ab rúhání roṭí aur rúhání pání ko píkar ásúda ho gae ho? To áo, aur is nae fazl ke liye hamd o tạríf ká ek nayá gít gáo. Aur kyá tum ne gunáh kí haqíqí pahchán hásil kí hai, aisá ki ab wuh tumhárí ánkhon̲ men̲ zabún aur ghinauná hai? To áo, aur is baṛí baḳhshish ke liye jo Masíh ke wasíle se tum ko hásil húí hai, Báp kí hamd men̲ ek nayá gít gáo. Hán̲, ai dosto, áo, aur gáo, kyún̲ki yih ek baṛí aur bhárí barakat hai, jo tum ko milí hai, kyún̲ki bahut hain̲ jinhen̲ gunáh kí pahchán ab tak nahín̲ milí hai. Hán̲, ham phir kahte hain̲, ki Áo, aur Yahowáh ke liye nayá gít gáo. Puráná mat gáo, kyún̲ki Yahowáh kí mihrbáníán̲ tum par gúnágún aur ạjíb húí hain̲. Is liye tumhárí shukrguzárí bhí ziyáda aur dil se honí cháhiye. Hán̲ nayá gít gáo, balki wuh nayá gít gáo jo firishton̲ ne Masíh kí paidáish par gáyá, kyún̲ki yih Zabúr us ke dunyá men̲ áne aur janam lene kí peshíngoí hai, goyá yih Zabúr is bát ko

dastí ho, ḳhwáh ḳhushí ho, ḳhwáh gam ho, ḳhwáh tandurustí ho, ḳhwáh bímárí ho, hán̲, jo kuchh ho so ho, hamen̲ nabí Habaqqúq kí tarah apne ímán men̲ apne iạtiqád ko milákar har hál men̲ yún̲ yá is tarah se kahná lázim hai, ki Harehand ki daraḳht na phúle, aur ták men̲ mewa na lagen̲, aur zaitún ke liye jo mihnat húí láhásil ho, aur khet men̲ kuchh anáj paidá na ho, aur galla bherṣále men̲ se káṭ ḍálá jáwe, aur gác bail thán men̲ na rahen̲; tis par bhí main̲ Ḳhudáwand kí yád men̲ ḳhushí karún̲gá, *hán̲*, main̲ apní naját ke Ḳhudá ke sabab ḳhushwaqt hoún̲gá.—*Hab.* 3: 17, 18. Hán̲, ai dosto, hamen̲ Dáúd kí tarah Ḳhudáwand ke liye gáná cháhiye, balki Ḳhudáwand men̲ ḳhushí karní cháhiye, hán̲, Masíh men̲ nae maḳhlúq hokar hamen̲ nayá gít aur nae sur aur nae rág se gáná cháhiye, balki purání insániyat ko us ke fiạlon̲ samet utárná cháhiye, aur naí ko jo apne paidá karnewále kí súrat par naí ban rahí hai, pahinná cháhiye. Is liye ki purání insániyat jab gáwegí to apná hí puráná rág chheṛegí, hán̲, naí insániyat jo hai, so hí nayá rág aur nayá gít gá saktí hai, kyún̲ki wuh naí zabán se boltí, aur nae taur se chaltí, nayá dáná khátí, aur nayá pání pítí, aur nae kám kartí, aur nae gít gátí hai. Us kí zabán Bábul aur Misr kí nahín̲ hai, balki ásmání Kanaán̲ kí hai. Is sabab se us kí guftogú insánon̲ men̲ goyá ján ḍáltí hai, aur us ká gáná Ḳhudáwand ke jalál aur buzurgí ká sabab hotá hai. Lekin us ke aisá karne kí wajh

kiyá, ki garíbon ko khushkhabarí dún, mujh ko bhejá, ki túṭe dilon ko durust karún, qaidíon ko chhúṭne aur andhon ko dekhne kí khabar sunáún, aur jo beṛíon se gháyal hain, unhen chhuṛáún, aur Khudáwand ke sál i maqbúl kí manádí karún.

Lekin chúnki ham apne dibáje ko aur ziyáda túl dená nahín cháhte, is liye áo ham apní sanad ke mazmún par gaur karen, aur kásh, ki Khudá kí Rúh hamárí aisí madad kare, ki jis se ham bhí us kí rahmaton aur us ke fazl kí beniháyat daulat ko malúm karke Zabúr ke musannif kí tarah us kí hamd men ek nayá gít gáne ke láiq ho jáwen! To Sanad kyá farmátí hai? Yih, ki *Yahowáh ke liye nayá gít gáo.* Ab ai dosto,—Jab ham apní sanad ke is awwal jumle par gaur karte hain, to goyá yih hamen hamáre bhúle húe farz ko yád dilátá hai. Tum to jánte ho ki insán ká awwal aur kháss farz kyá hai? Yih, ki wuh is jahán men apne málik ká joyán aur ḍhúnḍhnewálá ho, aur ánewále jahán men us ke chihre ká tálib aur dekhnewálá ho; kyúnki mubárak we hain, jo pák dil hain, is liye ki we Khudá ko dekhenge. Hán, ai dosto, insán ká kháss aur awwal farz yih hai, ki Wuh fazl kí bádsháhat men us kí haqíqí aur khairkhwáh riáya ho, aur jalál kí bádsháhat men ek muqaddas ho. Is liye lázim hai, ki jo kuchh ham par is dunyá men bíte, yá jo kuchh ham par guzre, us sab men aur us ke liye, ham Khudá ke liye gáte bajáte rahen. Hán, khwáh iqbálmandí ho, khwáh tang-

Dáúd. ——Us ke muqaddas bázú ne us ke liye us kí ummat ko bacháyá hai,

Mariyam.—Us ne apne bázú ká zor dikháyá, aur un ko jo apne dil ke ḳhiyál meṉ apne taíṉ baṛá samajhte haiṉ, pareshán kiyá.

Dáúd. ——Yahowáh ne apní naját mashhúr kí ; qaumoṉ kí nigáh meṉ apní sadáqat záhir kí hai,

Mariyam.—Us ká rahm un par, jo us se ḍarte haiṉ, pusht dar pusht hai.

Dáúd. ——Us ne apní mihrbání aur amánatdárí ko Isráel ke gharáne ke wáste yád farmáyá,

Mariyam.—Us ne apne bande Isráel ko sambhál liyá, un rahmatoṉ ko yád karke jo Abirahám aur us kí nasl par sadá ko thíṉ.

Ab ai dosto, agar tum in suwálí aur jawábí misroṉ par gaur karo, to tumheṉ mạlúm ho jáegá, ki Dáúd aur Mariyam ká yih kalám kyá hí ạjíb aur kyá hí dil-kash hai ; aisá ki is par fikr aur gaur karte húe tum mạlúm karoge, ki jab Mariyam ne apní is ḳhushí o hamd o tạríf ke gít ko gáyá, tab goyá is Zabúr kí báteṉ us ke dil meṉ ek zúd-nawís ke mazmún kí mánind umanḍ rahí thíṉ. Aur ab yihí wuh ḳháss sabab hai, jis se ki ham yih kahte haiṉ, ki Go yih Zabúr baní Isráel kí Misr yá Bábul kí asírí se rihái aur ḳhalásí páne kí shukrguzárí meṉ bhí likhí gaí ho, tau bhí is kí bátoṉ kí púrí púrí takmíl us rihái meṉ jo Masíh ke wasíle se gunahgároṉ ko miltí hai, pái játí hai, jaisá ki Lúqá 4 báb 18wíṉ áyat se záhir hai, ki Ḳhudáwand kí Rúh mujh meṉ hai, us ne is liye mujhe Masíh

men̲ já ba já miltí hain̲, un sab men̲ se yih apne mazmún men̲ yaktá hai, aur apná sání nahín̲ rakhtí hai. Aur taạjjub nahín̲, ki yihí wuh ḳháss sabab ho, ki jis ke báịs aglon̲ ne is ko *Mazmúr i Yatím* kahá hai. Is wajh se ki 96wín̲ Zabúr men̲ Masíh i mauụ́d ke áne ká iráda páyá játá hai, aur is men̲, yạne 98wín̲ men̲ wuh apne áne aur mujassam hone ke iráde ko tamám o kamál taur se púrá kartá hai. Is ke siwá ek ḳhúbí is Zabúr men̲ yih bhí hai, ki is men̲ nau áyaten̲ hain̲, aur har tín áyaton̲ men̲ ek ḳháss mazmún hai, yạne pahlí tín áyaton̲ men̲ Ḳhudá kí hamd o tạríf ká sabab hai. Aur dúsrí tín yạne 4 se 6 tak men̲, tarz i tạríf o hamd hai. Aur tísrí tín yạne 7 se 9 tak men̲, tạríf o hamd karne ká hukm hai. Lekin is bayán par bhí agar ham is Zabúr kí nisbat ḳhúb gaur karen̲, aur zará apne ḳhiyálon̲ ko dauṛáen̲ aur insání tarz ko kám men̲ láen̲, to ham yih kah sakte hain̲, ki yih Zabúr wuh ụmda Zabúr aur nazm hai, jis ká awwal misrạ Dáúd ne bataur i peshíngoí kahá, aur us ká jawábí misrạ Mariyam ne us waqt kahá, jab ki us ne us ko, jis kí nisbat yih Zabúr peshíngoí kartí hai, haqíqat men̲ dunyá men̲ áte aur mujassam hote húe dekh liyá, yạne :—

Dáúd. ——Yahowáh ke liye nayá gít gáo,
Mariyam.—Merí ján Ḳhudáwand kí baṛái kartí hai.
Dáúd. ——Kyún̲ki us ne ạjáib kám kiye hain̲,
Mariyam.—Kyún̲ki us ne jo qudratwálá hai, mujh par ihsán kiyá hai.

YAHOWÁH KE SÁT ẠJÁIB KÁM,

JO

US NE BANÍ ÁDAM KÍ NISBAT KIYE HAIṈ.

"Yahowáh ke liye nayá gít gáo, kyúṉki us ne ạjáib kám kiye haiṉ; us ke dahne háth aur us ke muqaddas bázú ne, us ke liye us kí ummat ko bacháyá hai."—*Zabúr* 98 : 1.

Ai ạzízo,—Agar tum Zabúr kí kitáb ke kull Zabúroṉ par gaur karo, to tumheṉ mạlúm ho jáegá, ki un meṉ bạz Zabúr aisí haiṉ, ki jin ke úpar koí bhí sarnáma nahíṉ hai. Aur bạz haiṉ, ki jin ke úpar musannif ká nám bataur i sarnáma páyá játá hai. Aur kitní haiṉ, jin meṉ musannif ká nám aur sarnáma aur un ke tasníf kí garaz donoṉ páí játí haiṉ. Lekin kull kitáb meṉ yihí akelí Zabúr hai, jis ká sarnáma záhir meṉ kuchh adhúṛá sá mạlúm hotá hai; kyúṉki is ke sarnáma meṉ *mazmúr* ke lafz ke siwá aur kuchh nahíṉ hai, aur isí ḳháss báịs se Tálmúdí tafsíroṉ meṉ yih Zabúr *Mazmúr i Yatím* yá *Faradí* ke nám se mulaqqab kí gaí hai. Lekin go ham is Zabúr ke sarnáma kí haqíqat ko, ki kyúṉ is ko agloṉ ne *Faradí* yá *Mazmúr i Yatím* kahá hai, ab sahíh sahíh aur kamá-haq-qahú nahíṉ batlá sakte haiṉ, tau bhí itná to záhir hai, ki yih Zabúr Masíh kí pahlí ámad kí un peshíngoíoṉ meṉ se jo is kitáb

FIHRIST I MAZÁMÍN.

DIBÁJA.

Makhfí na rahe, ki is ahqar ká is áyat i bebahá ke mazmún par koí kháss risála likhne ká iráda na thá, par sirf itná hí madd i nazar thá, ki is par koí mukhtasar sá wąz likhkar apne us galle kí bheroṉ ko jo Kalísiyá ke Buzurg Chaupán ne us kí sipurdagí meṉ rakhí haiṉ, kuchh rúhání khurák pahuncháwe, aur us kí rúhání khushí ko baṛháne ke liye Yahowáh ke un ąjáibát meṉ se, jo us ne baní Ádam kí nisbat kie haiṉ, chand ko pesh kare. Lekin khiyáloṉ kí tamhíd yaháṉ tak baṛh gaí, ki jin ke báis se ab is ká hajam ek risále kí súrat pakaṛ gayá. Is liye ab is ko fáida e ámm ke liye hadiya karná hí bihtar mąlúm húá. So agar yih auráq ek rúh ko bhí fáida pahuncháne aur Masíh meṉ nafą meṉ kamáne ká báis aur sabab hoṉ, to bas yih ahqar apní mihnat aur garaz ko pahunch jáegá.

J. J. C.

Feb. 1888.
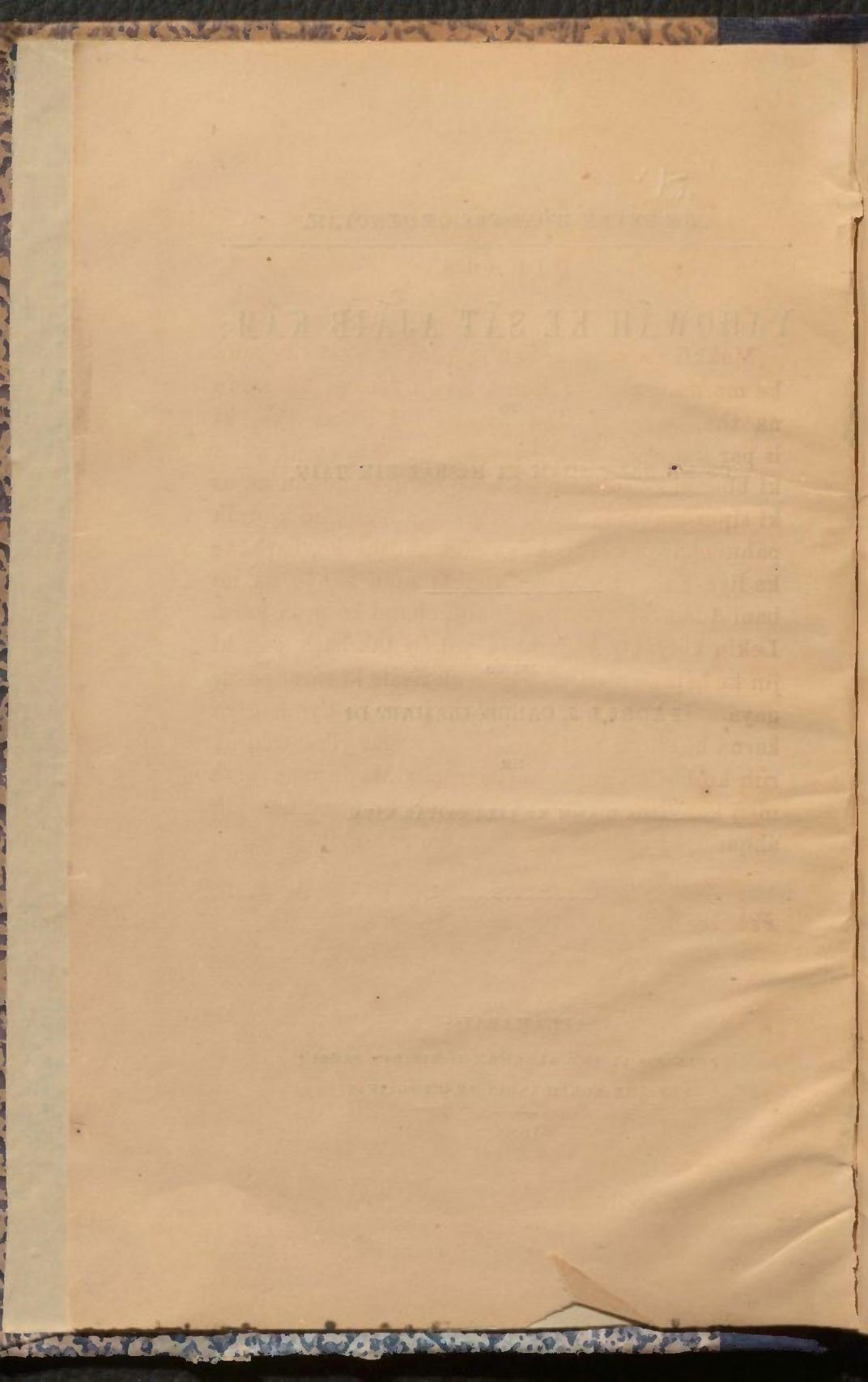
THE SEVEN WONDERS OF JEHOVAH.

YAHOWÁH KE SÁT ẠJÁIB KÁM;

JO

US NE BANÍ ÁDAM KÍ NISBAT KIE HAIN̤.

JIS KO

PÁDRÍ J. J. CALEB, ILAHÁBÁDÍ

NE

FÁIDA E ẠMM KE LIYE TAIYÁR KIYÁ.

ALLAHABAD:

PRINTED AT THE ALLAHABAD MISSION PRESS;

FOR THE NORTH INDIA TRACT SOCIETY.

1888.